

Tractatvs De Sacramentis Et Censvris

Hurtado, Gaspar

Moretus, 1633

Tractatvs De Excommunicatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94788](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-94788)

TRACTATVS
DE
EXCOMMUNICATIONE.
DISPUTATIO I.

De natura, institutione, & diuisione Excommunicationis
in communi.

DIFFICULTAS I.

Quid sit Excommunicatio in communi.

ET à nomine ipso exordium sumendo, excommunicatio perinde dicitur, atque à communione separatio: excommunicatus enim dicitur, qui est extra communio- nem factus.

Ad rem ergo accedendo, excommunicatio in communi, prout comprehendit maiorem & minorem, est censura, qua quis ab Ecclesiastica communione fidelium separatur.

Est autem excommunicatio censura, ut constat ex cap. *Querenti.* 20. de Verborum significacione, quia est pena medicinalis bono spirituali priuatis, & continetur sub censura tamquam sub geselli, in quo conuenit cum suspensione & interdicto, ut constat ex dicto cap. & ab eis differt per particularam à communione, quia suspensio & interdictum formaliter & praecepsè non priuant societate cum aliquo, neque communione in aliquo dono cum aliis; quia suspensio tantum priuat ministerio Ecclesiastico ut sic, ut scilicet est ministerium, seu usus & exercitium potestatis Clericalis, & interdictum tantum priuat diuinis officiis, & rebus ut sic, quatenus scilicet possunt participari seu haberi. In dicta definitione additur Ecclesiastica, ut denotetur, excommunicationem tantum esse priuationem communionis qua Ecclesia dispositioni subest, qualis est in consuetu communi, & in Sacramentis, & in suffragiis communib; & non communionis quia iusti communicant & locantur in gratia & charitate, que non subest dispositioni Ecclesia, sed tantum Deo & consensu iusti, neque communionis qua communicant in quadam fructu bonorum operum, qui ad altos sustos redundat ad impetrandum pro eis auxilia gratia, quia neque ista communio subest dispositioni Ecclesia, sicut neque societas in gratia & charitate ex qua oritur.

Quia ergo excommunicatio essentia & formaliter consistit in priuatione communionis fidelium, ideo non tam priuatio communionis fidelium, quam ipsum priuare hominem communione, aut potius hominem esse priuatum, dicitur effectus (nempe formalis) excommunicationis, sicut hominem esse usum priuatum, est effectus formalis cæcitatibus, & sicut corpus esse album, est

effectus formalis albedinis: quod si excommunicatio sumatur, ut solet, pro sententiæ aut iudicij quo imponitur dicta priuatio, tunc haec priuatio in rigore est effectus excommunicationis, qui est effectus dictæ sententiæ, aut iudicij tamquam sufficientis, non physicè, sed moraliter.

DIFFICULTAS II.

A quo Excommunicatio fuerit instituta.

QUAMVIS non desint, qui existimunt, excommunicationem institutam fuisse à Christo, illis verbis Matth. 18. *Si Ecclesiam non audiret, tibi sicut ethnici & publicani,* Suarez tamen difficit, 2. febr. 1. *Fillius Iusti Tract. 11. cap. 2. quodammodo & communiter Doctores docent, excommunicationem non fuisse à Christo Domino institutam & ordinatam, sed tantum ab Ecclesia, & merito. Quia si aliquibus verbis Christus eam instituisse, maximè prædictis Matth. 18. eis autem illam non instituit; quia si eis eam instituisset, vnum et duobus significasset, nempe vel quod persona, significata Pronomine *tibi*, excommunicet inobedientem Ecclesiam, quod non significat, tum quia verba id non sonant, sed tantum quod cantè trahatur cum inobedienti Ecclesiam, sicut cantè trahatur cum ethnici & publicanis; tum etiam quia persona Pronomine *tibi* significata non est loco qui posset excommunicare, sed confrater (qui non potest) ut patet ex illis antecedentibus verbis, *Dic Ecclesiam (id est Iudicem) quod si Ecclesiam (id est Iudicem) non audierit, si tibi sicut ethnici & publicani:* vel significasset, quod vitet inobedientem Ecclesiam, qualis eo ipso excommunicatum Iure ipsius Christi, quod non significat, dicitur Christus iure excommunicat omnes futuros inobedientes Ecclesiam, quod est absurdum. Prædictis ergo verbis Christus nihil specialiter prescripsit seu instituit, sed tantum generaliter monuit, quod inobedientes & rebelles Ecclesiam contrectentur, sicut ethnici & publicani; quo Ecclesia admonita excommunicationem instituit & prescripsit, & etiam suspensionem & interdictum.*

Excommunicatione autem, ut nunc est in Ecclesia, instituta est à Summis Pontificibus; quia utrum instituta, est ritus quidam generalis & communis toti Ecclesie, qui tantum potest institui ab eis qui toti Ecclesie præfunt, & eam gubernant: & idem ob eamdem rationem est de suspensione & interdicto.

DIFFICULTAS III.

Quotuplex sit Excommunicatio.

Omittimus diuisionem excommunicationis in varias excommunications pro varietate culparum ob quas feruntur, ut in excommunicationem latam ob heresim, & in excommunicationem latam ob percussonem Clerici, &c. quæ in cap. 1. de Exceptionibus, in 6. dicuntur species excommunicationis, non quia distinguuntur specie seu essentialiter, quia non distinguuntur, imo neque accidentaliter; sed quia culpæ, ob quas feruntur, distinguuntur specie: & eam omittimus, quia non tam est diuisione excommunicationis in excommunications, quæ in culpas ob quas excommunicatio fertur. Omittimus quoque pro nunc varias diuisiones excommunications desumptas ex varietate modorum quibus feruntur; primam quæ dividitur in excommunicationem à Iure, & in excommunicationem ab homine; secundam, qua dividitur in excommunicationem generaliter latam, & in excommunicationem specialiter; & tertiam, qua dividitur in excommunicationem latam, & in excommunicationem ferendam; & eas omittimus pro nunc, quia potius sunt diuisiones excommunicationis in variis modis ferendi excommunicationem, quæ in excommunications: de cibis tamen diximus Tractatu de Censuris in communis, Diffic. v.

Propriè ergo & principaliiter dividitur excommunicatio in maiorem & minorem. Diuisione hæc ab omnibus recipitur, & exprimitur in cap. pænult. de Sententia excommunicationis, in quo utraque excommunicatio definita videtur, dum dicitur, quod excommunicatio minor separat à perceptione Sacramentorum, & maior à communione fidelium, id est ab omni; quia locutio hæc, quamvis indefinita, cum doctrinalis sit, aequalet

vniuersali. Vnde anathema (quod, prout est in vñ Ecclesia, est quædam maxima excommunicatione) non distinguuntur essentialiter ab excommunicatione maiori, vt deducitur ex can. *Debent.* 11. quæst. 3. & ex can. *Cerium.* 24 q. 3. & ex Tridenti-*Trident.* no. fessi. 24. cap. 9. de Reformatione; quia excommunicatione maior priuare omni Ecclesiastica communione qua anathema priuare potest. Imo non distinguuntur ab illa accidentaliter, in eo videlicet, quod quando anathema fertur ab homine, feratur adhuc cærimonis illis, de quibus in dicto can. *Debent.* & non excommunicatione maior, ut contra nonnullos aduertit *Sayrus* lib. 1. cap. 3. *Sayrus.* quia ex Iure nulla distinctione deduci potest, quia eadem cærimonie, quæ in dicto can. *Debent* instituuntur pro pronuntiatione anathematis, etiam instituuntur pro excommunicatione maiori, vt ex ipso textu constat; ac proinde voce *anathema* non aggrauatur poena ipsa, exaggeratur tamen; & ideo tub ea voce ferri solet ob grauissimam culpam, sicut etiam quando supra anathema adduntur illæ particulæ Syriacæ *maranatha* (vt addit. Paulus 1. ad Corinth. 16.) non aggrauatur anathema, sed exaggeratur; quia his particulis, significantibus *Dominus venit.* significatur, quod sit excommunicatus usque ad aduentum Domini, subintellige, si non emendetur.

Addimus, quoties excommunicatio ab homine absolute fertur non addendo *maior*, neque *minor*, intelligitur maior, vt declarauit *Gregorius IX.* in *Gregorius* dicto cap. pænult. de Sententia excommunicationis (et idem est, vt Doctores conueniunt, quando excommunicatio à Iure absolute fertur, dum aliud ex adiunctis non constet) & meritò: quia excommunicatione maior est simpliciter & absolute excommunicatio, quia est totum includens non solum priuationem susceptionis Sacramentorum, in qua excommunicatio minor consistit, sed etiam priuationem aliorum.

DISPUTATIO II.

De effectibus quasi in communi Excommunicationis majoris.

DIFFICULTAS I.

Quibus generatim priuet Excommunicatio maior.

CONVENIUNT Doctores, excommunicationem maiorem generatim priuare omni communicatione fidelium (id est, baptizatorum) non solum communione, quæ est commercium vinis cum alio, in omnibus, quæ his quinque vocibus sequenti versu contentis significantur,

Os orate, niale communio, mensa negatur;
sed etiam communione, quæ est participatio seu communicatio in aliquo communi aliis & ipsi excommunicato, quia excommunicatione maior generaliter priuare omni communione cum baptizatis, vt deducitur ex cap. pænult. de Sententia excommunicationis, & ex aliis Iuribus, & ex communisensu Ecclesie, quod constabit ex sequentibus Disputationibus, in quibus seorsim agemus de

particularibus & proximis effectibus excommunicationis majoris.

Observandum est, excommunicationem maiorem ita priuare excommunicatum dicta communione uno & altero modo sumptu, vt non solum ipsi excommunicato sit prohibitum aliis baptizatis communicare, sed etiam aliis sit prohibitum communicare illi. Vnde excommunicatus, in penam ipsius, non solum debet alios quoad communionem vitare, sed etiam quoad illam est vitandus ab aliis. Excommunicatio ergo priuare mutua communicatione excommunicati, videlicet cum fidelibus, & econtra fidelium cum ipso.

DIFFICULTAS II.

Quo Iure Excommunicatio maior priuet dicta mutua communicatione,

Qui sentiunt, excommunicationem maiorem institutam esse à Christo, consequenter affirmare tenentur, dictam mutuam communicationem prohibitam esse Iure diuino positiu, quia, vt dice-

*Couarr.
Vasquez*
dicebamus Disp. I. Diffic. I. ipsa excommunicatione est priuatio & prohibitio illius. Quod Couarruas in cap. *Alma mater*, I. par. §. I. & Vasquez dub. 7. & alij, qui non satis explicant, an excommunicatione maior sit instituta à Christo, limitant ad communicationem in diuinis; quia ea videtur à Christo prohibita dictis verbis, *Sicut tibi sicut ethnici & publicani*, in his videlicet, quæ sunt propria Christianorum, qualia sunt diuina.

*Suarez.
Aquila.
Aegidius*
Suarez verò disp. 2. sect. 1. Aquila 2. p. cap. 3. disp. 1. dub. 6. Aegidius disp. 14. dub. 2. & plures alij docent, dictam communicationem etiam in diuinis esse prohibitam Iure tantum humano Ecclesiastico, & meritò: quia excommunicatione maior instituta tantum est ab Ecclesia, & non à Christo (quauis excitata à Christo dictis verbis Matth. 18.) ut diximus Disp. I. Diffic. I. ergo omnis dicta communicatione prohibita est tantum Iure humano; quia excommunicatione maior nihil aliud est formaliter, quām priuatio omnis dictæ communicationis, seu separatio ab omni dicta communicatione cum fidelibus. Quod non inefficaciter probatur ex eo, quod Ecclesia in Extraag. *Ad evanđela scandala*, quam refert Antoninus 3. p. titul. 25. cap. 3. indulget & conceit fidelibus omnem communicationem, etiam in Sacramentis, & in aliis diuinis, cum excommunicato non denuntiato, neq; notoriè excommunicato ob percusione Clerici; quia non posset, si tota aut aliqua Iure diuino esset prohibita.

Prædictis autem verbis Matth. 18. Christus nihil instituit, nec præcepit, etiam si consuluerit fugere à commercio inobedientium Ecclesie, sicut etiam illis verbis Pauli ad Tit. 3. *Hæreticum postquam & alteram correctionem denita*, non continetur excommunicato maior, instituta à Christo contra hæreticos, nec ab illo lata, neque ab ipso Apostolo, sed tantum consilium Apostoli, fugiendo commercium cum hæretico, aut excommunicandi illum, quia dicta verba Christi & Apostoli non plus sonant quām consilium.

Dicta autem mutua communicatione prohibita est tam excommunicato cum baptizatis, quām aliis baptizatis cum excommunicato, intuitu virtutis religiosi, quia facta est in odium excommunicati, tamquam indigni coniunctu & communicatione baptizatorum, qui sunt membra Ecclesie; ac proinde communicatio excommunicati cum baptizatis, & baptizatorum cum illo, etiam in ciuilibus est peccatum sacrilegi seu irreligiositatis.

DIFFICULTAS III.

Qui excommunicati sint necessariò vitandi.

*S*upponimus, quod olim Iure antiquo omnes excommunicati majori excommunicatione vitabantur, seu non tolerabantur, publici etiam publicè, & occulti occultè tantum, ut constat ex c. *Cum non ab homine*. 14. de Sententia excomm. Iam tamen Iure nouiori Extraagantis *Ad evanđela scandala*, editæ vel à Concilio Constantiensi, Martin. V. vel à Martino V. viua voce traditæ, & consuetudine recepta, tantum tenetur vitare duo genera excommunicatorum, nempe eos qui expresè & specialiter, id est nominati, denuntiati sunt; & eos qui notoriè inciderunt in sententiam excommunicationis latam pro sacrilega manuum iniectione in Clericum, quamvis denuntiati non sint; non ob-

stante constitutione Concilij Basilensis, & Concilij Lateranensis sub Leo X. sess. II. vbi decernit, vitati, vitati non solum eos qui denuntiati sunt, sed etiam quoscumque notoriè excommunicatos ex quaquamque cauâ; non quia eorum Confiteo non fuerit legitima, sed quia viuensali consuetudine Ecclesie abrogata est, & super dicta, vipe licentiosa, generali applausu recepta.

Circa priores excommunicatos, qui vitandi sunt & non tolerandi, certum est, nullum esse necessariò vitandum, quamvis certò confer incursus excommunicationem à Iure vel ab homine, sine specialiter sive generaliter latam, si non sit nominatum declaratus excommunicatus, ut constat ex ipsa Extrauganti: inò ut contra Adrianum & Petrum, Sotum docent Suarez disp. 6. sect. 2. & Vasquez de Excommunic. dub. 2. nullus, quamvis expeditus & nominatum declaratus excommunicatus, est necessariò vitandus, nisi sit denuntiatus seu publicatus ut excommunicatus, vel in templo, vel affigendo literas in publico loco, vel alio iudicando modo pro consuetudine regionis; quia concludo, quæ est optima legum interpres, sic declaratur dictam Extraugantem, & satis conformiter fuit dictæ concessionis, qui fuit, subuenire conscientiam timoratis. Vnde ille cui data est censura excommunicationis in scripto contra aliquem ut eam denuntiet seu publicet, non tenetur illum vitare aut factam denuntiacionem.

Addimus, ut contra Suarez & Couarruam aduerterit Nauarrus de Oratione, notabili 21. no 6. & 10. non sufficere ad vitandum excommunicatum, quod contra eum sit lata & denuntiata sententia declaratoria criminis, cui est annexa excommunicatione, ut criminis heresii, quia iste non est declaratus neque denuntiatus excommunicatus, sed tantum hæreticus, & in Extraugante inquiritur, quod excommunicatio sit expedit & specialiter denuntiata.

Addit Suarez quod, ut teneamus vitare excommunicatum iam denuntiatum, non sufficiat dubium, adhuc prudens, dictæ denuntiationis, sed quod requiratur notitia illius moraliter certa, & meritò, ut ex intentione dictæ Extraugantem confitetur.

Quod autem dictum est circa hos priores excommunicatos, nempe non esse necessariò vitandum quosque denuntiati sint, etiam est verum de suspensi & de interdicti, non solum personis, sed etiam locis, ut ex ipsa Extraugante confitetur.

Circa posteriores excommunicatos, nempe notoriè ob percusione Clerici, qui sunt vitandi, quamvis non sint denuntiati nominati, certum est, ut ex dicta Extraugante constat, eos non esse necessariò vitandos, nisi ita notoriè confer eos in excommunicationem canonis. *Si quis studierit diabolus*, incidit, ut factum seu percusso non possit villa tergiuersatione celari, aut suffragio aliquo excusari, & non sufficiat publica infamia, neque confessio extraiudicialis percutientis, in modo neque judicialis, neque sententia Iudicis adhuc Ecclesiastici. Ad id ergo duo requiruntur, nempe & quod percusso Clerici sit notoria notorietate seu evidentiâ facti, & quod ei percusso non possit apparenti aliquâ ratione excusari à percusione Clerici ex se sufficiente ad incursum excommunicationis etiam annexæ; quia si apparet indicio aliquo possit percusso se excusare, dicendo

se non sciuisse, aut non aduertisse percutsum esse Clericum, aut illum percutisse in defensionem, ait alio modo quo percutio non censeatur mortaliter sacrilega (qualis requiritur ad incursum dicta excommunicationis) non est necessariò vietandus. Sed ut percutio sit prædicto modo absolutè notoria, requirit quod fiat coram multis testibus, in quorum numero non conueniunt Doctores: eorum tamen variis opinionibus omisis, id censemus absolute notorium, quod fit coram maiori parte vicinie, aut Collegij, in quo aut in qua ad minus habitant decem; si tamen vicinia, aut Collegium sit plurimorum, non requiritur, quod fiat coram maiori parte, sed coram aliquibus (si ut quando fit in oppido) ad arbitrium viri prudentis, attenta qualitate testium, tempore & loco; quia si fiat coram grauibus personis, & in foro, & cito, sufficiet quod fiat coram paucioribus, quam si fiat coram non grauibus, & in alio loco non tam publico, & noctu. Vnde, ut contra Suarez optimè Aula 2. part. cap. 6. disp. 2. dub. 4. non sufficit, quod coram me solo quis percutiat Clericum, ut illum teneat vitare; quia quamvis id sit mili notorium, non tamen notorium simpliciter & absolute, ut requiritur in Extrauagante, quia id requiritur absole vila restrictione.

Addimus, quod ut teneatur vitare dictum percutiorem, non sufficit dubium, quamvis prudens, dicta notorietatis, sed requirit notitia moraliter certa, ut ex intentione Extrauagantis conici potest.

DIFFICULTAS IV.

Utrum possit communicari cum excommunicatis non necessariò vietandis, ac si non essent excommunicati.

Supponimus Primò, in quo Doctores conueniunt, ipsi excommunicato non necessariò vietando (qui dicitur toleratus) illicitum esse ex se ipso incipere, & se ingerere ad communicandum cum aliis, quia in Extrauagante *Ad evitanda scandala*, non est ipsi directe ablata prohibito communicationis; quia, ut ex textu patet, nullus intenditur fieri fauor ipsis excommunicatis.

Supponimus Secundò, in quo etiam Doctores conueniunt, alii fidelibus non esse illicitum, seu peccatum contra Ius Ecclesiasticum, seu contra prohibitionem Ecclesia, communicare cum excommunicato tolerato, adhuc in administratione & receptione Sacramentorum; ut patet ex Extrauagante ipsa, quia in ea dicitur: *Indulgenus, ut nemo deinceps a communione alicuius in Sacramentorum administratione, aut receptione, aut in aliis quibuscumque diuinis, vel extra, prætextu cuiuscumq; censura a Iure vel ab homine generaliter promulgata abstine teneatur, nisi censura fuerit a Indice publicata, & denunciata specialiter & expresse, &c.* Communicatio ergo cum excommunicato tolerato in quibuscumque diuinis, & extra, non est contra prohibitionem Ecclesiasticam censura, cum Ecclesia omnem communicationem indulget, & concedat. Ex quo fit, ob communicationem fidelium cum excommunicato tolerato, quamvis aliunde sit illicita, nullam adhuc incurri excommunicationem; quia haec tantum incurrit ob transgressionem præcepti Ecclesiastici.

His ergo suppositis, existimamus, fideles posse licet abique vila prohibitione, adhuc diuina & naturali, communicare cum excommunicato tolerato, ac si non esset excommunicatus, non solum in humanis, etiam eum prouocando in quo Doctores conuenire videntur, sed etiam in Sacramentis, & in quibuscumque aliis diuinis, ut contra non paucos docet Ledesima 1. p. 4. q. 5. ar. 6. dub. 13. & *Ledesima.* Supponit Fillius Tract. 13. cap. 3. & 4. & probabile iudicat Aula 2. par. cap. 6. disp. 8. dub. 1. & 2. *Antia.* quia Ecclesia in supradicta Extrauagante id concessit, & indulxit fidelibus, dum dixit, *Nemo pre-textu censura abstine teneatur, &c.* Quia si supposita excommunicatione, fideles indirecè, ne cooperentur cum excommunicato, aut ne illum inducunt ad communicationem alicuiam vel pauci, tenerentur abstine, non diceretur in Extrauagante ita simpliciter & absque vila restrictione, neminem teneri abstine a communicatione prætextu censuræ; id est, quamvis ille, cum quo communicat, sit censuræ innocuatus. Et confirmatur, quia si fideles non possent omnino liberè absque peccato aliquo cum excommunicato tolerato communicare, ac si non esset excommunicatus, non sat consultum fuisset scrupulus conscientiarum timoratarum, ut ibi consuli intenditur.

Quod autem Ecclesia id potuerit concedere etiam quoad communicationem in Sacramentis, & in aliis diuinis, constat Primò, quia id fecit, quod non faceret, si non posset. Secundò, quia excommunicatione semel incursa, ut pote quoad suam totam essentiam iustitia ab Ecclesia ab ea dependet quoad ipsius perseverantiam, & quoad ipsius suspensionem, & quoad omne id quod Ecclesia disposerit: potuit ergo ab Ecclesia suspendi quoad omnem priuationem communicationis cum excommunicato tolerato, ac si non esset excommunicatus etiam quoad priuationem communicationis ipsius cum fidelibus, quantum sit ipsis necessarium, ut absque peccato cooperationis possint communicare cum illo, & acquiescere communicationi ipsius cum ipsis, ac si non esset excommunicatus; quia quamvis ipsi excommunicato direcè, & ratione ipsius, non sit ablata seu suspensa prohibito communicationis cum fidelibus, ut significatur illis verbis Extrauagantis, *Per hoc tamen non intendimus excommunicatos in aliquo relevare, indirecè tamen, & in fauorem fidelium, conceditur ipsi excommunicato, quod possit licet communicare cum fidelibus, quantum fuerit necessarium, ut ipsi possint omnino liberè & absque aliquo scrupulo peccati cooperationis, & incuriosis excommunicationis, sicut ante excommunicationem, tractare cum excommunicato, etiam eum prouocando, seu induendo.*

Ex quo fit, ipsi excommunicato tolerato esse illicitum, quando non prouocatur a fidelibus, ex se ipso incipere, & se ingerere ad communicationem, & eam ex se ipso continuare, quamvis fideles acquiescant, & latifaciant communicationi illius; quia ut fideles ei licet acquiescant, non est necessarium quod excommunicatus ipse id possit licet facere; quia acquiescere communicationi excommunicati non est ei cooperari, neque ex eo excommunicatus passiuè scandalizatur. Est quoque illicitum excommunicato tolerato, acquiescere communicationi fidelium adhuc eum prouocantium ad illam, quando ipse, antequam sit

Bbb 3 neccel

necessarium acquiescere, habet in sua potestate abfolui ab excommunicatione, & non abfoluitur; quia etiam tunc, ut communicatio fidelium cum illo, & prouocatio sit fidelibus licita, non est necessarium, quod excommunicatus licet acquireat; quia tunc prouocatur ad id quod ipse potest licet facere, si velit abfolui, si alias communicatio cum ipso sit fidelibus magis utilis, quam communicatio cum alio; quia tunc ratione diete maioris utilitatis possunt communicare cum illo, quamvis ipse illicet acquireat; quia tunc tantum est scandalum pauciuum, cum prouocetur ad id quod ipse potest licet efficere, & regulariter est scandalum pauciuum ex malitia (& non ex infi-

mitate, neque ex ignorantia) ad quod vitandum non est necessarium omittere vnde adhuc tempore, quod evenit fidelibus communicando cum illo potius quam cum alio.

Ex quo deducitur, excommunicatum toleratum, qui non prouocatus a fidelibus celebrat Sacrum, ut illud fideles audiant, fieri irregulare; imo etiam quando prouocatur, si potest prouocationem abfolui, quia tunc illicet celebratur, non solùm contra prohibitionem celebrandi iste confessionem peccati mortalis, ob quod incurrit illam excommunicationem, sed etiam contra prohibitionem excommunicationis, ob quod incurritur irregularitas.

DISPUTATIO III.

De primo effectu Excommunicationis maioris.

DIFFICULTAS I.

Utrum Excommunicatio maior priuat suffragiis communibus Ecclesiae, & ab eis excludat.

SUPPONIMVS, suffragia Ecclesiae (que sunt quædam subtilia spiritualia, quibus quædam Ecclesiae membra aliis subueniunt) esse in duplii differentia: quædam communia, quæ sunt auctoritate publica, ut Sacrificium, & oratio nomine Ecclesiae, & indulgentia; quædam vero priuata seu particularia, quæ sunt non auctoritate publica, sed priuata, ut ieiunia, & orationes priuatae.

Hoc ergo supposito, conueniunt Doctores, ex communicationem maiorem priuare communibus Ecclesiae suffragiis. Ratio a priori huius, est ordinatio & institutio Ecclesiae, quæ ita instituit, ut constat ex vnu ipsius, & deducitur ex variis lumenibus, præsertim ex cap. *A nobis.* 28. & ex *et Sacer.* 38. de Sententia excommunicati & ex Causa 11. quæst. 3. & ex eo excommunicatus dicitur traditus satanæ, quia est priuatus suffragiis, quibus forte iuaretur, vel ut exiret a seruitute satanæ, vel si ante absolutionem exiuit, forte iuaretur ut non iterum succumberet: quod non incongrue facit Ecclesia, quamvis pia mater, vel in bonum ipsius excommunicati, ut vexatio der ei intellectum, vel in commune bonum aliorum, ut terrore in officio continantur.

DIFFICULTAS II.

Utrum licitum sit communia suffragia pro excommunicatis offerre.

Conueniunt Doctores, non esse licitum suffragia communia offerre pro excommunicatis in particulari, imo nec pro excommunicatis quasi in communia, tamquam pro non separatis à communione fidelium, ad impetrandum eis quæcumq; bona, sicut reliquis membris Ecclesiae non excommunicatis, quia excommunicationis maior priuat excommunicatos in particulari communibus suffragiis, & ad minus etiam priuat excom-

municatos quasi in communia suffragiis communibus factis modo supradicto. Priuatio autem suffragiorum communium ad minus est prohibitione, vel ex illa redundat prohibitione in alios offrendi illa pro excommunicatis.

Est tamen difficultas, An sit licitum offere suffragia communia pro excommunicatis, quasi in communia, tamquam pro exteris ad impetrandum eis reductionem ad obedientiam.

Silueter v. *Excommunicatione.* 1. n. 1. & *Contra Iurias in cap. Alma mater.* 1. p. §. 6. n. 3. partem ac confirmatiuam tuentur, quia dictos excommunicatos quasi in communia Ecclesia tantum videat excludere a suffragiis omnibus communibus offerendis pro eis tamquam pro propriis, & non tamquam pro exteris, & ita Feria sexta Parasenes ou pro haereticis, & pro schismaticis (qui excommunicati sunt) oratione ad eos in communia ordinatis, & ad reductionem eorum ad obedientiam.

Vasquez vero dub. 2. & Aulla 2 p. cap. 6. disp. 9. dub. 3. partem negatiuam tradunt, & mentiuntur quod Ecclesia simpliciter & absolue, & absque vna restrictione priuas excommunicatos suffragiis communibus ad eos directis, & idem numquam pro excommunicatis, adhuc in communia, sub nomine excommunicatorum publicè orat, quamvis Feria illa sexta, quia in ea Christus pro omnibus mortuus est, oret publicè pro haereticis & schismaticis (quamvis excommunicati sint) auferendo populo a vice exclusionem ab ea oratione: quo Ecclesia nunc proibet ne extra eam vicem pro haereticis & schismaticis, quamvis excommunicatis telegem, publicè oretur, & ne aliquando pro eis alia communia suffragia offerantur, & tacite significat eis priuatos illis. Imo, ut contra Sotum 9 de Iustitia q. 2. ar. 2. ad 3. docent Aulla, & communiter Doctores, quia Ecclesia eodem modo procedit quod suffragia communia cum non baptizatis, quamvis excommunicati non sint, ac cum haereticis & schismaticis, pro illis in die tantum Veneris (ante publicè orando, tacite extra eam vicem excludit non baptizatos à publica oratione, & semper ab aliis suffragiis communibus, nolendo quod suo nomine pro eis oretur, & quod pro eis alta suffragia communia offerantur, & prohibendo suis ministris id facere; non quia dicta exclusione illos puniat, quia non potest, cum nondum sit eis superior (sicut haereticis

reticis est & schismatis ratione Baptismi; sed quia tamquam administratrix suffragiorum communium id non vult, & prohibet potestate non ordinaria & generali superioris humani, quia haec non potest impedi & prohibere intentionem interiorum, qua oratio publica potest sufficienter dirigi, & Sacrificium, & indulgentia applicari pro aliquo, sed potestate speciali & extraordinaria, similis ei qua dispensat in voto etiam pure interiori, & qua quotannis obligat ad confessionem mortalia pure interiorum, quamvis non sint alia peccata exteriora.

6 Vnde non solum non erit licitum Missas directe offerre pro reductione haeticorum & schismatis, sed nec pro conuersione non baptizatorum, bene tam pro dilatatione Ecclesie; quamvis dilatanda sit eorum reductione & conuersione, quia tunc directe tantum offerantur pro Ecclesia, etiam si indirecte redunder in bonum illorum. Quando ergo ordinatur Missas offerre pro reductione haeticorum & schismatis, & pro conuersione non baptizatorum, sensus talis ordinationis est, vel quod directe offerantur pro dilatatione Ecclesia, vel pro ministri ei muneri in cumbentibus, ut illud digna & fructuosa sequantur.

DIFFICULTAS III.

7 *Utrum suffragia communia pro excommunicatis oblati eis presenti.*

Circa hanc difficultatem dicendum existimat, quod quamvis sit illicitum (imò & mortaliter, ob grauitatem materiae) Sacrificium Missæ pro excommunicatis offerre; nihilominus, si de facto pro eis offeratur, eis proderit quoad totum valorem ipsi ex opere operato seu ex Christi institutione convenientem; quia totus illa intentioni solius ministri commissus est, & ab eo solo dependet. Imò etiam proderit quoad valorem priuatum, quem ex opere operantis actio illa verbalis Sacerdotis habeat, si aliqua via excludatur a malitia, & fiat bona, ut vere potest, quia etiam iste valor pender ex intentione solius ministri. Sed non proderit quoad valorem ex opere operantis, quem actio illa habet ex Ecclesia seu ex fidelibus, si aliquem habet; quia Sacrificium illud non offeratur pro excommunicatis nomine Ecclesia, quamvis Sacerdos id intendat, quia Ecclesia non vult: quia quamvis Sacerdos ratione characteris sit minister a Christo datus Ecclesia, ut nomine ipsius Ecclesia oret & offerat, non tamen id efficit, nec potest Sacerdos quando Ecclesia non vult.

8 Et ob eamdem rationem non proderit excommunicatis oratio nomine Ecclesia facta a Sacerdote quoad valorem Ecclesia correspondente, si aliquis ei correpsonderet, etiam si Sacerdos intendat etiam pro eis orare nomine Ecclesia: neque valebit indulgentia pro eis, siue viuis siue iam defunctis applicata; quia quod indulgentia valeat, dependet ex intentione superiorum Ecclesie qui nolunt eis proderere.

DIFFICULTAS IV.

Vtrum pro excommunicatis toleratis possint offerri suffragia communia.

Savez disp. 9. sect. 2. Vasquez dub. 2. & Au- 9
la 2. part. cap. 6. dub. 9. docent, non pos-
sunt nec pro non toleratis; quia excommunicati
tolerati in Extrauag. Ad evitanda scandala, tan-
tum tolerantur quoad communicationem cum il-
lis, non quad alia, ut constat ex illis verbis: *Ne-
mo à communione alienus in sacramentorum ad-
ministracione, vel receptione, aut aliis quibuscumque di-
nunis, vel extra ab initio teneatur, vel aliquem vita-
re. Sed orate publice pro illis, & pro eis Sacrificium
offerre, & eis indulgentias lucrari, non est
communicare cum illis, ait sic orans, aut sacerdi-
cans, aut indulgentias lucranti, incurrit excom-
municationem minorem: ergo quoad haec suffra-
gia non sunt tolerandi; quia id non est communi-
care cum illis, & quamvis esset, alio titulo sunt vita-
ndi, sed non tolerandi quoad id; quia scilicet id
redit directe in favorem illorum, & non tantum
indirecte & per redundiam, & in dicta Extra-
uagante non intenditur eis facere.*

Nauarrus verò cap. 27. num. 365. Henriquez 10
lib. 13. c. 11. & Aegidius disp. 14. dub. 6. docent, Nauarrus.
posse eis offerri, & merito: quia in dicti Extra-
uagante fidelibus conceditur, ut non teneantur
abitinare à communione dictorum excommunicatorum: haec autem communio absque fundamen-
to limitatur ad communicationem cum ipsis per modum commercij, aut coniuctus, quia communi-
cio in Extrauagante generaliter ponitur, & hoc nomine *communio* significatur generaliter omnis
communicatio tam quae est commercium cum ali-
quo, quam communicatio suffragiorum communium aliqui facta; quia haec est communicatio, seu
participatio cum illo in dictis suffragiis, cum sint
communia; quia generali ratione sumitur communi-
cio in cap. penultimo de Sententia excommunicatiois, dum definitur excommunicatio maior,
quod sit *communio fidelium separatio*. Siergo
in hoc cap. nomine *communio* etiam significatur
communicatio in communibus suffragiis, quamvis
coniungatur nomini separationis, quae est odiosa,
non est mirum quod in Extrauagante id etiam signi-
ficetur, ubi coniungitur verbo *non abstinenti*, quod
est favorabile. In cap. quoq; *A nobis*. 18. de Sen-
tentia excommunicatiois, significatur, orationes
publicas pro aliquo offerre, esse ei communicare,
vel cum eo communicare. Accedit, quod non sol-
lum in communicatione cum excommunicatis per
modum commercij, possunt esse scrupuli & scan-
dala, quae in Extrauagante intenduntur evitari, sed
etiam in communicatione cum illis per modum
suffragij communis: quia sicut se potest offerre
sacerdotali, ut Petrus v. g. sit excommunicatus, &
consequenter an teneat abstinere ab commercio
cum illo; ita etiam an teneat abstinere ab orando
publice pro illo, & a celebrando pro eo, & a fe-
liendo cum iam defunctum. Et ideo indulgendo
fidelibus, ut non teneantur abstinere ab offerendo
suffragia pro dictis excommunicatis, fit fauor
fidelibus, & id intenditur fieri in Extrauagante, non
verò fauere ipsis excommunicatis, etiam suffra-
gia pro eis oblati cedant directe in bonum ex-

communicatorum. Ita tamen possunt pro eis offerri, vt non solum id licet fiat, sed etiam semel pro eis oblata, eis proficiant, etiam quoad valorem pendentem ex intentione Ecclesiae; quia eo ipso, quod Ecclesia concedit, & vult quod eis applicentur indulgentiae, & pro eis offeratur Sacrificium, & suo nomine oretur pro eis, non vult denegare valorem ab ipsa pendentem, etiam si moueat ad dictam concessionem faciendam, vt fideles non agitentur scrupulis, & non ob bonum quod cœnit ipsi excommunicatis.

12

Existimamus tamen, suffragia communia, vt Sacrificium, & orationes nomine Ecclesiae factae (& suo modo indulgentiae) quando solum generaliter & indefinitè sunt aut offeruntur pro fidelibus, non fieri nec offerri pro praeditis excommunicatis (ac proinde eis non prosum) nisi quando specialiter (sive expresse sive implicitè) sunt ait offeruntur pro illis; quia absque dubio minister Ecclesiae, quando id specialiter non intendit, vult conformari Ecclesia excludenti illos a dictis suffragiis, etiam si indulget illi, vt si velit id faciat pro dictis excommunicatis. Quod si excommunicatus toleratus petat pro se offerri suffragia communia, peccat; quia petitione ipsa communicat per modum commercij cum eo a quo petit, non verò quia petit suffragia; quia alter a quo petit, ea postest pro eo offerre, ac proinde petendo tantum peccat venialiter, quia ea petitio tantum est mala, quia est communicatio in locutione.

13

DIFFICULTAS V.

Vtrum suffragia communia possint offerri pro excommunicatis contritis nondum absolutis ab Excommunicatione.

Nauarrus.
Couarr.

Sotus.
Aegidius.

Nauarrus cap. 27. nu. 18. & Couarruuias 1. p. §. 6. n. 8. docent posse; quia credi non potest, Ecclesiam, quae est pia mater, velle excludere a dictis suffragiis eum qui iam non est contumax, sed sibi per charitatem coniunctus.

Sotus verò in 4. dist. 22. qu. 1. art. 1. & **Aegidius** disp. 14. nu. 29. docent (& merito) non posse pro eis offerri. Quod efficaciter deducitur ex cap. **A nobis**. 18. & ex cap. **Sacris**. 38. de Sententia excommunicationis, dum dicitur, pro huiusmodi excommunicatis iam defunctis non esse oblationes recipiendas, nec orationes faciendas ante impensam absolutionem: ergo multò minus pro il-

lis viuis. Ratio autem est, quia excommunicati, quamvis contriti, ac proinde iusti, verè manent excommunicati, quia excommunicatione non tollitur penitentia & iustificatione, sed tantum absolutione: ergo verè sunt exclusi à suffragiis communibus; quia exclusio ab illis est effectus formalis, & principalissimus excommunicationis maioris. Unde pro dictis excommunicatis quando non sunt tolerati, non est licitum suffragia communia offerre: & quamvis offerantur, non proficiunt eis, quoad valorem ex intentione Ecclesiae pendentem, iuxta ea quæ diximus Difficult. 1. 11.

Quod autem Ecclesia sit pia mater, non sufficit, vt sine absolutione cesseret excommunicatione effectum aliquem, praesertim principalissimum, nec id expedit, vt excommunicatione magis clementer.

DIFFICULTAS VI.

Vtrum excommunicati sint priuati orationibus & suffragiis priuatis.

Conueniunt communiter Doctores, excommunicatos non esse priuatos suffragiis & orationibus priuatis, quia nullibi priuantur illis, & proinde posse licite & fructuose pro illis priuare, & alia suffragia priuata offerri.

Est tamen difficultas, An possit pro eis orari in Memento Missæ.

Circa quod sunt qui id negent, existimantes Sacerdotem in Memento, sicut etiam tenetur nomine Ecclesiae orare, quia Memento est pars publici officij, tamen in eo non prohibetur etiam orare priuatum pro quibus ipse voluerit, ac proinde etiam pro excommunicatis, quamvis non toleratis: nihilominus etiam tunc sequentibus verbis post Memento, nempe, *pro quibus tibi afferimus*, tunc debent referri, sive explicitè sive in confusione illi pro quibus in Memento nomine Ecclesiae orari.

Addimus, celebrantem posse pro excommunicatis etiam non toleratis offerte actionem ipsam celebrandi, quoad valorem priuatum ipsi celebranti correspondentem, quia verè est priuatum & particularis.

DISPUTATIO IV.

De secundo effectu Excommunicationis maioris.

DIFFICULTAS I.

Utrum Excommunicatione maior priuat participationem Sacramentorum.

CONVENIVNT Doctores, excommunicationem maiorem priuare participationem Sacramentorum passiuam & actiuam, ut confat ex vnu & traditione Ecclesie: & deducitur ex cap. *Cum illorum.* 32. & ex c. *Si quem.* 59. de Sententia excommunicationis, & ex aliis Iuribus.

Excommunicatus ergo non potest licet suscipere nec administrare Sacra menta, sed peccat; quia haec priuatio ad minus est prohibitio, qua prohibetur suscipere & etiam administrare Sacra menta; peccat autem mortaliter suscipiendo, quia suscepito cuiuscumque Sacramenta est materia grauius; & etiam administrando, quando administratio est effectio, quia effectio Sacramenta est etiam grauius; non tamen pure administrando, vt quando administrat Eucharistiam antea factam, ac proinde pure administrando non fieri irregularis, qui irregularitas quae incurritur ob peccatum seu delictum, non incurritur nisi ob mortale.

Peccatum autem, quod sic excommunicatus committit suscipiendo aut administrando Sacra mentum, est sacrilegij, contra reuerentiam Sacra mentis debitam, quia priuatur participatione passiuam & actiuam Sacramentorum tamquam indignus: imo etiam in communicando in aliis rebus aliis ciniibus peccat peccato sacrilegij contra religionem, quia tamquam indignus communicatione membrorum Ecclesie, priuatur communicatione cum baptizatis.

Excusabitur autem excommunicatus a peccato suscipiendo aut administrando Sacra mentum ignoranta inuincibili, vel probabili, aut inaduentientia naturali, tam facti, id est quod sit excommunicatus, quam Iuris, id est quod excommunicatus sit prohibitus Sacra menta suscipere & administrare: & quando Sacramenta alias possunt validè suscipi aut conferri, ut possunt lex, excepta Poenitentia, etiam excusatur a dicto peccato ob vitandum graue detrimentum, quod ex non suscipiendo aut non administrando imminet ipsi, vel in vita, vel in fama, vel in diuitiis, & ob non scandalizandum actiuem; quod non efficit excommunicatus, vbi excommunicatione sit cognita. Addidimus, quando Sacramenta alias possunt validè suscipi aut conferri, quia si non possunt, ut Sacramentum Poenitentia, non excusabitur a peccato, quia illicitum est contra reuerentiam Sacra menti illud inualidè suscipere aut conferre.

Sed quamvis excommunicatus excommunicatione maiori peccato mortaliter suscipiendo Sacra mentum, nullam tamen incurrit poenam, neque penalitatem Ecclesiasticam, excepto excommunicato ob percuisionem Clerici: quia suscipiens Ordines manet fulpenitus a susceptis, ut confat ex dicto cap. *Cum illorum.* de Sententia excommuni-

cationis. Clericus tamen excommunicatus, illicitè mortaliter administrans Sacra menta, sit irregulatris, si ad administrandum requiritur Ordo facer (iue requiratur ratione Sacra menti administratur, siue ratione solemnitatis) vt deducitur ex cap. 1. de Sententia & re iudicata, & ex c. *Is qui.* 18. & ex c. *Is cui.* 20. de Sententia excommunicationis, in 6.

Observandum est, excommunicationem maiorem priuare participationem Sacramentorum actiuam & passiuam, non solum ut eis regulariter communicamus cum aliis fidelibus per modum commercij, de quo dicimus Disput. ix. sed etiam quantum sunt quaedam bona communia Ecclesie, ob quod excommunicatus nequit sibi administrare Eucharistiam, nec eam efficiere, quamvis neutrum sit communicare cum alio per modum commercij; neque potest aliquem baptizare, quamvis hoc non sit communicare cum fidei seu baptizato.

DIFFICULTAS II.

Vtrum excommunicatus possit licet administrare Sacra menta in casu necessitatis proximi.

Conueniunt Doctores, extra extremam necessitatem proximi, id est existentis in periculo mortis, non posse excommunicatum licet administrare Sacra mentum aliquod: & in ea, seu in eo periculo, si non sit aliis minister, posse administrare Baptismum parvulo, quia tunc strictius obligat praeceptum naturale subueniendi parvulo in eo periculo, quam prohibito humana non administrandi illud: imo etiam posse illud administrare adulto existenti in tali periculo, ob eamdem rationem.

Et tamen difficultas Primò, An possit licet administrare Sacra mentum Poenitentiae existenti in periculo mortis, quando non est aliis minister qui id possit facere.

Medina Cod. de Confessione, & Couarruias *Medina.* 2. p. §. 6. n. 8. docent, non posse licet; quia excommunicatus caret iurisdictione, ac proinde non potest validè, & consequenter neque licet.

Suarez vero disp. 11. sect. 1. Auila 2. part. cap. 6. *Suarez.* disp. 3. dub. 3. & communiter Doctores docent *Auila.* *Couarr.* posse, & merito: quia id satis significat Tridenti. *Trident.* num less. 14. cap. 7. dum ait, ex pietate Ecclesie omnes Sacerdotes possunt pro articulo mortis absoluere quoslibet penitentes; quia eo signo *omnes*, etiam Sacerdos excommunicatus comprehenditur, imo etiam haereticus; sicut sub signo *quoslibet*, quando dicitur *quoslibet penitentes*, etiam comprehenduntur excommunicati, adhuc non tolerati, imo & haeretici, ac proinde pro eo articulo ex voluntate Ecclesie suspenditur excommunicatio quoad priuationem iurisdictionis, & quoad prohibitionem absoluendi.

Secundò est difficultas, An excommunicatus possit licet existenti in periculo mortis reliqua Sacra menta administrare, quando non est aliis minister qui id possit facere.

Circa

Sayrus.

Suarez.
Auila.

Circa hanc difficultatem, quamvis Sayrus lib. 2. cap. 2. & communiter Doctores doceant non posse licet, nos tamen, ut optimè Suarez & Auila, existimamus posse ab eo licet administrari Eucharistiam ei qui non potuit suscipere Sacramentum Pénitentia, quia tunc strictius videtur præceptum naturale subueniendi proximo collatione Eucharistie, quia fortè damnabitur, si eam non recipiat: quia probabile est Eucharistiam conferre attrito primam gratiam iustificantem: & ob eamdem rationem, quando minister est in simili periculo, & non est aliis qui ei posse Eucharistiam ministrare, existimamus posse eam sibi ministrare, quando confidit firmiter se esse in statu gratie, & ei sit difficile conteri, quia scilicet strictius videtur præceptum naturale charitatis erga Deum non decadendi ex hac vita in inimicitia Dei, quām prohibitio suscipiendi & administrandi Eucharistiam.

7 Et ob supradictam rationem potest (ut docent Suarez & Auila) licet conferre Extremam Vnctionem ei, qui neque Sacramentum Pénitentia, neque Eucharistie potuit recipere; quia scilicet strictius videtur præceptum naturale subueniendi proximo (quia maxime probabile est, Extremam Vnctionem conferre primam gratiam iustificantem attrito, qui non existimat se esse in statu peccati mortalis) non tamen poterit (quidquid dicat Suarez) conferre Eucharistiam ei qui fuit legitimè absolvitus, quia tunc non vrget præceptum naturale subueniendi proximo, cum iam sit legitimè absolvitus, nec præceptum diuinum sumendi Eucharistiam, quia istud non obligat, quando alias est legitimum impedimentum conferendi Eucharistiam, qualis est excommunicatio maior.

8 Poterit quoque in eo periculo licet contrahere matrimonium, non ut legitimet filios concubinam, sed ut satisfaciat obligationi iustitiae erga concubinam, si ei est obligatus, quia hæc obligatio iustitiae strictior est, quam prohibitio administrandi & suscipiendi Sacramentum.

Tandem Parochum excommunicatum posse validè & licet assistere matrimonio, & licenciam alteri Sacerdoti conferre ad assistendum pro ipso, ciximus Tract. de Matrimonio Disp. v. Diffic. viii.

DIFFICULTAS III.

Vtrum Sacra menta suscep ta ab excommunicato Excommunicatione maior i, sint valida.

9 Difficultas hæc non habet locum in Sacramento Baptismi, quia ante susceptionem Baptismi nullus potest esse excommunicatus; nec habet locum in Sacramento Eucharistie, quia istud supponit factum ante ipsius susceptionem: sed tantum habet locum in aliis quinque Sacramentis, quæ sunt quando suscipiuntur & administrantur.

Conueniunt Doctores, Sacra menta Confirmationis, Extremæ Vnctionis, & Ordinis, suscep ta ab excommunicato, esse valida, ut supponit in pluribus Iuribus: inquit Ecclesia nequit ea annullare, quia ex Christi institutione necessariò perficiuntur, quando forma applicatur materiæ cum debita intentione ministri. Sacramentum quoque matrimonij ab excommunicato susceptum esse validum, conueniunt Doctores (excepto Martino

de Magistris) & deducitur ex c. Significati. 6. de Eo qui duxit, & merito: quia Ecclesia quaque potuerit, noluit illud inualidare; quia non potuit illud inualidare, nisi inualidando contractum matrimonij (cui, quando est validus, conuenienter Christi institutione ratio Sacramenti) quem noluit inualidare, cùm fiat validè inter Ethnicos, quibus comparare vult excommunicatum excommunicatione maiori, & eum non durius trahere quā illos.

Et tamen difficultas, An Sacramentum Pénitentia suscep tum ab excommunicato, sit validum, non obstante excommunicatione.

Et autem certum, quid si suscipiunt illud, non excusat à peccato mortali, quod ex vi excommunicationis: committit suscipiendo illud, in nullum, quia id ad minus redundat in defecutione materia essentia, nempe doloris essentia, ut quod, quia tunc nequit dolere de susceptione.

Punctum difficultatis est, An præcisè ex vi ipsius excommunicationis fiat nullum, quamus excommunicatus nullum committat peccatum in susceptione illius, quia excusat ab eo, aut ignorantia vel inaduentientia facti vel Iuris, aut quia minister obliuione aut malitia absque negligencia excommunicati, absolvit illum prius à peccato quā ab excommunicatione.

Suarez disp. 10. sect. 3. & Egidius disput. 14. dub. 5. docent, ex vi excommunicationis non fieri nullum; quia in Iure non est verbum aliquod irritans Sacra menta suscepta ab excommunicato. Et confirmatur, quia excommunicatus eodem verbo excluditur à participatione passus omnium Sacramentorum, & tamen reliqua suscipiunt validè (etiam matrimonium, quod potest ab Ecclesia inualidari) ergo etiam Sacramentum Pénitentia.

Silvester v. Confessio. 1. quæst. 3. & Vasquez de Excommunicatione dub. 4. docent, fieri nullum, & merito: quia Ecclesia priuari seu excludi excommunicatum à participatione positiva Sacramentorum quantum potest; quia vult habere & tractari tamquam Ethnicum & publicanum: ergo eum excludendo & priuando, non solum prohibet Sacramenti susceptionem, sed etiam irritat illum quod irritare potest, Ecclesia autem initio potest Sacramentum Pénitentia ab excommunicato susceptum, extrahendo excommunicatum à iurisdictione Confessorij, sic efficiendo illum inabsolubilem à Confessorio. Ex quo deducimus, Sacramentum Pénitentia illicite suscipi ab excommunicato, quamus suscipiatur ob vitandum grauissimum damnum etiam in vita, quia inutiliter suscipitur.

Addimus, Sacramentum Pénitentia validè suscipi ab excommunicato tolerato, etiam quando illud illicite mortaliter ex obiectione suscipit (aliud à tali culpa excusat ignorantiæ aut inaduentientiæ inuincibili); quia minister potest illud licet tolerato conferre, ac proinde validè.

Ad rationem ergo aduerfariorum respondemus, in Iure repertis verbum aequivalens irritacioni respectu Sacramentorum susceptorum ab excommunicato, quæ irritari possunt intendendo trattare illum sicut Ethnicum & publicanum, quia excommunicatus excommunicatione maior in Iure remouetur, reieciuntur, & separatur à Sacramentis tamquam Ethnicus, & non baptizatus; qui inhabili

13 **b**ibilis est ad Sacra menta, excepto Baptismo, & quia Ethnicus non est inhabilis ad contractum matrimonij, excommunicatus non fit ab Ecclesia inhabilis ad contractum matrimonij, ac proinde nec ad Sacra mentum matrimonij, quia ratio Sacra menti à contractu valido in baptizatis non potest absque sacrilegio separari. Et ad confirmationem concedimus, excommunicatum excommunicatione maiori eodem verbo excludi a participatione passiva omnium Sacra mentorum, & quod suscepito reliquorum non fit irrita: negamus tamen, quod non sit irrita suscepito Sacra menti Penitentiae, quia eo verbo significatur exclusio possibilis fieri ab Ecclesia, tractando excommunicatum sicut Ethnicum & publicanum, & non magis dure. & haec ratione non potest irritare, nisi penitentiam, quia reliqua Sacra menta nullo modo possunt, & Sacra mentum matrimonij non potest, nisi diutius tractando excommunicatum quam Ethnicum.

DIFFICULTAS IV.

Utrum Sacra menta administrata ab excommunicato, sint nulla.

14 **C**ertum est, Eucharistiam administratam ab excommunicato, esse validam, quia ante administrationem supponitur validè facta: Baptismum quoque, Confirmationem, Extremam Unctionem & Ordinem administrata ab excommunicato esse validam, quia ex Christi institutione independenter à voluntate Ecclesie necessariò perficiuntur, quando forma applicatur materiae cum debita intentione; Sacra mentum quoque matrimonij (quod ab ipsis contrahentibus administrata-

tur) absque dubio est validum, ob rationem dictam Diffic. 111, circa susceptionem illius.

Est tamen difficultas, An Sacra mentum Penitentiae administratum ab excommunicato sit validum: & non est difficultas, quando penitentis absque execusatione à culpa confitetur excommunicato, quia tunc est nullum ex defectu contritionis; sed tantum est difficultas, An præcisè ex vi ipsius excommunicationis invalidè administretur ab excommunicato.

Circa quam conueniunt Doctores, Sacra mentum Penitentiae ab excommunicato administratum esse nullum, quia excommunicatus caret iurisdictione ad absoluendum, quia est remotus ab administratione illius sicut Ethnicus; absolutionem autem à non habente iurisdictionem, est nulla.

Obseruandum tamen est, quod si excommunicatione communiter ignoretur, ut si excommunicatus sit in loco distanti ab eo in quo fuit denunciatus, aut in quo notoriè incurrit excommunicationem ob percussonem Clerici, & alias habeat titulum coloratum ad absoluendum, ut si habeat beneficium Parochiale, aut licentiam audiendi confessiones, Sacra mentum erit validum, ut docent communiter Doctores, quia tunc Ecclesia pro ea occasione suspendit excommunicationem, quoad priuationem iurisdictionis.

Addimus etiam, esse validum, quando confertur ab excommunicato tolerato (etiam si ab eo illicitè confetur, ut quando ipse se ingerit;) quia eo ipso, quod Ecclesia permittit & tolerat illum in favore aliorum fidelium, eis indulgens communicationem cum illo in receptione Sacra mentorum ab eo, reliquit illi iurisdictionem sufficien tem ad illud valide efficiendum.

DISPUTATIO V.

De tertio effectu Excommunicationis maioris.

DIFFICULTAS I.

Utrum Excommunicatione maior priuat rebus divinis & sacris.

CONVENIUNT Doctores, excommunicationem maiorem priuare diuinis officiis factis, nomine Ecclesie, & aliis rebus factis, ut confitatur ex sensu & traditione Ecclesie, & deducitur ex cap. Nullum 2. de Foro competente, & ex can. Qui merita. & ex aliis 11. quæst. 3. dum excommunicatus dicitur sequestratus & separatus ab Ecclesia; quia id est esse reiectum ab viu rerum sacarum, quæ instituta sunt ab Ecclesia in viu pium fideium.

Effectus autem iste distinctus est ab eo, qui est commercium & quasi coniunctus cum fidelibus in diuinis, de quo dicemus Disp. ix. quia excommunicatione non solum priuat dictis officiis diuinis & rebus factis ea generali ratione, quia regulariter in eorum viu est commercium cum aliis, sed etiam specialiter, quatenus sunt bona communia Ecclesie in viu fidelium instituta, quamvis di-

uerso modo quam suspensio & interdictum; quia excommunicatione priuat illis, quatenus quis in eis communicat sicut alia membra Ecclesie, seu quatenus sunt bona membris Ecclesie communia, non vero suspensio & interdictum: excommunicatione enim est priuatio omnis communicationis, non solum illius quia communicatur cum aliis per modum commercij & societatis, sed etiam illius quia participatur eidem bonis communibus quibus alii, quamvis cum eis non sit commercium.

DIFFICULTAS II.

Utrum illicitum sit excommunicato diuina Officia celebrare, & eis assistere.

Conueniunt Doctores, excommunicato illicitum seu prohibitum esse diuina Officia celebrare ut publica, seu nomine Ecclesie, & eis sic factis assistere; quia est præcibus & reiectus ab Ecclesia, quod minus est prohibitus prædicta celebrare, & eis assistere, & etiam concionari solemniter, & quasi ex officio: non tamen est excommunicato prohibitum concioni interest, adhuc inclusa communicatione cum concionante

nante, & cum aliis audientibus, ex peculiari permissione Ecclesiae in cap. *Responso. 43.* de Sententia excommunicationis.

Nec est prohibitus priuatim concionari (seclusa communicatione cum audientibus, quæ est his & illi prohibita) quia id ut sic factum non est officium publicum, nec ab eo ut à ministro Ecclesie factum; nec est prohibitus Horas canonicas priuatim recitare ob eamdem rationem, & tunc potest absque peccato dicere, *Dominus vobiscum*, ut contra non paucos aduertit *Aquila* 2.p. cap. 6. disput. 4. dub. 6. quia potest illud dicere ut priuata persona; sicut etiam potest dicere, *Venite adoremus*. Et quamvis peccaret dicendo, *Dominus vobiscum*, non peccaret nisi venialiter, quia est materia leuissima; ac proinde nec ob id incurrit irregularitatem, quæ quando ob peccatum incurrit, non nisi ob mortale incurrit.

Ex quo fit, excommunicatus, qui alias ratione Ordinis facit aut professionis tenet Horas canonicas recitare, non excusari ab ea obligatio ne, cum possit illas licet recitare; imo nec excusatur quando tenet ratione beneficij, ut contra nonnullos docent communiter Doctores, quamvis ratione excommunicationis priuatur (sive à Iudice sive à Iure) fructibus beneficij; quia obligatio recitandi nascitur ex beneficio seu ex iure ad fructus, quos percipere posset, si per ipsum non staret.

Aegidius. Excusatur tamen ab audiendo Missam, quamvis negligens sit in obtinenda absolutione, ut aduertit *Aegidius* disp. 14. dub. 7. quia obseratio præcepti audiendi Missam non est tanti momenti, ut obliget ad tam remotam dispositionem, nempe ad acquirendam capacitatem audiendi Missam; sicut etiam incareratus ob debita excusatur ab audiendo Missam, quamvis possit soluere, & non soluendo peccet contra iustitiam. Non tamen excusatur excommunicatus à præcepto confessionis & Communionis annuae, quando facilè potest absolucionem obtinere; quia obseratio horum præceptorum est magni momenti.

Ita tamen excommunicatus est priuatus diuinis Officiis publicis, seu nomine Ecclesie factis, quod non solum est prohibitus ea efficere, sed etiam quod, quamvis ea intentat nomine Ecclesie efficere, non prospicit sic intentata eis pro quibus ea intentat efficere; quia verè non sunt nomine Ecclesie, cum ipsa nolit: quod est verum, quamvis excommunicatus sit toleratus, quoties iuxta Extrauagant. *Ad exitanda scandala*, nequit illa licet efficere; quia tunc Ecclesie non vult fieri ab illo nomine ipsius Ecclesie. Excipimus Sacrificium Missæ, quod applicatum ab excommunicato, quamvis non tolerato, prodest ei pro quo offertur quodam totem valorem, quem habet ex Christi institutione; quia totus iste commissus est intentioni celebrantis independenter ab Ecclesie.

Addimus, excommunicato non esse prohibitum legere, adhuc ex officio, Theologiam (seclusa communicatione cum audientibus) quia non est officium diuinum publicum, seu factum à legente ut à ministro Ecclesie.

DIFFICULTAS III.
Vtrum illicitum sit excommunicato uti rebus sacris.

Conueniunt Doctores, excommunicato illicitum seu prohibitum esse uti rebus sacris, institutis ab Ecclesia ad percipiendum aliquem fructum ratione orationis aut applicacionis facta nomine Ecclesie, vel ab Ecclesia in infinito dictarum rerum: imo non percipiet fructum eorum ut sic, quia ea oratio, aut applicatio, utpote facta nomine Ecclesie, non fit pro excommunicato.

Vnde excommunicatus non potest licet esse in templo intentione percipiendi fructum imprecatationis, prouenientem ex oratione Ecclesie facta in confectione aut benedictione templi, aut illum percipiet sua oratione in templo facta: neque potest licet ut aqua benedicta, ut ab Ecclesia instituta: neque fructum percipiet imprecatationis, prouenientem ex oratione Ecclesie facta in benedictione illius: neque potest licet ut orare conuagine, aut altari, cui concessa est indulgens pro orantibus coram illo, intentione lucrandi indulgentiam: & quamvis oret, illam non conuagetur.

Nihilominus, ut Suarez aduertit disp. 11. fecc. 5, excommunicatus potest licet ut dictis rebus, nempe templo, aqua benedicta, & dicto altari, & etiam aliis, ut Reliquis non supradicta immunitate, sed quatenus ei possunt deferuntur priuata venerationi, deuotioni, & pietati, sicut etiam orationibus ab Ecclesia institutis. Vnde non potest dici à templo, nisi quando diuina celebrantur.

DIFFICULTAS IV.
Vtrum illicitum sit sepelire in loco sancto corpus morientis in excommunicatione.

Conueniunt Doctores, corpus morientis in excommunicatione priuari Ecclesiastica sepulta, ut constat ex cap. *Sacris. 12.* de Sepulchris: & consequenter etiam priuari Ecclesiastica comitatu, quia ad Ecclesiastica sepulchra ordinatur, ex qua priuatione redundat in alios probitatio sepeliendi & comitandi illum. Per Ecclesiastica sepulchra, intelligitur sepulchra in loco sacro, etiam in cæmeterio, ut constat ex dicto cap. Imo addit Suarez disp. 12. fecc. 4, intelligit sepulchram in quoemque loco ad id destinato, & etiam in loco, in quo confuerit dici Misa, quamvis nulla alia benedictione facrato.

Addidimus, *morientis in excommunicatione*, quia si ab ea absoluatur in articulo mortis, & ob eam extremam necessitatem, adhuc à Sacerdotio eam non habente potestatem ab absoluendum, non priuatur Ecclesiastica sepulchra, ut deducatur ex c. vlt. de Sepulchris. Quod si non fuit absoluendum, quamvis dederit signa contritionis, etiam priuatur Ecclesiastica sepulchra; si tamen ea debet, potest post mortem absoluiri ab excommunicatione, ut constat ex c. *A nobis. 28.* & ex c. *Sacris. 3.* de Sententia excommunicato, sed ab eo solo à quo viuens poterat extra extremam necessitatem, ut deducitur ex dicto cap. *A nobis.* & absoluiri, non manet priuatus Ecclesiastica sepulchra, ne alii suffragis communibus.

Quod si forte ante absolucionem fuit Ecclesiastica

siasticè sepultus, procuranda est absolutio ne exhumetur, & si non obtineatur, exhumandus est, & inde eiiciendus, si possit discerni a corporibus aliorum, ut constat ex dicto cap. *Sacris*, de Sepulturis, & locus ille, utpote violatus (ut supponitur in cap. *Consulnisi*, 7. de Consecratione Ecclesiae vel altaris) reconciliandus est aspersione aquæ benedictæ, sicut si in dedicatione Ecclesiae, & quamdiu non est reconciliatus, neque absque mortali in eo fideles sepeliri, neque Officia diuina celebrati. Et si corpus excommunicati nequeat ab aliis discerni, non est exhumandum, ut diximus; locus tamen reconciliandus est.

Hæc tamen non habet locum in corpore excommunicati tolerari, ut contra Aulam docent communiter Doctores, quia iuxta Extrauagantem *Ad eustanda scandala*, non tenemur abstinere a communione tolerati, quounque modo communio sumatur, sive pro commercio cum illo, sive pro communione, quia ei suffragium aliquod communicare, in quo fideles communicant, communicatur. Quid autem sepelire corpus illius, & pro eo suffragium commune offerre, cedat directè in fauorem illius, non obstar; quamvis in Extrauagante dicatur, quod excommunicato non intenditur fieri fauor prædicta indulgentia, quia his verbis tantum detinatur, indulgentiam non abstinendi a communione illius, non fieri ab Ecclesia attendo ad fauendum excommunicato, sed tantum ad fauendum timoratis conscientiis, ne in communicatione cum illis agitant scrupulis, etiam si communicare cum illis sit eis benefacere.

Tandem in Clementina 1. de Sepulturis puniuntur excommunicatione maiori ipso facto, qui propria temeritatis audacia excommunicatos publicè, aut nominatim, scienter sepelire presumunt in loco sacro.

Circa quam obseruandum est, post dictam Extrauagantem non incurere hanc excommunicationem eos, qui sepelunt excommunicatos, adhuc publicè excommunicatos, si tolerati sunt, ut contra Caetanum docent communiter Doctores, sed solum qui sepelunt non toleratos, & qui scient absque ignorantia adhuc vincibili, & qui absque gratia coactione sepelunt: imò solum qui propriis manibus sepelunt, non vero qui id mandant, ut contra Suarez & Aegidium docet Aulæ part. 2. *Aulæ* cap. 6. disp. 9. dub. 6. quia licet qui mandant sepelire, dicuntur absoluè sepelire, non tamen omnino stricte; ad quod dicta Clementina, utpote penalis, restringenda est: & ob eamdem rationem multo minus eam excommunicationem incurrit qui comitantur, & qui cantant, & qui deferunt lumina & crucem.

Eodem modo intelligenda & restringenda est excommunicatione, quæ in cap. 2. de Hæreticis, in 6. imponitur ipso facto illis, qui scienter presumunt in loco sacro sepelire hæreticos, aut eorum fautores publica sententia damnatos; à qua excommunicatione nequeant absoluiri, nisi propriis manibus publicè extumulent hæreticum, & inde illum ejulant: imò pars illa loci in qua sepulti fuerint, inhabilitatur, ut in ea amplius nequeant sepeliri fidèles, ac proinde ut nequeat reconciliari.

DISPUTATIO VI.

De quarto effectu Excommunicationis maioris.

DIFFICULTAS I.

Vtrum Excommunicatio maior priuet beneficis ante ipsam legitimè obtentis.

CONVENIVNT Doctores, excommunicationem maiorem non priuare beneficis ante ipsam legitimè obtentis, quia id non efficit excommunicationis maior, ex eo quod generaliter priuet communione fideliū, quia retentione beneficij non agreditur communicationem in bonis communibus Ecclesie sibi prohibitam, sed retinet sibi legitimè collatam & communicatam; nec lute aliquo peculiari illis priuat, quia de eo non constat.

Est tamen difficultas, An excommunicatio maior priuet fructibus beneficij ante ipsam legitimè obtentis.

Couarr. **C**ouarruias lib. 3. Variarum cap. 13. n. 8. Suarez disp. 13. sect. 2. & Toletus lib. 1. cap. 13. docent, excommunicationem priuare fructibus beneficij correspondentibus durationi excommunicationis, & ita ut excommunicatus nequeat eos validè percipere. Quod exprimi videtur in c. *Pastoralis*, 53. de Appellationibus, dum dicitur: *Illi prouentus Ecclesiastici meritis subtrahuntur, cui Ecclesia communio denegatur.* Quod Nauarrus cap. 25. num. 124. limitat, ut tantum sit verum, quando excommunicatus est negligens in pro-

curanda absolutione ab excommunicatione.

Vaquez vero de Beneficiis cap. 3. §. 3. dub. 4. Nauarrus de Restitu. lib. 2. cap. 2. num. 238. & *Nauarrus*. Aegidius disp. 14. dub. 9. docent, excommunicationem maiorem non priuare fructibus beneficij; ac proinde excommunicatum posse adhuc licet percipere fructus sui beneficij, immo per se aut per Vicarium satisfaciat officio, & merito: quia excommunicatio ex eo, quod generaliter est priuatio communionis fideliū, non priuat dictis fructibus, quia perceptio eorum non est communicare cum fideliū, quia cuilibet excommunicato conferri possent: nec excommunicatio priuat illis lute aliqua peculiari, quia si aliquo, maximè lute dicti c. *Pastoralis*; eautem non sit, quia in eo cap. tantum est sermo de subtrahitione facienda per Iudicem mediā sententiā nouā superadditā excommunicationi, quod ille qui confuluit Pontificem supponit. interrogat enim, an excommunicatus, qui excommunicatione iam incursa appellavit, possit, non obstante appellatione, denuntiari seu publicari excommunicatus, & ad tempus spoliari beneficij, id est prouentibus beneficij: supponit ergo, excommunicatione non spoliari, quia potius interrogaret, an excommunicatione ipsa maneret spoliatus, & Pontifex eo supposito responder posse denuntiari, & ei merito subtrahi prouentus, sententia videlicet superaddita Iudicis; sicut etiam actu superaddito excommunicationi denuntiatur.

Addimus, quod quamvis de rigore Iuris excommunicatus eo ipso absque noua sententia Iudicis effet priuatus fructibus sui beneficij, consuetudine tamen non priuatur, quia dicto Iuri, quamvis effet, fuisset dicta consuetudine derogatum.

DIFFICULTAS II.

Vtrum Excommunicatione maior priuet obtentione beneficij Ecclesiastici.

Conuenient Doctores, excommunicationem maiorem ita priuare beneficij ipsa existente obtinendis, ut inhabilitet ad ea obtinenda; ac proinde efficere nullam collationem beneficij excommunicato factam, ut constat ex c. *Postulatis*. 7. de Clerico excommunicato. quod est verum, quamvis excommunicatus bona fide, excommunicatum ignorans, acceperit beneficium, ut contra Glossam in dictum cap. docent reliqui Doctores; quia quamvis illa ignorancia excusat a culpa receptionis, & consequenter a pena, non tamen validat alias inualidum: in id ita est nulla collatio beneficij, ut absolutione ab excommunicatione posita data non reualetur, ut contra nonnullos docent communiter Doctores, quia collatio illa fuit nulla, quamvis solum ratione impedimenti collatari; ac proinde posita, adhuc ablato impedimento, nequit conualescere.

Ex quo fit, excommunicatum, cui tempore excommunicationis collatum fuit beneficium, non facere sios fructus beneficij, quia eos accipit absque titulo, sed eos tenetur restituere: si tamen bona fide seruuit beneficium, potest accipere aut retinere stipendium servitio proportionatum, & residuum non potest accipere, & si accepit, tenetur illud restituere, nisi bona fide accepit & consumpsit, & exinde non est ditor factus.

6 Et ad collationem beneficij, quam factam excommunicato dicimus esse nullam, reducunt Doctores presentationem, nominationem, & postulationem ad beneficium, ut etiam facta excommunicato sint nullae, & merito: quia sunt collationes quaedam inchoatae, quia per eas confertur ius aliquod ad beneficium. Commendatio quoque beneficij curati facta excommunicato est nulla, quia per eam confertur, quamvis ad tempus, iurisdictio Ecclesiastica, cuius excommunicatus est incapax. Imperatio quoque literarum Apostolicarum ad beneficium obtenta ab excommunicato est nulla, ex cap. 1. de *Scriptis*, in 6. nonnullis casibus exceptis, de quo posita Disp. x.

Nomine autem beneficij Ecclesiastici, ad quod excommunicatus est inhabilis, intelligitur quodcumque beneficium, sive cum animarum cura, sive sine illa, sive ex maioribus, ut Episcopatus, sive ex minoribus. Et quamvis excommunicatus sit priuatus beneficij, non tamen pensione, quemcumque sit, ac proinde consignatio illius facta excommunicato est valida, ut contra non paucos docent nonnulli, & probabile censet *Auila* 2. part. cap. 6. disp. 5. dub. 5. quia pensio non est beneficium; quia nullum ex se est ius perpetuum ad fructus, quod deinceps sit conferendum, quod requiritur ad rationem beneficij, & excommunicatus non est priuatus nisi beneficium.

Et nomine excommunicati, quem dici mus inhabilem ad beneficium obtinendum, communiter

intelligitur a Doctoribus etiam toleratus, quia per Extraugantem *Ad uitanda scandala*, per quam toleratur, nullus intenditur fieri fauor toleratus, fieri autem, si non effet inhabilis, & si collator beneficij ei facta, effet valida; id tamen difficile existimamus, quia si collatori licitum est excommunicato tolerato beneficium conferre iuxta dictam Extraugantem, non minus quam Sacra menta administrare, ut diximus Disp. II. Difficiliter, quo modo collatio illi facta erit nulla, cum iure naturali illicitum sit beneficium conferri inhabili. Quando vero in Extraugante dicitur, quod nullus ei intenditur fieri fauor, est verum, quamvis fiat aut maneat habilis, quia hoc non fit ut ei faueatur, sed ut faueatur fidelibus, ut quibus fidelibus possint cum illo communicare.

Observandum est, conferentem beneficium excommunicato (subintellige non tolerato) non tantum inualidem, sed etiam illicitem (in modo mortaliter) illud conferre, quia id est communicare excommunicato, ut significatur in dicto cap. *Postulatis*, & si qui scienter confert excommunicato beneficium, assignatur in eo cap. pena suspensio & collatione beneficiorum, non ipso facto, sed inponenda a Jure.

DIFFICULTAS III.

Vtrum acceptatio beneficij ante Excommunicationem collati seu oblati sit validula, quando fit tempore excommunicationis.

VAsquez de Excommunicatione, dub. 6. *Hierique* cap. 13. & *Toletus* lib. 1. cap. 11. docent esse validam: quod probat *Vasquez*, quia in dicto cap. *Postulatis*, quamvis inualidetur collatio beneficij excommunicato facta non tamen acceptatio. Alij vero probant, quia in eo capitulo inualidatur actio, per quam acquiruntur ius ad beneficium; acceptatio autem non acquiruntur ius ad illud, quia nullus sibi conferit ius.

Couarruinas vero lib. 3. *Varian* cap. 16. num. 1. *Aegidius* disp. 14. dub. 9. & aij docent esse nullam, & merito: quia quod in dicto cap. *Postulatis* intenditur, est inhabilitare excommunicatum ad acquirendum beneficium; id autem non modo fit annullando acceptationem, quam collationem, quia, ut exprimitur in cap. *Se tibi absenti* 17. de *Prabendis*, in 6. acceptatione beneficij acquiritur ius in illo, non quia sibi conferatale ius quod accepit, sed quia acceptat quod sibi ab alio offert: in modo melius fit annullando acceptationem, quia per hanc proxime acquiritur, & non per collationem seu oblationem, nisi inchoato, id quod annullando acceptationem beneficij non quod potest excommunicatus illud accepit, & aliquando posset annullando tantum collationem, ut contingat in easu praesentis difficultatis. Quod autem in dicto cap. *Postulatis*, intendatur inhabilitare excommunicatum ad acquisitionem seu consecutionem beneficij, constat *Primero*, quia quod in eo cap. decernitur, fit in odium excommunicationis, ne participet bona communia Ecclesie, quia ei beneficium. Secundo, quia in eo cap. non nullum dicitur, quod nequeat beneficium conferre excommunicato, sed etiam quod excommunicatus nequeat illud canonice consequi. Et hoc non

Auila.

dicitur quasi consequens deductum ex eo quod nequeat illi conferri, quia id dicitur absque particula aliqua significante conexione inter illa duo, quamvis hoc quod nequeat beneficium consequi, allumatur pro antecedente illius quod anteā dicitur in eius probationem, nempe quod nequeat beneficium collatum retinere. Vnde in dicto c. *Postulatis*, conferre invalidē excommunicato, non sumitur incompletē, prout est tantum offerre, vt sumitur in dicto cap. *Si tibi absenti*, sed sumitur completē, prout sub eo comprehenditur oblatio & acceptatio, qua ratione est idem quod dare: quia in rigore non datur alicui quod ab eo non accipitur, sed tantum dicitur ei offerri.

10 Addimus contra *Couartuam*, dictam acceptationem tempore excommunicationis factam adhuc non valere ad hoc, vt postea subsecuta absolutione ab excommunicatione acquiratur beneficium; quia quamvis acceptatio illa quamdiu non

retractatur persevereret habitualiter, adhuc post absolutionem; quia tamen à principio fuit nulla, 11

ideo nequit postea conualescere, & fieri valida

(quamvis conualesceret, si in se ipso actualiter

continuaretur usque ad absolutionem iam factam)

quia perseverare habitualiter, nihil aliud est, quam

fuisse factam, & non esse revocatam; ac proinde

nihil manet in se ipso quod conualescere possit:

sicut etiam expressio exterior consensus in matrimoniis facta tempore impedimenti dirimenti non

valer ad acquisitionem, nec ad translationem domini corporis, nisi in se ipso actualiter continuatur usque ad cessationem impedimenti.

Obseruandum est, quod etiam si acceptatio iuridica

beneficij non solum sit nulla, sed etiam sit ex-

communicato illicita, quia est contra prohibiti-

onem excommunicationis, immo & mortalis, quia

est materia gravis; nulla tamen pena ei assignatur, sicut assignatur collatori.

DISPUTATIO VII.

De quinto effectu Excommunicationis maioris.

DIFFICULTAS I.

Vtrum Excommunicatio maior priuat
uersus iurisdictionis Ecclesiastice.

CONVENIUNT Doctores, excommunicationem maiorem priuare generaliter omni usū seu exercitu cuiuscumque iurisdictionis Ecclesiastice, vt deducitur ex can. *Audimus* 24. qu. 1. & ex cap. *Ad probandum* 24. de *Sententia & re iudicata*, in *Decretalibus*, & ex c. *Iseni* 12. de *Officio delegati*, in 6, & ex cap. 1. de *Officio Vicarij*, in 6. Actus autem seu usū iurisdictionis Ecclesiastice, quibus priuatur, sunt legem ferre, pricipere, iudicium ferre tam in foro contentivo quam in foro penitentiae, dispensare, licentiam prabere ad exercendum munus aliquod Ecclesiasticum, delegare iurisdictionem, indulgentias concedere, non verò assistere matrimonio.

2 Vnde excommunicatus illicitè exercet quemcumque actum Iudicis, & superioris Ecclesiastici ex dictis, quia dicta priuatio ad minus est prohibitio; ac proinde quoties aliquem exercet, peccat aut mortaliter aut venialiter, pro graviate aut leuitate materia, qua regulariter est gravis. Et non solum excommunicatus non toleratus illicitè exercet actus iurisdictionis Ecclesiastice, sed etiam toleratus, quando ille eos exercet non provocatus a fidelibus, sed ipse se ingerit ad id, non verò quando eos exercet provocatus: quia ex una parte actus iurisdictionis à tolerato exerciti sunt validi, vt dicimus *Difficult. II.* & ex altera ei est licitum satisfacere fidelibus cum provocantibus, vt diximus *Disputat. II.* *Difficultate IV.*

Contra quodcumque dicitur, quod excommunicatus non toleratus illicitè exercet, non est nisi in dicto *Difficult. II.* & ex altera ei est licitum satisfacere fidelibus cum provocantibus, sicut in dicto *Disputat. II.* & ex dicto *Difficultate IV.*

DIFFICULTAS II.

Vtrum Excommunicatio maior irritet
actus iurisdictionis Ecclesiastice.

CONVENIUNT Doctores, actus cuiuscumque iurisdictionis Ecclesiastice exercitos ab excommunicato, esse irritos & nullos, vt deducitur ex can. *Audimus* 24. qu. 1. & ex c. *Ad probandum* 24. de *Sententia & re iudicata*; ac proinde excommunicatio maior priuata usū iurisdictionis Ecclesiastice, non solum prohibendo, sed etiam irritando.

Vnde præceptum ab excommunicato latum est nullum, ac proinde non est obligatio ei obedire: immo nequit licetè ei obediri, quia id est communicare cum illo. Licentia quoque & dispensatio ab excommunicato data, est nulla; ac proinde subditus nequit ea licetè vti, neque valide. Excipimus licentiam concedam Sacerdoti à Parocho excommunicato ad assistendum matrimonio, quia ista est valida, quia non est actus iurisdictionis, immo nec ipsum assistere adhuc in Parocho, quia neutrum est actus Parochi vt Parochus est, sed cuiusdam facultatis annexa à Tridentino officio Parochi ad spectandum matrimonium, & ad designandum Sacerdotem spectatorem, vt ipse Parochus aut Sacerdos possit de eo testificari. Immò Sacerdos designatus nullam accipit potestatem à Parocho, sed tantum à Tridentino, supposita designatione facta à Parocho; ac proinde Sacerdos, cui data est licentia, potest ea licetè vti. Immò quamvis accipiendo dictam licentiam, communicet cum illo, licetè potest eam accipere ob necessitatē contrahentium, sicut ob eamdem ipse Parochus excommunicatus non toleratus potest eam licentiam licetè dare, aut matrimonio assistere, quamvis utrumque si communicate; quia absq; eo, aut absq; eius licentia, nequeunt contrahere matrimonium.

Iurisdictio quoque delegata ab excommunicato est nulla, quia eam delegare, etiam est actus iurisdictionis; ac proinde delegatus nequit valide, &

Ccc 2 con-

consequenter nec licet ea vti. Imò iurisdictio Ecclesiastica exterior, seu in foro contentioso, delegata ante excommunicationem delegantis, suspenditur, quando deleganti superuenit excommunicationis maior non tolerata, si res seu causa est integra, id est non incepta a delegato, sicut etiam quando res est integra, iurisdictio delegata cessat morte delegantis, vt constat ex cap. *Relatum.* 17. & ex c. *Gratum.* 20. & ex c. *Licet.* 30. de Officio delegati: non vero suspenditur, quando dicta excommunicationis superuenit causa iam incepta a delegato, sicut etiam tunc non cessat, quando superuenit mors delegantis. Nihilominus quando Episcopo superuenit dicta excommunicationis, suspenditur iurisdictio Vicarij seu Provisoris etiam causa incepta. Sicut etiam cessat seu exprirat, quando causa incepta superuenit Episcopo mors, quia est omnino idem tribunal Episcopi, & Vicarij, seu Provisoris. Iurisdictio tamen delegata interior, seu in foro Pœnitentia, & facultas ad administrandum alia Sacra menta, non suspenditur ex eo, quod deleganti superueniat excommunicationis, vt contra Gutierrez docent *Sotus* in 4. dist. 18. quest. 4. art. 3. & *Auila* cap. 6. disp. 6. dub. 3. quia dicta Iura, in quibus est sermo de collatione iurisdictionis delegata morte delegantis, causa integra, seu non incepta, tantum loquuntur de iurisdictione delegata fori contentioso. Approbare quoque Confessarios, & concionatores, & dare licentiam audiendi confessiones, & administrandi reliqua Sacra menta, factum ab excommunicato, est nullum, quia quodlibet ex his est actus iurisdictionis, quamvis actus ad quem sit approbatio, aut conceditur licentia & facultas, non sit actus iurisdictionis.

Obseruandum tamen est, quod quamvis actus iurisdictionis Ecclesiastica, & actus praesentandi ad beneficium, & postulandi, exerciti ab excommunicato non tolerato, sine nulli, non tamen exerciti ab excommunicato tolerato, quamvis publico, vt aduentur communiter Doctores; quia eo ipso quod Ecclesia permittit & tolerat illum in favorem aliorum fidelium, relinquit illum sufficientem, vt validè exercet actus erga illos, sub conditione, ab ipsis fidelibus acceptetur, alias per Extravagantem *Ad evitanda scandala*, non fuisse sufficienter consultum eorum conscientiis. Quod est verum, non solum quando provocatus a fidelibus eos actus exercet, sed etiam quando ipse se ingerit, ob rationem dictam, quamvis ipse se ingerendo illicitè faciat. Excommunicatus tamen toleratus non obligat suo precepto, quia subditus est liberum non communicare cum illo; ac proinde nec illos sua censura ligabit, quia in eius censura supponit inobedientiam seu contumaciam, quae non est, quamvis non impleatur preceptum excommunicati: poterunt tamen acceptari actus illius, vt absolutio & dispensatio.

DIFFICULTAS III.

Vtrum Excommunicatione maior priuet actiua collatione beneficij.

Conueniunt Doctores, excommunicationem maiorem ita priuare collatione actiua beneficij, & electione actiua ad illud, vt collatio beneficij, & electio ad illud, facta ab excommunicato

non solum sit illicita, sed etiam nulla, quia utrige est actus iurisdictionis, & id specialiter deducitur ex cap. *Vnico* de Sede vacante, in 6. & ex cap. *Quia diversitatem.* 5. de *Concessione præbende.* & ex cap. *Tanta.* 18. de *Excessibus Praefatorum.* & ex cap. *Cum inter.* 16. de *Electio.*

Quod est verum, quod electionem, non solum quando excommunicatus eligit solus, sed etiam quando eligit cum aliis non excommunicatis, quia alii non habilitant illum; ac proinde, quando aliis non constat fuisse suffragia sufficientia ab suffragio excommunicati, electio censenda est nulla; & quia excommunicatus non inhabilit alios, id est quando constat absque illo fuisse sufficientia, censenda est valida, etiam quando *Capitulum* admissit excommunicatum ad electionem, & contra *Suarez* disput. 14. sect. 2. & contra plures Canonistas aduentur *Hentiquez* lib. 13. cap. 7. in *Annotationibus*, & *Egidius* dub. 10. quia dicta *admissio* nullo iure invalidat electionem.

Excipimus electionem ad *Summum Pontificatum*, quae est valida, quamvis sit a *Cardinalibus* excommunicatus, vt constat ex *Clementina* & *Romani* de *Electione*, in 6. & etiam ex c. *Licet.* 6. de *Electione*, dum in hoc dicitur, electum absque via exceptione esse admittendum pro legiuno Pontifice. ex quo etiam deducitur, excommunicationem electi non obstat valori electionis ad *Summum Pontificatum*.

Præsentatio quoque ad beneficium, facta a personis excommunicatis, est illicita & nulla, quamvis sit a laico, vel a Clerico vel laico; quia personationem non solum factam a Clerico, sed etiam per eam quae sit a laico, conferetur ius ad beneficium, quod non potest ab excommunicato conferri nec licet nec validè, cum beneficium sibi commune membris Ecclesie, & excommunicatus sit extra eam. Verum est, ius collatum laico ita, vtque ad institutionem seu collationem factam ab Episcopo, manere pendens in conferenti, ab ipso patrone laico, vt patronus pro libio possit absque iniuria præsentati alterum praesentare, vt deducitur ex cap. *Cum autem* 14. de *lure patronatus*; nihilominus institutio seu collatio beneficij facta ad præsentationem dicti excommunicatus est valida, vt contra *Vafquez* dub. 5. & contra *Couarruianum* in cap. *Alma mater.* 1. par. 3. num. 9. docent *Suarez* disp. 14. sect. 1. *Egidius* disp. 14. n. 95. quia talis institutio neque iure positivo irritatur, quia nullum extat; nec naturaliter, cum sit absque iniuria patroni, quia non contra eius voluntatem: peccat tamen Episcopus acceptando præsentationem dicti excommunicatus, quia id est communicare cum illo. Et quod dictum est de præsentatione, dicendum est de postulatione, quod scilicet sit illicita & nulla, ob eadem rationem.

Admissio tamen, qua ille, cui legitiime collatum est beneficium, & qui illud acceperat, admittitur in possessionem ab excommunicato tamquam a priuata persona, est valida, imò etiam licet, quando est necessarium aut utile quod sit ab excommunicato; ipsa quoque sumptio posseditur, quia beneficiatus ipse excommunicatus unitus est possidere, vere est licita, vt pater, & validè, quia nec admissione nec sumptuose conferetur, neque acquiritur ius ad beneficium, sed admittitur, & finit id quod iam est suum; & neutra carum, admissio

admissio actiua, ut facta a priuata persona, est actus iurisdictionis seu potestatis Ecclesiastica.

11 Predicti tamen actus, ut collatio beneficij, & electio ad illud, presentatio, & postulatio, & quicunque aliis qui sit communicatio, sunt validi,

facti ab excommunicato tolerato, ut de aliis actibus iurisdictionis Ecclesiastica diximus Difficultate praecedenti ad finem, & ob eamdem rationem, quamvis ipse se ingerat ad eos, & in hoc illicite faciat.

DISPUTATIO VIII.

De sexto effectu Excommunicationis maioris.

DIFFICULTAS I.

Vtrum Excommunicatio maior priuet actibus iudicij forensis.

CONVENIUNT Doctores, excommunicationem maiorem remouere ab omni actu pertinente ad iudicium exterius, seu forense, etiam seculari, ut sunt iudicare, agere, procurare, aduocare, scribere, & testificari. Quod generaliter constat ex eo, quod excommunicationem maior priuat quaecumque communicatione cum fidelibus per modum commercij: & specialiter constat ex cap. *Decernimus*. 8. de Sententia excommunicationis, & ex cap. 1. de Exceptionibus, in 6. & ex c. *Venienti*. 38. de Testibus, & ex can. *penitentia*. & vlt. 15. quæst. 6. & ex aliis iuribus. Vnde potest excommunicato in quacumque parte litis obici excommunicationem, ut ex tunc repellatur ab exercendo actum aliquem in iudicio; quod sapè in Iure supponitur. Excommunicatus ergo ad minus illicite exercet quicunque actum ex dictis, nisi sit toleratus, & iniuriet ad id ab eis cum quibus communicat eos exerceat. Sed an inuidit, dicimus Difficultatibus sequentibus.

DIFFICULTAS II.

Vtrum excommunicatus possit exercere actus Iudicis.

EX dictis Disputatione praecedenti constat, excommunicatum illicite (& quando est non toleratus) inuidit exercere actus Iudicis Ecclesiastici: modò est difficultas de actibus Iudicis secularis, an eos exercere possit excommunicatus.

Supponimus, excommunicatum non posse licet exercere actus Iudicis secularis, quia remouere & priuat, quia priuat illis, ad minus est prohibitio. Est tamen difficultas, An etiam ab illo exerciti sint validi.

Circa quam conueniunt Doctores, esse nullos, si Index insurduerit per annum in excommunicationem, ut significatur in c. *Excommunicamus*. 13. de Hæreticis. Est tamen difficultas, An etiam sint nulli, quando non insurduerit per annum.

Victoria in Summa n. 16. de Excommunicatione, docet, non esse nullos, quod sibi deducere videtur ex dicto c. *Excommunicamus*, dum, postquam credentes, & receptores, & defensores, & factores hæreticorum excommunicantur, additur pro secularibus, quod si per annum non fari fecerit, & Index sit, eius sententia nullam obtineat firmatem. ubi eo ipso quod pro dictis delictis præter excommunicationem additur dicta pena annulationis actuum Iudicis, non videtur hæc pena in-

clusa in excommunicatione, sed addicta Iudici seculari in surdescenti per annum: ergo non eo ipso, quod Index secularis sit excommunicatus, eius actus iudiciales sunt nulli, si non insurdecat per annum.

Vñquez verdò dub. 5. Suarez disp. 16. sect. 1. & communiter Doctores docent, esse nullos, quod deducitur ex cap. *Decernimus*. 8. de Sententia excommunicationis, & ex cap. 1. de Exceptionibus, in 6. in quibus id generaliter supponitur de actibus a quocumque iudice factis, & præsertim deducitur ex can. vlt. & penult. 15. q. 6. dum Pontifex præcepit ne subditii obdiant dominis excommunicatis. Id autem quod diximus, post Extrauagantem *Adenstantia*, intelligitur de actibus factis ab excommunicato non tolerato, quia a tolerato facti sunt validi, si a subditis acceptentur.

In dicto autem cap. *Excommunicamus*. adducto à Victoria, plures exprimitur penæ pro dictis delictis, ex quibus non pauca generaliter inclusæ sunt in ipsa excommunicatione, ut priuatio Ecclesiasticae sepulture, non admisso ad publica officia, & repulso ab aduocando. Et alia sunt penæ particulæ, & superadditæ excommunicationi, ut quod excommunicatus sit infamis, & quod sit infestabilis, & quod non possit accedere ad successionem hæreditatis; omnes tamen simul non incurritur ab excommunicato pro dictis, nisi per annum insurduerit. & hoc est quod in eo cap. discernitur.

Observandum tamen est, quod quamvis excommunicatus non toleratus illicite assumatur officium, aut ad dignitatem cui sit annexa iurisdictione adhuc secularis, in quo Doctores conueniunt, quia id est communicare cum illo, non tamen assumunt inuidit ad iurisdictionem secularis, ut contra nonnullos docent Suarez. 16. sect. 2. & Suarez. *Ægidius* dub. 1. quia id nullo iure inuidit, ad huc c. *Venerabilis*. 34. de Electione, quia in hoc tantum dicitur ad Pontificem pertinere consecrare & coronare Imperatorem, & personam Imperatoris electi examinare, & si excommunicatus aut hæreticus sit, eum repellere, & eius electionem irritare, aut non admittere.

DIFFICULTAS III.

Vtrum excommunicatus possit esse actor in iudicio.

Conveniunt Doctores, excommunicatum ex causa sua excommunicationis (in qua admittendus est ut actor intendens probare, vel non esse excommunicatum, vel esse absolendum, ut constat ex c. *Per tuas*. 40. de Sententia excommunicationis) non posse licet esse actorem in iudicio, ut constat ex c. *Decernimus*. 8. de Sententia ex-

582 DISP. VIII. *De Excommunicatione. DIFF. I V. V. VI. & VII.*

excommunicationis, & ex c. 1. de Exceptionibus, 6. in 6. & ideo exceptio seu obiectio excommunicationis contra actorem in quacumq; parte latæ admittitur, ut repellatur a sequentibus, ex dicto c. 1. de Exceptionibus: & quamvis non obiiciatur, si excommunicatus est non toleratus, reiiciendus est a Iudice ex officio; si tamen sit toleratus, quamvis possit a Iudice reiici, quia potest non communicare cum illo; non tamen tenetur eum, quamvis publicum, reiicare (nisi ad petitionem partis sufficierent probantis excommunicationem) quia non tenetur eum vitare.

Sed quamvis actio in iudicio sit illicita seu prohibita excommunicato, acta tamen ab eo (quamvis non tolerato) ante repulsa valida perfuerant, ut dicitur in dicto cap. 1. de Exceptionibus, ad eum effectum, ut possit vterius procedi in causa, si ab excommunicatione absoluatur.

DIFFICULTAS IV.

Vtrum excommunicatus possit trahi ad iudicium & reus.

7. **C**onueniunt Doctores, excommunicatum, etiam non toleratum, posse trahi ad iudicium ut reum, ut constat ex c. *Intelleximus*. 7. de Iudiciis, ne, ut in eo cap. dicitur, commodum reportet ex sua contumacia: & ipsum posse se defendere, ac si non esset excommunicatus, ut constat ex cap. 8. & ultimo, de Exceptionibus, etiam ante absolutionem, quamvis sua culpa non absoluatur, quia ei conceditur absolute defensio.

Est tamen difficultas, An possit per se ipsum respondere, & se defendere, an solum per procuratorem.

Squarez disp. 16. sect. 4. & Glossa in d. cap. *Intelleximus*, docent, posse per se ipsum; quia ei absolvitur & absque illa restrictione, permittitur in dictis capp. 8. & ultimo.

Auila vero cap. 6. disp. 2. dub. 2. & Decius in d. cap. *Intelleximus*, num. 7. docent, non posse, sed tantum per procuratorem, & merito: quia id significatur in dicto c. *Intelleximus*, dum dicitur, quod excommunicatus potest in iudicio conueniri, & debet per alium respondere, quia particula *debet* necessitatem importat, & cadit non solum supra respondere, sed etiam supra particulam *per alium*. & oppositum absque fundamento dicitur; quia quod in illis cap. 8. & ultimo excommunicato verbis absolutis respondere permititur, non obstat, quia intelligenda sunt scrutatis dispositio in Iure.

DIFFICULTAS V.

Vtrum excommunicatus possit exercere munus tabellionis.

8. **C**onueniunt Doctores, excommunicato non esse licitum munus tabellionis exercere, ut constat ex cap. 1. de Exceptionibus, in 6. & excommunicatum non toleratum admitti non posse a Iudice, benè tamen toleratum, dum ei non opponatur excommunicatio à parte. Est tamen difficultas, An instrumenta ab excommunicato facta sint valida.

Henriquez lib. 13. c. 9. Auila c. 6. disp. 6. dub. 5.

Ægidius dub. 11. & communiter Doctores contra Rebuffum, docent esse nulla, & merito: quia, ut dicitur in c. *Nullius*. 3. q. 4. à nemine credenda sunt, quia ab anathematizatis dicuntur vel confribuntur, ergo eorum instrumenta non sunt valida, quia valor eorum in hoc consistit, quod eis sit credendum: quod est verum etiam de instrumentis fatis à tolerato; quia non est obligatio ei credendi, sicut nec communicandi cum illo.

Instrumentum ergo ab excommunicato adhuc tolerato factum reiici potest in iudicio, vice paulum: addunt tamén Ægidius & alij, quod si non reiiciatur, erit validum, sumpto argumento a fatis actoris excommunicati, quæ dum non repelluntur, valida sunt, sed hoc additur ab aliis sufficienti fundamento, quia pro nullitate instrumenti tabellionis est expressus canon, & non pro valore quando non repellitur, & est expressus pro valore factorum ab actore quando non repelluntur.

Vnde nos addimus, tabellionem excommunicatum non posse stipendum, saltem ordinarium, accipere pro instrumento, ut pote nullo & inutili.

DIFFICULTAS VI.

Vtrum excommunicatus possit esse testis.

Conueniunt Doctores, excommunicatum non posse licitè testificari, neq; in iudicio nec extra (nisi in casu fidei, ex cap. in *Fidei*, de *Hereticis*, in 6.) quia ei est prohibita communicatio, quod specialiter supponitur in cap. *Veneris*. 38. de *Tabellibus*: neque posse licitè admitti ad testificandum, quando est non toleratus, quia est prohibita communicatio cum illo; quod specialiter supponitur in c. *Decernimus*. 8. de *Sententia excommunicata*.

Addimus contra nonnullos, ut optimè Valquez dub. 5. testimonium excommunicari esse nullum, cum ei credendum non sit, ut dicitur in can. *Nullius*. 3. q. 4. quod contra Ægidium & alios verum existimamus, etiam non repellatur, ut potest non repelliri quando testis est toleratus) sicut diximus de instrumento tabellionis qui est testis qualificatus. Et id etiam existimamus verum, quamvis testis sit toleratus, quia ei, quamvis tolerato, non est obligatio credendi; valor autem testimonij consistit in eo quod ei debeat credi.

DIFFICULTAS VII.

Vtrum excommunicatus possit esse Adiuvatus.

Conueniunt Doctores, excommunicatum non posse licitè adiuvare (nisi quando est toleratus, & inducitur a fidelibus) & quando non est toleratus, non posse licitè admitti ad id, vel supponitur in cap. *Decernimus*. 8. de *Sententia excommunicata*. 6. Quod si à Iudice de facto admittatur, & ei non obiiciatur excommunicatio, parcoina ab ipso facta valida sunt, quia nullius irritantur; & tunc poterit pro illis stipendum accipere, non vero pro factis postquam ei obiecta est excommunicatio; & repelluntur, quia tunc sunt iniurias ad decisionem cauæ. Idem quoque, & eadem proportione dicendum est de procuratore excommunicato.

DISPV.

Squarez
Glossa.

Auila.
Decius.

Henriquez
Auila.

DISPUTATIO IX.

De septimo effectu Excommunicationis maioris.

DIFFICULTAS I.

Utrum Excommunicatio maior priuet omni communicatione fidelium.

CONVENIUNT Doctores, excommunicationem maiorem priuare omni communicatione fidelium (id est baptizatorum) per modum commercij, societatis & conuersationis, quo excommunicatus priuatur tractare cum fidelibus, & ab eis tractari, ut generaliter constat ex cap. p̄m. de Sententia excommunicat. dum de excommunicatione maior dicunt, quod separat a communicatione fidelium; & specialiter ex can. *Excommunicatus, & ex can. Cum excommunicato, & ex can. Qui communicaverit, & ex can. Ad mensam. 11. qu. 3. & ex cap. Illud. 5. de Clerico excommunicato, & Extravagante Ad emenda scandala, & ex aliis Iuribus, ex quibus desumpta sunt quinque voces hoc versu contenta:*

Os, orare, vale, communio, mensa, negantur.

Quibus significantur actiones, in quibus excommunicatus prohibitus est communicare cum fidelibus & fideles cum illo.

Explicemus ergo quid per singulas dictas voces & particulas significetur & prohibetur.

In primis per particulam *os* significatur & prohibetur osculum pacis; quod exp̄s̄ prohibetur in Iure; & sub osculo comprehēditur quodcumq; signum benevolentia, ut amplexus, missio munēris, & receptio illius. Per *os* etiam significatur alloqui, siue per verba, siue per literas, siue per nutus, & etiā audire, ut communiter exponunt Doctores.

Per particulam *orare* significatur & prohibetur communicare in recitando aut cantando idem diuinum officium simul, aut alternatim, & etiam in illud & in idem Sacrum audiendo, in quo Doctores conueniunt contra Durandum, qui existimat, non esse prohibitum audire idem Sacrum cum excommunicato, quasi id non sit communicare cum excommunicato, sed tantum cum dicente Sacrum, in quo sane fallitur. Quod si excommunicatus idem officium aut Sacrum velit audire, reciendus est ab aliis, adhuc vi, si opus fuerit, sed absque scandalo & percussione; & si eiuci non possit, cessandum est adhuc a Sacro, quāmuis inchoatus sit Canon, si consecratio non sit inchoata, quia hac inchoato illo non exente omnes tenentur exire, & Sacerdos cum solo ministro procedere, vtque ad consumptiōnem, & reliqua in Sacrificia perficiere. Quod si excommunicatus sit in templo, & non causa audiendi diuina, neque ad ea attēdens, quāmuis necessariō audiat, eiiciendus non est, sed permittendus. Addidimus *idem officium* & *Sacrum*, quia audire dixerū, quāmuis in eodem templo & tempore, non est prohibitum; quia id non est communicare cum excommunicato.

Per particulam *vale* significatur & prohibetur omnis salutatio honorifica; non tantum verbalis est prohibita, sed etiam aliis signis facta, ut aperiendō caput, aut assurgendo, ut contra Angelum

& Sayrum docent Vásquez dub. 8 & Ægidius dis- put. 14. dub. 4; quia est quadam communicatio: & non tantum prohibetur salutatio, quando sit animo salutandi, sed etiam quando non sit eo animo, sed ne quis se ostendat inurbanum, ut contra Na- uarrum & Henriquez docet Suarez disp. 15. sc̄ct. 1. Suarez. quia illa est vera salutatio exterior, & vera communicatio. Addidimus, *omnis salutatio honorifica*; quia salutatio deprecatoria, ut *Deus te illuminet, aut re- ducar*, non prohibetur, ut deducitur ex c. *Respon- so* 43. de Sententia excommun. Et non tantum est prohibita salutatio, sed etiam refutatio, ut contra Henriquez & Ægidii docet Aula c. 6. d. 9. dub. 9. *Anila*.

Per particulam *communio* significatur & prohibetur quēcumq; cooperatio seu societas in negotio aliquo gerendo, quae reliquis quatuor vocibus non significatur, ut docent communiter Doctores, quia ex vi excommunicationis generaliter quēcumque communicatio humana prohibetur. Ex vi ergo di- ctae particula significatur & prohibetur cohabita- re, & simul ut comites iter agere, communicare in Sacramentis, & in quoque humano contra-etu, ut emptionis, & venditionis, & donationis. Contractus autem quamvis prohibiti sint, sunt tam- men validi, ut contra nonnullos docent Vásquez. dub. 8. Ægidius dub. 12. & communiter Doctores, *Ægidius*. & deducitur ex c. vlt. de Peñis, in 6. & ex c. *Cum illorum* 32. de Sententia excommun. & ex c. *Signi- ficasti* 6. de eo qui duxit, & ex c. *Inger dilectos* 8. de Donationibus. Testamentum quoque & institu- tio heredis validē sunt, quamvis illicite, cum sint quadam communicatio, quamvis non lo- quendo cum excommunicato, sed ei tribuendo, aut ab eo recipiendo.

Tandem per particulam *mensa* significatur & prohibetur in eadem mensa simul comedere: quod intelligendum est formaliter (ut exprimit Suarez) Suarez. id est cum alio per modum societatis comedere, & tamquam cum comite, quia tunc est vera commun- icatio vnius cum alio, quamvis fiat in diuersis mensis materialibus; non verò casu & absque societate comedere, quamvis fiat in eadem mensa, quia tunc verè vnius non communicat cum alio. Et idem est de cohabitatione, significata per particu- lam *communio*, quod scilicet prohibita sit in ea- dem domo, quamvis in diuersis cubiculis, per modum societatis facta, non verò a casu & solū materialiter, adhuc in eodem cubiculo, inō etiam in eodem lecto, ut Suarez aduerit.

DIFFICULTAS II.

Utrum communicatio ex vi Excommuni- cationis prohibita sit mortalitatis, an tantum venialis.

Supponimus, communicationem excommuni- cati cum baptizatis, & eontra baptizatorum cum excommunicato, prædictis quinque particu- lis significatam, esse peccatum, quia prohibita est ex vi excommunicationis maioris; & esse pecca- tum sacrilegij contra religionem etiam in rebus ci- vilibus, quia prohibita est in odium excommuni-

cati, tamquam indigni communicatione membrorum Ecclesie.

Hoc supposito est difficultas. An sit mortale, an tantum veniale. Circa quam conueniunt Doctores, communicationem in diuinis, ut in Sacramentis, in Missa, in officiis diuinis solemniter seu publice celebratis, & in Ecclesiasticis sepeleendo, esse mortalem ex suo genere, seu ex suo obiecto; quia dicta communicatione est materia graui non solum in ratione actionis, sed etiam in ratione communicationis. Addidimus Primo, *ex suo genere*: quia pro leuitate communicationis potest esse tantum peccatum veniale, ut si communicatio sit in parte parte Missæ aut officij diuini. Secundo addidimus, *in officiis diuinis solemniter celebratis*, quia communicatio in officio diuino priuatum dicitur, ut quando excommunicatus & alter recitent Horas canonicas, tantum est venialis, ut docent Couarruicias I. p. §. 3. n. 8. & Vafquez dub. 7. & 10. & communiter Doctores, quia in ordine ad finem, quem Ecclesia intendit priuatione communicationis, non est graui in ratione communicationis, quamvis sit in ratione actionis.

Est tamen difficultas. An communicatio in humanis seu temporalibus sit etiam mortalis.

Raymund.

Circa quam quamvis Raymundus absoluere existimet, communicationem in humanis adhuc ciuilibus, in colloquiis, & in contractibus, & in exercitio iurisdictionis secularis, esse ex suo obiecto mortalem. Caetanus tamen v. *Excommunicatione*, ad finem, Couarruicias, Henriquez, & communiter Doctores absoluere docent, communicationem in humanis adhuc Ecclesiasticis, ut in collatione & receptione beneficij, & in exercitio iurisdictionis Ecclesiasticæ, non esse ex suo obiecto mortalem (excepta malitia iniustitia in actibus iudicis, quæ ex suo obiecto censetur mortalis) & merito: quia communicatio in humanis non censetur graui in ratione communicationis, quamvis in aliquibus censetur graui in ratione actionis.

Addimus (in quo Doctores communiter conueniunt) communicationem alijs ex obiecto, veniale posse fieri mortalem ex circumstantia aliqua, ut ex circumstantia contemptus, si ex eo fiat, vel ex circumstantia scandali, ut si communicatio cum excommunicato ipse excommunicatus animetur ad perseuerandum in sua contumacia mortali (quod raro cueniet) in modo hoc est communicare cum excommunicato in crimen criminofo; vel ex circumstantia finis nouiter intenti a Iudice ad nouiter prohibendam communicationem cum excommunicato, ut contingit quando fertur excommunicatio maior contra communicantes, seu participantes cum excommunicato.

DIFFICULTAS III.

Quibus penitentiis afficiatur qui illicitè communicat cum excommunicato.

Onueniunt Doctores, eum, qui illicitè communicat cum excommunicato, regulariter tantum puniri excommunicatione minori lata à Iure (ac proinde etiam ipse excommunicans, excepto Papa, eam incurrit, si communicet cum excommunicato ab ipso) ut constat ex c. *A nobis* 2. de Exceptionibus, & ex aliis pluribus Iuribus. Vnde can. *Excommunicatos*. 11. qu. 3. ubi dicitur,

communicantem cum excommunicato in modum simili excommunicatione, quia antiquus est, explicandus est per Iura posteriora de excommunicatione simili in ratione quasi communi & generali, id est, quod etiam incurrit excommunicationem, sed non maiorem, quamvis communicatione ob quam incurritur, sit mortalis, qualis est communicatione in diuinis. Ad eam tamen excommunicationem minorem incurrendam requiritur, quod communicatio cum excommunicato fit culpabilis, quia excommunicatione minor est vera pena; in modo requiritur, quod communicatio fit ex plena deliberatione ex se sufficienre ad mortale, quia absque plena deliberatione non est proprieta contumacia, sine qua nulla incurritur censura.

Addidimus, regulariter tantum puniri excommunicatione minori: quia in quibusc punitur excommunicatione maiori.

Primus est, quando quis scienter communiceat excommunicato in crimen criminofoe damnato, id est in eo crimen ob quod incurrit excommunicatione, influendo per se in illud, aut per auxilium, aut per consilium, aut aliter, ut constat ex c. *Nuper*, 19. & ex cap. *Si concubina*, 5. de Sententia excommunicati in Decretalibus, & ex c. *Statutis*, 3. de Sententia excommunicati in 6. Ad eam tamen incurrendam requiritur Primo (in quo Doctores conueniunt) quod communicet in crimen ob quod lata & incursa est excommunicatione, aperte dicitur in dictis capp. Secundo requiritur, quod communicet cum excommunicato in crimen iam damnato, seu punto ipsa excommunicatione, id est, postquam ob illud is, cum quo communicat, fuit excommunicatus, alia non communicaret cum iam excommunicato, & deducitur ex particula *criminofo*, reperta in c. *Nuper*. & clarius ex particula *damnato*, reperta in c. *Statutis*, de Sententia excommunicationis, in 6. Tertiò requiritur, quod communicet fons illum iam incurrisse excommunicationem, alii excusabitur à transgressione prohibitionis communicationis in crimine iam damnato, ob quam excommunicatione fertur contra ipsum communicantem; in modo requiritur, quod communicet iesus ignoranta aliqua, adhuc crassa: quia qui cum hac ignoranta communicat, non communiceat scienter, sed ignoranter. Quartò requiritur, quod is, cum quo communicat in crimen, sit nominis excommunicatus, ut constat ex dicto c. *Nuper*, ac proinde non sufficit quod sit notorius precursor Clerici, neque quod excommunicationem generaliter latam ob illud crimen incurrit. Quinto, ut contra Sotum docent Aula cap. 10. dub. 4. Nauarrus & Suarez post Examen *Ad evitandam*, requiritur, quod nomine suum excommunicatus seu publicatus: & quamvis haec communicatione sit iuris (ob quod etiam eam incurrit ipse excommunicans, excepto Papa) nequit ab lolui, nisi ab eo à quo paret ipse excommunicatus cum quo communicauit, quia id squaliter decernitur in dicto c. *Nuper*.

Secundus casus, in quo ob communicationem cum excommunicato incurrit excommunicatione maior, est, quando Clericus scienter & sponso admittit excommunicatum à Papa ad officia diuinorum, in modo ipsi Papa specialiter referatur in cap. *Significavit*, 18. de Sententia excommunications. Ad

eam ergo incurrandam requiritur, Primo, quod communicans seu admittens sit Clericus. Secundo, quod communicatio sit admissio ad officia diuinia, & non sufficit quod cum illo interfist diuinis officiis sicut vnu de populo. Tertio, quod communicet sciens abique ignorantia esse excommunicatum a Papa. Quartu, quod communicet sponte, id est non motu metu aliquo, aut vi adhuc leui. Quinto, quod sit excommunicatus a Papa, & tamquam ab homine, ad quod non sufficit quod excommunicatus sit contenta in Iure, vel in Bulla Cœna, imo & quod sit denuntiatus.

Tertius casus, in quo ob communicationem cum excommunicato incurrit excommunicatione maior, est, quando quis communicat cum excommunicato excommunicatione, etiam lata contra participantes seu communicantes cum illo, ut constat ex cap. *In dubiis.* 30. de *Sententia excommun.* hæc autem excommunicatione maior numquam fertur a Iure, sed tantum ab homine; & non fertur valide contra sic communicantes, nisi specialiter fertur contra certam & determinatam personam, eam prius canonice monendo ne communicet, ut constat ex Iure novo cap. *Statuum.* 3. & c. *Constitutionem.* 9. de *Sententia excommun.* in 6. Ob quod Iudices, qui generaliter contra participantes ferunt excommunications, nihil faciunt, ut aduentur communiter Doctores: imo illicite, nisi forsan iam confuetudo eos excusat.

Et non solum nihil faciunt, seu inutilè excommunicant, quando absque dicta monitione ferunt excommunicationem contra communicantes cum excommunicato ab ipso eodem Iudice (in quo Doctores conueniunt) sed etiam quando ferunt illam contra communicantes cum excommunicato ab alio Iudice, ut contra Courraviam docent *Vasquez* dub. 10. & communiter Doctores, quia in dicto cap. *Constitutionem.* absurde & ablique distinctione aliqua excommunicati, requiriunt dicta monitio; ut excommunicatio valide fertur contra communicantes cum excommunicato, quamvis in dicto c. *Statuum.* tantum sit terminus communicantibus cum excommunicato ab ipso eodem Iudice.

Addimus, ut contra *Auila* c. 6. disp. 10. dub. 5. & contra *Henriquez* docent *Nauarros* cap. 27. n. 31. & *Sotus* in 4. dist. 22. q. 1. ar. 4. quod quamvis excommunicatione nouiter lata a Iudice contra communicantes cum excommunicato sit nulla, quando non sit canonica monitio, & ideo non incurritur; nihilominus ipsa noua prohibitio communicationis cum eo excommunicato obligat sub mortali; quia ex una parte ea prohibitio fit ex novo & sufficiente motu, ut ob eius transgressioem fertur excommunicatione maior; ex altera parte prohibitio ipsa non impeditur, neque irritatur ex defectu dictæ monitionis, quamvis irritetur ipsa excommunicatione, & ideo non incurritur, ut ex contextu dictorum cap. patet.

Quartus casus est, quando quis scienter propria temeritatis audacia præsumit sepelire in loco facto publice aut nominatim excommunicatum (et iam post Extraugantem *Ad egitanda* addendum) ut constat ex *Clementina* 1. de *Se-pulturis*, de quo egimus Disp. v. Diff. p. 1.

Quintus casus solet trahi, nempe quando quis scienter præsumit sepelire in loco facto hæreticos, aut eorum fautores & defensores, ex c. 2. de *Hæ-*

reticis, in 6. Hæc tamen excommunicatione maior non incurritur ob communicationem cum hæretico, aut eius fauore in quantum excommunicato, sed in quantum hæretico aut fauore, de quo etiam egimus Disp. v. Diff. p. 1.

DIFFICULTAS IV.

Quibus modis communicatio cum excommunicato non tolerato excusat a culpa, & consequenter a pena Excommunicationis.

Supponimus, ex natura rei communicationem, 17 aliorum cum excommunicato (imo etiam ipsius excommunicationi cum illis) etiam in Sacramentis, & in aliis diuinis, excusari a culpa, & consequenter a pena excommunicationis, ob ignorantiam inculpabilem tam facti, id est excommunicationis excommunicati, quam juris, id est prohibitionis communicandi; & etiam ad vitandum graue aliiquid detrimentum, siue in corpore, siue in fama, siue in bonis fortuna.

Et ex misericordia & benignitate Ecclesiæ, ut dicitur in can. *Quoniam multos.* 11. qu. 3. prohibitiō communicationis fideliū cum excommunicato (quamvis alijs non tolerato) subtrahitur, seu auferunt in quinque casibus hoc verius contentus:

Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse.
ut constat ex dicto can. & ex aliis Iuribus.

Primo ergo ob utilitatem excommunicati, significatam particulā *vtile*, auferunt prohibitio communicationis cum illo; & in primis ob utilitatem spiritualem excommunicati, ut constat ex cap. *Cum voluntate.* 54. de *Sententia excommun.* ob quam eum possumus admittere ad concionem, ut dicitur in cap. *Responso.* 43. de *Sententia excommun.* (non tamen ad lectionem Theologiae, ut contra *Sotum* & *Sayrum* docent *Ægidius* dub. 12. *Aegidius.* & plures alij, quia non ordinatur per se ad bonum animæ excommunicati) & ob eamdem possumus admonere priuatim excommunicatum, etiam interponendo alia verba & alia signa benevolentia, ut magis proficiat, ut dicitur in dicto cap. *Cum voluntate.* & ob id, quando admonit, fit in epistola potest ponit solita salutatio, ut contra *Siluestrum* & *Auila* docent non pauci: & ob eamdem utilitatem potest audiiri ab excommunicato confessio Sacramentalis ante absolutionem ab excommunicatione. Et non tantum ob utilitatem spiritualem excommunicati, sed etiam ob temporalem, in qua non tam agatur de lucro augendo, quam de vita aut statu sustentandi, auferunt prohibitio communicationis cum illo; ac proinde ei possumus subuenire elemosyna in indigentia communis, ut dicitur in dicto can. *Quoniam multos.* & etiam possumus ei nostro auxilio aut defensione subvenire, ne ei græ aliquod damnum eveniat.

Et non minus ipse excommunicatus ob suam utilitatem, aut spiritualem aut temporalem, poterit cum alijs communicare, quam alij cum ipso; ac proinde poterit concionem audire, & orationes, & confitum, & elemosynam petere, &c. ut constat ex cap. *Si vere.* 34. de *Sententia excommun.* etiam poterit debitum priuatim exigere.

Et non solum ob utilitatem excommunicati, aut spiritualem aut temporalem, sed etiam ob propriam potest quis communicate cum excommunicato,

nicate, quando nequit ariè cōmodè ab aliis subveniri, quia excommunicatio non debet esse magis incommoda alii fidelibus, quām ipsi excommunicato; ac proinde tunc potest, quis audire ab excommunicato concionem, & consilium & fauorem, & eleemosynam petere, & necessaria emere: imo prædicatores & Confessores posseunt ab excommunicato eleemosynam petere, quām posseunt aliunde ariè cōmodè sibi prouidere, vt indicatur in dicto c. *Cum voluntate*, & vt constat ex dicto cap. *Si verè*, & ex c. *Intelleximus* 7. de Iudiciis. Potest quis ab excommunicato debitum exigere, & legatum ab ipso relictum potest recipi, vt pote iam mortuo; quia quando recipitur, non accipitur ab illo excommunicato, quia iam est mortuus, quo cessavit excommunicatio (sicut epistola scripta ab excommunicato potest recipi & legi, quando iam non est excommunicatus) etiam si Iure prohibiti simus eum ante absolutionem Ecclesiastice se pelire, sed non profanè, nec eum alter tractare.

21 Secundò, ob legem matrimonij, significatam particulā *lex*, accipitur vxor à prohibitione communicationis cum marito excommunicato (ad huc de participantibus) in can. *Quoniam multos*, non solum quoad vsum coniugalem, & quoad obsequia solita, sed etiam quoad omnia alia: nec excommunicatione mariti eximitur ab obligacione communicationis debita ratione matrimonij, vt cōstat ex c. *Inter alia* 31. de Sententia excomm.

Tertiò, ob subiectionem significatam particulā *humile*, accipiuntur filii, seu liberi tam masculi quam feminæ à prohibitione communicationis cum parentibus excommunicatis (etiam de participantibus) in dicto can. *Quoniam multos*, imo, vt Sayrus adiutus lib. 2. c. 14. etiam cum aliis progenitoribus remotoribus, vt cum auis & proavis; quia etiam respectu horum dicuntur liberi in Iure: & nomine liberorum etiam comprehenduntur filii emancipati, quām non sunt commenfates, vt contra non patios docent Paludanus in 4. dist. 18. qu. 6. ar. 2. & Hugolinus Tabula 2. c. 23.

Sayrus.
Paludan.
Hugolinus.
Sayrus.

quia verè sunt filii: & etiam comprehenduntur illegitimi, ob eamdem rationem; & etiam comprehenduntur adoptiui, quām non sunt emancipati, quia quām non sunt, verè dicuntur filii: imo, vt adiutus Sayrus, etiam comprehenduntur natus & gener, & priuignus & priuigna, quia ratione affinitatis habentur vt filii, & in dicto can. *Quoniam multos*, priuilegiantur liberi absque villa restrictione.

22 Deinde ob subiectionem, eadem particulā *humile* significatam, accipiuntur à prohibitione communicationis mancipia, & etiam seruientes, cum suis dominis & heris excommunicatis (etiam de participantibus) & non tantum seruientes rusticani, sed etiam alij, dum eorum consilio aut operis fuerit perpetratum scelus ob quod incursa est excommunicatione, vt constat ex dicto Canone.

Tandem ob subiectionem accipiuntur subditi Religioſi à prohibitione communicationis cum suis Prælati excommunicatis (etiam de participantibus) vt contra nonnullos docent Vasquez dub. 9. Aula c. 6. disp. 11. dub. 7. & communiter Doctores, non tamquam cum Iudicibus, quia à iurisdictione sunt lūpensi, sed tamquam cum parentibus familiis gubernantibus domum; accipiuntur autem, vel quia habentur pro filiis, vel quia

sunt de familia sui Prælati, & familia excusat in dicto c. *Si vere*.

dicto autem priuilegio communicandi cum marito excommunicato, & cum parentibus, & cum etiis superioribus, nempe dominis, heris, & Prælati excommunicatis, etiam gaudent vxor & filii, & inferiores, quām tantum ipsi sint excommunicati, quia absq; villa restrictione excommunicatis propriæ, aut mariti, & parentum, & superiorum eximuntur à prohibitione communicationis cum marito, & parentibus, & superioribus. Vnde vt contra Siluestrum & Roselam adiutum Court. & communiter Doctores, non solum vxor, & liberis, & inferiores sunt exempti à prohibitione communicationis cum marito, & cum parentibus, & superioribus excommunicatis, vt eximuntur in dicto can. *Quoniam*, sed etiam econtra maritus, & parentes, & superiores sunt exempti à prohibitione communicationis cum vxore, & cum liberis, & cum inferioribus excommunicatis, quia co ipso quād vxori, & filio, & inferiori excommunicatis conceditur communicare cum marito, & cum parente, & cum superiore, etiam conceditur ipsi marito, & parenti, & superiori communicare cum illis excommunicatis, cum marito, & parente, & liberis non excludantur ab eo fauore, sicut excluditur excommunicatus toleratus per Extrangorem *Ad uitanda*.

Eximuntur autem omnes prædicti, etiam ipsi excommunicati, iam excommunicati, & alii post horum excommunicationem denuntiatam sunt tales, nempe coniuges, & famuli, & domini, & inferiores, & inferiores, vt contra Angelum docent *Ægidius* & alij; quia quām post excommunicationem modo declarato illicet sunt tales (vñ ratione vtilitatis, aut necessitatis) nihilominus absoluē sunt & sunt tales, & isti tales eximuntur absoluē, & abique restrictione.

Ob dictam tamen subiectionem, significatam particulā *humile*, non accipiuntur valalli à prohibitione communicationis cum domino temporali excommunicato, nec econtra, quia valalli non sunt filii, nec seruientes, nec aliter de familia domini temporalis: & ob eamdem rationem Clerici non accipiuntur à prohibitione communicationis cum suo Episcopo excommunicato, nec econtra.

Et quām sunt qui existimant, inferiores cuiusdem familie gaudent dicta exemptione à prohibitione communicationis inter se; id tamen abique fundamento dicitur, nec est verum, nū quatenus necessarium sit ut communicent cum superioribus & superioribus cum ipsis: posseunt tamen abique alio titulo communicare in coabitando in eadem domo, in qua erant ante excommunicationem, quia nullus excommunicatione cogitur proprium habiraculum deferere.

Quartò, ob ignorantiam, significatam particulā *ignorata*, ignorantes accipiuntur à prohibitione communicationis cum excommunicato, vt constat ex dicto can. *Quoniam multos*, quod intelligitur tam de ignorantia facti, id est excommunicationis (imò non tolerat) quām Iuris, id est prohibitionis communicationis cum excommunicato, quia dictus Canon absoluē & abique villa restrictione loquitur de ignorantibus.

Et quām communiter Doctores ad id cōcepti ignorantia

ignorantiam inuincibilem, sed absque efficaci fundamento, imò contra dictum Canonem, quia in eo Pontifex significat se ex misericordia eximere ignorantes, & reliquas suprà dictas personas; & tamen ignorantia inuincibilis non ex misericordia, sed ex natura rei excusat. Et huic non parum fauerit, quòd in initio, antequam dictam indulgentiam concedat, præmitit pro causa & motu confessionis, quam statim facit, quòd multi occasione excommunicationis perierint partim ignorantia, partim nimia simplicitate; & tamen nullus periuicit ignorantia inuincibili: ergo quando statim eximit ignorantes, eximit eos qui vincibilis ignorantia: quod in dicto Canonem etiam indicatur, dum absolutè & absque vila restrictione ignorantie eximit ignorantes, quia ignorantia vincibilis est vera ignorantia.

26. Vi ergo quis peccet communicando cum excommunicato, non sufficit dubium de excommunicatione (in quo Doctores communiter conueniunt) imò in dubio non potest tractari, vt excommunicatus abique iniuria illius, quia in materia iustitiae melior est conditio possidentis; sed requiriur notitia moraliter certa excommunicationis, imò extra confessionem habita, imò etiam requiriur notitia moraliter certa denuntiationis excommunicationis, aut incursionis notoria in excommunicationem ob percussione Clerici. Qui autem est dubius de dicta denuntiatione, aut incursione, si sit moraliter certus de excommunicatione, quamvis absque iniuria possit vitare publicum publicè, & occultum occultè, iuxta antiquam dispositionem c. *Cum non ab homine.* 14. de Sententia excommunicatum non tamen tenetur illum non vitare; quia etiam in Extrauagante *Ad existenda*, concedatur licentia tolerandi seu non vitandi non denuntiatum, & non excommunicatum notoriè ob percussione Clerici, sed in ea non obligatur ad illum tolerandum. Dicitur autem notitia moraliter certa, quia est prudens, seu probabilis. Unde si quis extra confessionem audierit ab ipso excommunicato non tolerato ipsum esse talem, aut si id auditu Parocho fide digno, aut si id publica fama ei constet, non potest cum tali communicatione, quia notitia sic habita est moraliter certa.

27. Postquam vero quis certò nouit aliquem esse excommunicatum & vitandum, tamdiu est ab ipso vitandus, quamdiu ipse non constet prudenter seu probabiliter esse abolutum ab excommunicato, vt constat quando plures fide digni id pro certo affirmant, imò & quando unus, imò & quando ipse excommunicatus, si fide dignus sit. Sufficit

quoque publica fama absolutionis, aut quòd multum tempus transferit post incursum excommunicationem, & quòd, considerata conditione personæ & negoti, prudenter iudicetur non insursum se tanto tempore in excommunicatione. Imò etiam sufficiet, si non sit male fama, & in principio se gerebat, vt excommunicatus, quòd postea se gerat, vt absolutus.

Obseruandum est, vt contra nonnullos optimè Vasquez dub. 8. & Auila c. 6. disp. 11. dub. 11. ex- *Vasquez.*

Auila.

communicatos vitandos in vna Provincia, aut in vna ciuitate, vitandos esse vbiique; ita tamen, vt si in alio loco id sit publicum, publicè vitetur: & si occultum, & occultè tantum, iuxta dictum c. *Cum ab homine.* quia in dicta Extrauagante nihil circa hoc innouatur, sed tantum quantum ad qualitatem excommunicatorum, quòd scilicet, vt debeat vitari (publici publicè, & occulti occultè) sint denuntiati, aut notoriè excommunicati ob percussione Clerici.

28. Tandem Quinto ob necessitatem, significatam particula *neccesse*, auferitur prohibitio communicationis cum excommunicato, quæ est necessitas simpliciter & absolutè etiam morali modo (ad differentiam utilitatis, quæ est necessitas ad melius esse) vt constat ex dicto can. *Quoniam multos, & ex cap. Inter alia. 31.* de Sententia excommunicationis: & ob necessitatem tam ipius excommunicati, quam aliorum, & tam ob corporalem, quam ob spiritualem, in quo Doctores communiter conueniunt: & non tantum ob necessitatem obligantem, sed etiam ob communem; & non minus ipse ob suam necessitatem poterit communicare cum aliis, quam alij cum ipso. Prædicta autem sunt vera, quando patienti necessitatem sive ipse sive alius eam patiatur, non possit aliunde commodè subueniri, nisi media communicatione ipsius excommunicati cum aliis, & aliorum cum ipso: sicut nec ratione utilitatis auferitur prohibitio communicationis, quando æquè commodè potest quis aliunde subueniri; quia quando æquè commodè potest aliunde, non melius subuenitur media communicatione: ac proinde in ea communicatione comparata cum alio medio, non est utilitas; & quando commodè potest aliunde subueniri, non est necessitas in communicatione, comparata cum alio medio. Necesse tamen ob quam auferitur prohibitio communicationis, non est scrupulose examinanda; quia vbi examinatur necessitas, vix deficiet manifesta utilitas, quæ etiam sufficit ad excusandam dictam communicationem.

29

30

DISPUTATIO X.

De octavo effectu Excommunicationis maioris.

DIFFICULTAS VNICA.

*Vtrum rescriptum ab excommunicato
imperatum sit nullum.*

CONVENIVNT Doctores, excommunicationem maiorem efficere nulla, rescripta Papæ ab excommunicato imperata, & processum in virtute illorum factum super alio quam super excommunicationis aut appellationis articulo, vt expresse constat ex c. i. de Refractis, in 6. nisi rescripta dentur cum clausula absolutionis ad effectum validationis contraria, vt iam semper fit, quamvis sub ea conditione (contenta in Regula Cancellariae de Infuscentibus) nempe quod excommunicatus non incurreret per annum in excommunicatione: imò nec per quatuor menses in octo casibus contentis in eadem Regula, quam referunt Toletus lib. 1. Nauarrius. cap. 13. & Nauarrius tom. 1. Consiliorum lib. 5. tit. de Sententia excommunic. conf. 44.

Id autem quod dicimus, nempe excommunicationem maiorem efficere nulla, rescripta Papæ non est extendendum ad rescripta Pralatorum Papæ inferiorum, vt aduertunt Nauarrii vbi supra, & Suarez disp. 17. scđt. 1. quia non dicuntur tempore citer rescripta, sed tantum rescripta supremorum Principum: imò non est extendendum ad rescripta supremorum Principum (secularium), vt contra Nauarrii aduertit Suarez, quia in dicto cap. 17. tantum est sermo de rescriptis Apostolicis, & ex contextu cap. & ex discursu Tituli deductum. Quæratio etiam habet locum in dictis rescriptis Pralatorum Papæ inferiorum.

Prædictam autem nullitatem rescriptorum Papæ, concessorum excommunicato, difficile credimus habere locum in rescriptis absolute concessis excommunicato tolerato: id autem difficile credimus, vt fauamus Papæ concedentis rescripta, vt absque scrupulo possit ea absolute conferre, quia iure communi prohibitionis excommunicationis aliena, quoad vim directum reatur.

DISPUTATIO XI.

De effectibus remotis Excommunicationis maioris.

DIFFICULTAS VNICA.

*Vtrum præter dictos sint alij effectus
Excommunicationis maioris.*

CONVENIVNT Doctores, præter effectus, quos excommunicatione maior causat per se & immediatè, de quibus iam egimus, esse alios qui remane & quasi per accidens ex illa oriuntur.

Primus ergo effectus remotus excommunicationis maioris est poena, quæ incurrit non immediatè ob excommunicationem, sed ob transgressionem excommunicationis seu prohibitionis ipsius, vt est irregularitas, quam incurrit Clericus, qui excommunicatus exercet vt minister, seu solemniter officium Ordinis faci quem habet, vt constat ex cap. 1. de Sententia & re iudicata, & ex cap. 7. qui. 18. & ex c. 1. scđt. 20. de Sententia excommunic. in 6. & suspensio, quam incurrit, qui excommunicatus ob percussonem Clerici suscipit fidinem, vt constat ex c. 3. de Sententia excommunic. & etiam excommunicatione, siue maior siue minor, quam incurrit illicite communicans cum excommunicato.

Secundus effectus remotus est, cum, qui continentur super crimine, siue civiliter siue criminally, & ob contumaciam in ea causa excommunicatur, & in ea excommunicatione per annum perseverat, censeri conuictum de eo crimen, vt deducitur ex can. *Rufus*, & ex can. *Quicunque* 11. quæst. 3. ac proinde, qui suspectus de heresie vocatur ab Inquisitoribus vt respondeat de fide, & non compareat, & ob id excommunicatur, & in excommunicatione per annum perseverat, censetur conuictus de heresie, & vt talis puniendus est, vt deducitur ex cap. *Cum contumacia* 7. de Hereticis, in 6.

Tertius effectus remotus est, cum, qui excommunicatione innodatus (& idem est de iure penitentie & interdicto) obdurato animo in ea per annum perseverat, fieri suspectum de heresie, & vt talem posse puniri, vt constat ex Tridentino scđt. 25. c. 3. de Reformat. Hac tamen suspicio est leuis, vt constat ex praxi Inquisitorum, & dictatur in Directorio Inquisitorum 2. part. quæst. 47. inducit tamen purgationem, in qua si deficit, poterit vt hereticus puniri. Addidimus (vt addidimus in Tridentino) *obdurato animo*, quia si ignorans, aut impotens in excommunicatione perfuerit, non fit suspectus.

DISPV-

DISPUTATIO XII.

De causis Excommunicationis maioris.

V A M V S de causis censuram indistincte & generaliter egerimus in Tractatu de Censuris in cōmuni, nihilominus, quā ibi diximus, in hac Disputatione breui collectione ad excommunicationem applicabimus, ne Tractatus iste de Excommunicatione, aēdō necessarius, mutulus relinquitur.

DIFFICULTAS I.

Qui possint excommunicare.

C onueniunt Doctores, in omnibus illis & solis, in quibus est potestas Ecclesiastica ordinaria in foro contentiolo, esse potestatem ordinariam excommunicandi, quos Tract. de Censuris in communi Difficultate i. v. assignauimus.

Est tamen difficultas, An Parochus habeat potestam ordinariam excommunicandi.

Circa quam erant si non desint, qui existimant Parochum eam habere pro casu furti & rapinae, imo qui existimant eam habere pro quibuscumque casibus aēdō notoriis, ut non indigent iudiciale indagatione: Vazquez tamen dub. 17. Aulia 2. p. cap. 3. disputat. 1. dubio 1. & communiter Doctores negant Parochio potestatem ordinariam excommunicandi, & merito; quia nec ex suo munere, nec ex Iure habet potestatem, seu iurisdictionem in foro contentiolo: & licet forsan aliquando ex lere excommunicare potuerint, vtridicari videntur in cap. *Cum ab Ecclesiis. 3.* de Officio Ordinarij; tam tamen conlectudine abolutum est, quod si alicubi Parochus eam habeat, aut retineat, standum est ibi consuetudini.

In illis vero omnibus & solis reperitur potestas delegata excommunicandi, quibus, alias capacibus, fuerit commissa ab habente potestatem ordinariam, à qua ita dependet potestas delegata, ut quando potestes ordinaria delegatis deficit, aut impeditur, etiam potestas delegati deficit aut impeditur, quando res est integra, id est non incepita: & delegatus, enī reuocata est iurisdictio, valde excommunicat quounque ad eum perueniat reuocatio.

Quae vero requirantur in ferente excommunicationem, ut eam validē ferat, & quibus modis ferri possit, constat ex dicto Tractatu Difficultate v. & vi.

DIFFICULTAS II.

Qui possint excommunicari.

C onueniunt Doctores, eos omnes & solos, qui alicui superiori Ecclesiastico habent iurisdictionem in foro contentiolo, subditi sunt, posse excommunicari, ut generaliter de omni Censura diximus Tract. de Censuris in communi, Difficultate v. i. & sequentibus.

Vnde nec creature irrationales, nec Angeli, nec homines non baptizati excommunicari possunt, nec Papa, nisi forsan in aliquo casu à Concilio generali, de quo in Tract. de Potestate Papæ & Ecclesiæ: nec idem à se ipso, nec defuncti, nisi vel indirecte quod alios, vel alij nequeant ipsos Ecclesiasticè lepelire, nec pro eis suffragia cōmunita offerre; vel si directe, sumpta tamen excommunicatione pro declaratione, qua declarantur ex hac vita decessisse in excommunicatione: nec pueri ante usum rationis, nec perpetuō amentes, qui ante usum rationis in amentiam inciderunt, bene tamen qui post usum rationis facti sunt amentes: pueri quoque impuberis ratione videntes excommunicari possunt, non solum à Iure, sed etiam ab homine.

Subditus autem Episcopi existens in alieno Episcopatu, ut alienigena excommunicari nequit à suo Episcopo, nec medio statuto, nec medi præcepto, nisi ratione delicti in suo Episcopatu commissi, nec ab Episcopo Episcopatus in quo est, ut alienigena, nec medio statuto nec præcepto, nisi post delictum commissum, ut pro eo satisfaciat. Vagabundi vero excommunicari possunt ab Episcopo loci in quo actu habitant; quia ratione actualis habitationis, qua in vagabundis est loco domiciliij, sunt subditi Episcopo illius loci: neque subditi Episcopi excommunicari potest à suo Episcopo existente extra suum Episcopatum, nisi quando Episcopus fuit expulsus à suo Episcopatu; quia tunc in loco viciniori suo Episcopatu potest, petita licentia ab Episcopo Episcopatus in quo est, quamvis non obiecta, suos subditos excommunicare, ut pater ex Clementina vniqa de foro competenti: nec subditus Episcopi Suffraganei Archiepiscopo potest ab Archiepiscopo excommunicari: nec Principes supremi excommunicari possunt, nisi à Papa, ut docent communiter Doctores, sive prærogatio illis omnibus communis, aut via voce, aut aliter tradito, sive prærogatio peculiariis: nec Religiosi, nisi à suis Prælatis, aut à Papa, aut ab eius Legato. Additamen Henriquez lib. 13. cap. 25. excommunicatione lata à Legato non comprehendunt, nisi in litteris fiat expressa mentio.

Est tamen difficultas Primā, An communitas, ut populus, Capitulum, & Collegium, possit excommunicari.

Circa quam conueniunt Doctores, communitatē secundūm se & immediatē (id est personas communitatē, ut sunt membra & partes communitatē) non posse licite ab homine excommunicari ob idem crimen commune in uno negotio, v. g. in una electione, etiam quando omnes peccant, quia ad minus hoc prohibetur ab Innocentio I V. in cap. *Roman. 5. de Sententia excommunic. dum ait, In Universitatē vel Collegium proferrī excommunicationis sententiam penitus prohibemus, sed in illos dum taxat de Collegio vel Universitate, quos culpabiles esse confiterit, promulgetur.*

Et non solum prohibita est, seu illicita excommunicatione lata ab homine contra communitatē, D d

590 Disp. XII. De Excommunicatione. DIFFIC. II. & III.

Vasquez. in quo Doctores conueniunt; sed etiam est nulla, ut contra non paucos docent Vasquez dub. 17.
Nauarros. Nauarros & Antonius: quia quoties lex prohibet, ne circa aliquod genus personarum aliquid fiat, ut assignet legitimam personam circa quam fiat, & excludat personam circa quam non sit faciendum, ut contingit in praesenti casu, irritat auctum quem prohibet, ut quando lex prohibet ne talis persona instituatur haeres, ut docet Vasquez 1.2. disputat. 164. num. 34.

Vasquez.

7 Sed quamvis communitas excommunicari non possit ab homine ob crimen commune in aliquo vno negotio; potest tamen excommunicari excommunicatione Iuri annexa: & quamvis non possit communitas excommunicari ab homine, possunt tamen excommunicari plures communitatis ex his qui astiterunt ei negotio, etiam ut membra communitatis, ob idem commune crimen in aliquo vno negotio, dum non excommunicentur omnes illi, qui in eo negotio assistentes, & representantes communitatem, illud crimen commiserunt, quia omnes isti non possunt ut membra communitatis excommunicari ab homine, quamvis aliqui communitatis non astiterint ei negotio: possunt tamen omnes ut membra communitatis, excommunicari ab homine ob diuersa crimina, alij ob vnum, & alij ob aliud; & etiam omnes ut particulares personae etiam ob idem commune crimen ab illis, ut a particularibus personis commissum, quia in dicto cap. tantum est sermo de excommunicatione ab homine lata contra communitatem, ut talem ob peccatum commune ab ea commissum, quia non praesumitur omnes communitatis, qui assistunt alicui negotio, delinquare eodem communii crimen.

Secundum est difficultas, An excommunicatus nondum absolutus possit iterum excommunicari.

Glossa. Non desunt, ut refert Glossa in can. Engeltrudam 3. quæst. 4. qui docent non posse, quia eis videtur, quod qui per excommunicationem exiliit priuatus bonis Ecclesie, nequeat iterum illis eisdem nondum restituiri priuatus.

Doctores tamen communiter docent, posse, & deducunt efficaciter ex cap. Cum pro causa. 27. de Sententia excommunic. & ex Clementina 2. de Sententia excommunic. & constat ex praxi Ecclesie, quæ id facit. Et merito: quia Ecclesia ex una parte punire potest prout expedire, & ex altera iteratio censura nulli Iuri aduersatur. Ecclesia autem multiplicat excommunications, vel mediæ nouæ sententiæ ob diuersa crimina (quamvis etiam possit ob idem) vel medio Iure aut mandato (quibus sit annexa excommunicatione) ob multiplicem transgressionem Iuris aut mandati.

Secunda autem excommunicatione (& idem est deterria, & de aliis) priuatus anteä excommunicatur eisdem bonis, non ea auferendo, quod fieri non potest, ut probatur ratione aduersiorum, sed impediendo ne restituantur, quoque etiam etiam ipsa secunda auferatur, quia quantum est ex se, priuatus illis.

DIFFICULTAS III.

Ob quam causam possit ferri & infligi
Excommunicatione maior.

10 COnueniunt Doctores, excommunicationem maiorem non posse ferri & infligi, nisi ob

peccatum mortale, ut dicitur in can. Nemo Epifor. 11. quæst. 3. & in Tridentino sent. 2. cap. 1. de Reformatione: & non solum non posse fieri, sed nec validè, adhuc à Papa; quia excommunicatione maior est pena nimis excedens, iniusta, & aequalis peccato veniali, ac proinde nulla, ut diximus Tractatu de Centuris in communione, difficultate x.

Ex quo fit, ut, qui in transgressione fiant ut praæcepti, cui annexitur excommunicatione maior ipso facto incurrienda, excusat à culpa mortali, siue defectu plene aduententia, siue vi aut mens, siue graui aliqua necessitate, fuit alia via, non incurrire eam excommunicationem.

Excommunicatione ergo maior ipso facto incurrienda, annexa legi aut praæceptio, indicium est oblationis legis aut praæcepti sub mortali, & sic intendandum est obligare, quandom oportunit non constat, in quo Doctores conueniunt: immo etiam excommunicatione maior comminatoria, ut contra nonnullos docent Suarez dicit. 18. fcc. 3. Aula 2. p. cap. 5. disp. 1. dub. 4. & Vasquez 1.2. disputat. 158. cap. 5. qui statim post transgressionem legis aut praæcepti potest excommunicatione validè ferri & infligi, & nequit validè ferri & infligi nisi ob peccatum mortale. Quod si post transgressionem non potest ferri licet, quando in latere in praæcepto, cui est annexa excommunicatione comminatoria, non fuit facta tria monitio, vel ut pro tribus cum competentibus temporibus inveniatur, non est ex defectu grauitatis transgressionis, quia transgressione tali monitione non fit grauitas, quando ante talem monitionem non erat grauitas (nisi aliquando ex novo fine, aut ex noua circumstantia) sed quia Iudicibus Iure praecipiunt, vel et modo admoneant ad ferendam excommunicationem sententia superaddita legi aut praæcepto.

Et non solum excommunicatione maior non potest ferri, adhuc validè, nisi ob peccatum mortale, sed etiam non potest nisi ob mortale execrui, immo inobedientia respectu Ecclesie præcipiens, immo non potest licet ferri, nisi ob peccatum inobedientia respectu Ecclesie præcipiens, saltem in comminatione censura; bene tamen validè, ut contra Suarez & Aulam indicant Courtauld 1. p. 5. 9. & 10. & Vasquez dub. 16. ad finem.

Obseruandum est, quod quamvis excommunicatione maior possit validè ferri pro qualunque mortali inobedientia respectu Ecclesie, qui qualunque mortalis digna est excommunicatione maior; tamen illicitè fieri: quia si pro qualunque feratur, fieri ut excommunicatione maior, qualitate est in animarum medicinam, redundare in eum perniciem, quia fideles nimis exacerbabuntur, si ita temerè & ita faciliè feratur.

Et non solum excommunicatione maior potest validè & licet ferri à Iure, & etiam ab homine pro peccatis præteritis, sed etiam pro futuris conditione, si fiant, vel expelli, vel subiungi. Et. v. g. Si quis non admiserit, vel Qui non admiserit conceptionem Virginis absque peccato originali, si ipso facto excommunicatus.

Et quando excommunicatione maior feratur contra facientes aliquod opus, non comprehensas consulentes nec mandantes opus illud; quando in Iure ipso, aut in praæcepto cui annexatur, non significatur; nec comprehendit opus non comprehendit.

pletum seu perfectum in suo genere, ut excommunicatione, quae fertur contra scribentes ad Moniales, non incurritur, nisi scriptura ad illas pertenuat; & quae fertur contra occidentes Clericum, non incurritur a propinante venenum, nisi sequatur mors; & quae fertur contra haereticos, non incurritur ob solam exteriorum prolationem heresis (quamvis plenè voluntariam) absque assensu interiori haeretico. Ratio triplex quae supradicti est, quia latio seu impositio pena est odiosa, ac proinde omnino strictè interpretanda: qui autem consult vel mandat opus, aut efficit illud non perfectum, non dicitur omnino strictè illud opus facere.

Addimus, quod quando excommunicatione maior etiam fertur ob consilium, vel ob mandatum operis, non incurritur non secuto opere, quamvis opus miraculose impediatur, quando fertur principaliter tantum ob opus, ut fertur excommunicatione contra mandantes & consilientes percussione Clerici: ac quando etiam fertur principaliter ob consilium aut mandatum, statim incurritur ante opus secutum. Imò quamvis numquam sequatur, ut in Clementina de Poenis cap. i. fertur excommunicatione maior contra Religiosos Mendicantes, qui in concionibus docent aliquid animo retrahendi populu à solutione decimorum. Quomodo vero excommunicatione lata ob consilium, vel ob mandatum lata principaliter ob opus, non incurritur, quando ante opus secutum praeedit resipiscencia efficax consilium aut mandati, constat ex dictis Tractatu de Censuris in communi, Diff. xv. & etiam quomodo non incurritur excommunicatione lata ob opus completem, quando inchoatio ante facta praeedit resipiscencia efficax.

DIFFICULTAS IV.

Quomodo ferenda est Excommunicatione maior.

Supponimus, ad ferendam excommunicationem maiorem requiri plenam aduentiam & intentionem ferendi illam; & non sufficere intentionem excommunicandi non expressam exteriori, vptore non sensibilem, & non humanam, sed requiri expressionem exteriori dicta intentionis sive verbis, sive scripturā, sive nutibus factam.

Hoc supposito, conueniunt Doctores, excommunicationem maiorem ferendam esse signis exterioribus, quibus Superior sufficienter exprimat se excommunicare aliquem, ut dicendo: *Te excommunico*, aut, *Te vinculo excommunicationis inendo*, aut, *Te mucrone excommunicationis percuto*, aut, *Te priuō seu separo a communione fidelium*, aut, *Te ab Ecclesia prefcendo*, aut aliis equivalentibus. Et quamvis his verbis, *Denuntio te excommunicatum*, ex vi eorum non sufficienter exprimat se excommunicare, quia eis vi eorum solum significatur denuntiatio excommunicationis, que ipsam excommunicationem supponit. Ex circumstantiis tamen, aut ex aliis verbis adiunctis, solet illis exprimi excommunicatione, ut si quando proferuntur a Superiori, sicut etiam quando profert verba illa, *Noueris te excommunicationem incursum*; quia a Superiori proferuntur practice, ut significant denuntiationem seu notificationem practicam, seu effectricem excommunicationis. Illis quoque ver-

bis, *Nullus cum Petro communicet*, sufficienter exprimit excommunicatione, quando proferuntur a Superiori post cognitionem cause, & per modum sententiae: imò eis significatur excommunicatione maior, & non minor, ut contra Hugolinū & Sayrum aduerterit Suarez disp. 18. l. 4. quia eis significatur, illum priuari communione fidelium, per quod definitur excommunicatione maior in cap. penult. de Sententiis excommunicatione.

Et ut confat ex Tractatu de Censuris in communi, Difficul. v. eis verbis imponitur excommunicatione maior lata, quae statim incurritur, & non ferenda postea, quibus significatur excommunicatione vel tunc seu aucto infligi, vel statim ac sit transgressio iuris aut precepti: ut quando imponitur verbis excommunicationis Præsentis Indicatiui, ut quando dicitur, *Te excommunicamus*; & quando imponitur Verbis Imperatiui, aut Optatiui, quibus non committitur, aut quasi imperatur alteri executio excommunicationis, ut quando dicitur, *Incidas aut incurras excommunicationem*; & etiam quando imponitur Verbo subintentiuo Præsentis Imperatiui, aut Optatiui, aut Futuri Indicatiui, addito Participio præteriti excommunicationis, ut quando dicitur, *Sis excommunicatus*, *Eris excommunicatus*; & etiam quando imponitur aliis verbis idem significantibus, ut quando dicitur, *Incides incurres excommunicationem*; & etiam quando imponitur annexa Iuri aut precepto sub conditione (sive expresa sive subintellecta) transgressionis future verbis comminatoariis excommunicationis, superaddito verbo *lata sententia*, aut *ipso facto*, aut *ipso Iure*, ut quando dicitur: *Fiat hoc sub pena excommunicationis maioris lata sententia*, &c.

Eis vero verbis imponitur excommunicatione maior non lata, sed tantum ferenda a Judice, quibus non significatur statim, ac sit transgressio iuris aut precepti, quibus comminatoarii annectitur, ut quando annectitur foliis verbis comminatoariis excommunicationis, non addito verbo *lata sententia*, nec *ipso facto*, nec *ipso Iure*, nec alio aequivalente; ut quando solum dicitur, *Fiat hoc sub pena excommunicationis maioris*, & etiam quando annectitur verbis excommunicationis de futuro, ut quando dicitur, *Excommunicabimus*; & quidam annectitur Verbis Præsentis Imperatiui, aut Optatiui, quibus quasi imperatur, & committitur alteri executio seu inflatio excommunicationis, ut quando dicitur, *Qui hoc fecerit excommunicetur*.

Addimus, quod quando est dubium an verba continente excommunicationem latam, iudicandum est eam non continere, sed tantum ferendam, quia oda sunt restringenda: secus est quando quis est dubius an sit lata excommunicatione verbis non dubiis; sicut quis non obligatur lege dubia verbis dubiis tradita, benè tamen quando est dubius, an sit lex verbis non dubiis tradita.

DIFFICULTAS V.

Vtrum Excommunicatione maior possit ferri absque prævia monitione canonica.

Circa monitionem præviam ad ferendam excommunicationem maiorem, constat ex Tract. de Censuris in communi, Difficul. xvi. ad ferendam excommunicationem maiorem medio

D d 2 Iure

Iure aut medio præcepto, sive generali sive speciali, pro transgressione futura sub conditione si fiat, sive expresa sive subintelle. Et (vi quando dicitur, *Qui fecit aliquem delinquisse tali delicto, id patefaciat in tria dies sub pena excommunicationis maioris, ipso facto incurrente*) non prærequisiti aliam monitionem, quam lationem Iuris aut præcepti, etiamne etendo excommunicationem ipso facto incurrentiam: quod quoad lationem excommunicationis medio præcepto, sive generali sive speciali (in quo est maior difficultas, quam medio iure) satis indicatur in cap. *Romana. 5. de Sententia excommunicationis, in 6. & in cap. Reprehensibilis. 26. de Appellationibus.* Ad ferendam tamen excommunicationem sive generaliter sive specialiter ob peccatum iam præteritum, quæ tantum fertur ab homine, & sententia noua post peccatum iam omnino commissum, prærequisiti monitionem, constat ex cap. *Sacra. 48. de Sententia excommunicationis. & ex dictis capp. Romana. & Reprehensibilis.*

20. Est autem generaliter prærequisita monitio, ut sic feratur excommunicatione, nempe ab homine, noua sententiâ post peccatum omnino commissum propter illud, etiam quando fertur à Prælato spoliato sua Ecclesia, ad defensionem sui Iuris, & etiam ut Iudex ferat nouam excommunicationem ob delictum iam factum, ob quod iam est incursa excommunicatione alias Iuri aut præcepto annexa ipso facto, & ut Iudex ferat excommunicationem quam Ius comminatur, & non imponit ipso facto, quia pro nullo ex his tribus casibus, nec pro alio nisi alicubi excepto. Haber autem locum monitio ad ferendam excommunicationem ob peccatum iam præteritum, quando, antequam excommunicatione feratur à Iudice, factum est peccatum contra Ius aut præceptum aliquod sive naturale sive posituum, cui non est annexa excommunicatione saltem ipso facto, quia tunc ut à Iudice feratur excommunicatione, debet ante commissum peccatum presupponi monitio, & sub comminatione excommunicationis sive generaliter sive specialiter facta.

21. Hæc autem monitio prærequisita, ut feratur excommunicatione ab homine pro peccato omnino præterito noua sententiâ post illud omnino commissum, debet in primis esse iusso Iudicis: quia prærequisitur, ut excommunicatione non feratur nisi contra inobedientes Ecclesia; imò ipsi excommunicanti, aut eius antecessori, quia non erunt tales nisi contra iussionem illius. Secundò debet esse sub comminatione excommunicationis, ut indicatur in cap. *Sacra. 48. de Sententia excommunicationis.*

22. tia excommunicationis. Tertiò debet esse iuridica, id est, non priuatum facta, sed ordine Iuris, & nomine Iudicis, & ipsi reo in persona propria, malitiosè abscondatur: quia si abscondatur, sicut quod fiat in loco, vnde presumatur quod ad eius notitiam perueniet, dum verè perueniet. Quartò debet esse tria, vel una pro tribus praebitio Iudicis, cum competentibus aliquorum dierum interualla, nisi necessitas postular temporum interualla moderari, ut disponitur in c. *Constitutionem. 9. de Sententia excommunicationis, in 6. Deinde quinto, ut feratur excommunicatione contra eos qui communicant cum excommunicatis in locutione, & in aliis ob qua luce incursum excommunicationis minor, requirit ut monitio canonica, & competens, & quod ea monitio nominatim ille qui excommunicatione est ligando, ut disponitur in dicto cap. Tandem sexto, quod monitio fiat coram personis, quibus possit utriusque probari, ut disponitur in dicto cap. *Sacra. 48. de Sententia excommunicationis.* Etiam generaliter prærequisita monitio cum omnibus dictis conditionibus in omni casu, ut modo dicto feratur excommunicatione ab homine, qui absque fundamento aliquis excipitur, vel a maximis Tractatu de Cenfuriis in communione, Disputate XVII.*

Ita tamen monitio debet esse præceptuæ & tridica, imò & quod ad notitiam rei peruenit, & excommunicatione aliter lata sit nulla luce Ecclesiastico naturali. Quod verò sit tria, vel una proutibus, & cum competentibus dierum interualla, iam quando necessitas id non postular moderat, non est necessarium ad valorem excommunicationis (sicut neque quod fiat sub comminatione excommunicationis) sed ut licet feratur, quoniam feratur à Iudice delegato, etiam quando in delegatione additur, quod feretur tunc monitio: si quod fiat coram personis quibus possit iuridice probari, tantum prærequisitur ut licet feratur, ut disponitur in dicto cap. *Sacra: & quod ea monitio nominatim qui excommunicandus est, necessaria est ad valorem excommunicationis, que ferre contra eos qui communicant cum excommunicatis in locutione, & in aliis ob qua luce incursum excommunicationis minor, ut disponitur in dicto Constitutionem, imò & quod sit canonica & competens, ut patet ex ipso cap. & ex cap. *Statuum. 13. Ac proinde credimus ad valorem dictæ excommunicationis præceptuæ monitionem cum sex conditionibus enunciatis. 5. præcedenti, quia aliter non erit competens ad completem canonica.**

DISPUTATIO XIII.

De impedientibus incursionem Excommunicationis.

DIFFICULTAS I.

Vtrum ignorantia impedit incursionem Excommunicationis maioris.

ONVENTIVNT Doctores, ignorantiam, sive physicè sive moraliter inuincibilem (ad huc comitantè) sive facti, vt homicidij, sive Iuris (cuius nomine etiam comprehenditur præceptum transitorium) ob cuius transgressionem fertur excommunicatio maior, impedit incursionem excommunicationis maioris. Quod verum existimamus contra nonnullos Tract. de Censuris in communi, Difficultate xxii. etiam si operans det operam rei alias illicitæ, quia ignorantia inuincibilis tam facti v.g. homicidij quam Iuris, quo prohibitum est factum v.g. homicidium, excusat homicidium à culpa homicidij, ob quam fertur excommunicatio, & ob eamdem rationem inaduentaria actualis omnimoda tam facti quam Iuris impedit incursionem excommunicationis, quia seilicet excusat à culpa.

2. **E**t quia ignorantia inuincibilis & omnimoda inaduentaria actualis Iuris Ecclesiastici, quo factum est prohibitum, excusat ab inobedientia respectu Ecclesie, ob quam solam incurrit excommunicationis; ideo quamvis factum etiam sit prohibitum Iure naturali aut diuino, impedit incursionem excommunicationis.

3. Ignorantia tamen vincibilis plenè voluntaria sive facti sive Iuris, adhuc Ecclesiastici, non impedit incursionem excommunicationis maioris late absolute contra eos qui aliquid fecerint, qua neutruius ignorantia vincibilis, quamvis crassa, excusat à culpa & inobedientia, ob quam imposita est excommunicationis maioris; impedit tamen incursionem excommunicationis late contra eos qui aliquid scienter seu ausu temerario fecerint, seu aliquid presumpti perirent, seu aliquid facere contemperint, etiam si ignorantia vincibilis sit affectata, quia qui ex ignorantia, aut cum ignorantia adhuc affectata non obedit Ecclesia, non dicitur scienter nec ausu temerario non obediens, nec presumere non obediens, nec contemnere obediens.

4. Sed quamvis ignorantia sive facti sive Iuris, quando est inuincibilis, impedit incursionem excommunicationis, non tamen ignorantia inuincibilis ipsius latitatis, seu impositionis excommunicationis, vt contra Suarez & Aegidium docent Couarruicias & Valsquez, quia absque scientia excommunicationis potest esse peccatum mortale inobedientia respectu Ecclesie præcipiens: peculiari tamen priuilegio cap. *Vi animalium*, 2. de Constitutionibus, in 6. ignorantia inuincibilis, quamvis solum moraliter, seu probabilis excommunicationis annexa statutus perpetuus Ordinorum, impedit incursionem illius.

5. Addit Filiacus Tract. 11. cap. 8. quest. 13. à quo non multum discrepat Suarez disp. 4. sect. 11. excommunicatum à Judice, non tenetur se gerere

ut talem quoad effectus excommunicationis in pura prohibitione conscienties, abque irritatione, quousque ei legitimè notificetur excommunicationis iam late & incursa: id tamen quamvis non creat probabilitate, & posuit tuta conscientia amplecti, non approbamus, dum excommunicatus id alhunde sciat, aut prudenter timeat, cum ante dictam legitimam notificationem presupponatur verè excommunicatus, de quo latius egimus Tractatu de Censuris in communi, Difficultate xxii. & xxii.

DIFFICULTAS II.

Vtrum metus impedit incursionem Excommunicationis maioris.

CONVENTIVNT Doctores, metum leuem (id est damni leuis) non impedit incursionem excommunicationis maioris, quia non excusat ab inobedientia mortali ob quam incurritur. Et de tali metu est sermo in cap. *Sacra*, 5. de Iis quæ vi metusve causa fiant, dum Pontifex ait, cum, qui communicat excommunicatis, quamvis ob metum communicet, excommunicatione teneri, ut expendimus Tractatu de Censuris in communi, Difficultate xxii. & metum grauem (id est damni grauem, sive in vita, sive in fama, sive in diuinitate) impedit incursionem excommunicationis maioris, quoties excusat à peccato mortali inobedientia respectu Ecclesie, quia solum ob tale peccatum mortale incurrit: led quando metus grauius excusat à peccato mortali inobedientia respectu Ecclesie, disputatur in Tractatu de Legibus. Interim tamen existimamus, regulariter excusat, quoties non est metus in contemptum legis, & opus, ob quod imponitur excommunicationis maior, non est etiam contra Ius naturale, led tantum contra Ius positivum, sive humanum, sive diuinum. Addidimus regulariter excusat, quia non semper excusat, sed tantum quando impleuo Iuris positivi, sive humani sive diuini, censetur minoris momenti seu utilitatis bono communi, quam indemnitas à graui damno, quod imminet ex impletione illius; quod semper contingit, nisi in aliquo raro casu, quia pro tunc Ius illud non obligat.

6. Ex quo deducimus, cum, qui incurrit excommunicationem maiorem, posse efficeret id, quod ipsa pure prohibetur, & non inuadatur, quando ex omissione imminet excommunicatione graue aliquod damnum: quia prohibitus excommunicationis maioris, est pure humanus, & eius impletio non censetur maioris momenti, quam indemnitas à graui damno. Vnde qui fecerit commissit delictum cui annexa est excommunicationis maior, potest etiam abque prævia confessione, si altius est in statu gratia, celebrare, quoties id sit necessarium, ne cum ipsis infamia alij coniiciant cum commisissent aliquod delictum, ob quod non audiat celebrare: ac proinde celebrando non fieri irregularris, quia irregularitas haec non incurritur abque peccato

D d d 3 peccato

peccato mortali. Addidimus etiam, *absque præmia confessione*; quia præmissio confessionis ante celebrationem, tantum est Iuris positui, sine diuini sive Ecclesiastici, & eius impletio non videtur maioris momenti, quam indemnitas a graui danno, de qua re latius diximus Tract. de Censuris in communi, Difficultate XXIIII.

DIFFICULTAS III.

Vtrum iniustitia Excommunicationis maioris impedit incursionem illius.

Conueniunt Doctores, iniustiam excommunicationis maioris, prouenientem ex defectu alicuius requisiti ad valorem excommunicationis, ut ex defectu præviæ monitionis iuridicæ, impedit incursus illius: non verè iniustiam prouenientem ex defectu alicuius non requisiti ad valorem, ut ex defectu pronuntiationis excommunicationis in scriptis, ut supponitur in cap. I. de Sententia excommunicat. in 6. nec iniustiam, seu illicititudinem prouenientem ex malo fine Iudicis.

Est tamen difficultas, An iniustitia excommunicationis, proueniens ex defectu causa, nempe inobedientia mortalis respectu Ecclesiar, quando videlicet non est verè, est tamen iuridice probata, impedit incursionem excommunicationis.

Circa quod, ut optimè Sotus in 4. distin. 22. quæst. 1. dub. 3. & Egidius disp. 13. dub. 8. 3. cōtra Durandum & Cordubam exultimamus, dictam iniustiam impedit incursionem excommunicationis, quia excommunicationis maior non fertur validè, nisi ob veram inobedientiam, & non ob præstatam, quando verè non est. Et confirmatur, quia tunc sententia excommunicationis fundatur in præsumptione in casu particulari, ergo cùm præsumptio sit falsa, sententia illa est nulla, ac proinde verè non obligat in conscientia, & quoad Deum si tam non tollit, excommunicatum teneri ratione scandali se gerere ut tales coram eis, quibus excommunicationis lata nota est, & innocentia ignota, ex vi tamen excommunicationis, ut pote inuidia, non tenetur, ac proinde celebrando etiam coram prædictis, & publicè, non fieri irregularis, quia quamvis teneatur abstinere, non tamen ex vi excommunicationis, de quo latius diximus Tract. de Censuris in communi, Difficultate XXIV.

DIFFICULTAS IV.

Vtrum appellatio legitima impedit incursionem Excommunicationis maioris.

Conueniunt Primi Doctores, appellacionem legitimam (id est, ex rationabili causa) facta, antè quam Iudex absolvit ferat excommunicationem ipso facto ob peccatum iam factum, impedit incursionem excommunicationis maioris (nisi quando Iudici concessum est, ut non obstante appellacione procedat in causa) ut constat ex cap. *Pastoralis*, 53. de Appellationibus, in 6. quia, ut dicitur in hoc cap. per appellacionem à puncto appellacionis eximitur quis, quod cum articulum, à potestate Iudicis, & cuius potestas dormitat; & ut dicitur in cap. *Si a Jude* 10. eodem tit. eius iuris-

dictio suspenditur: ergo latio excommunicationis post appellationem facta, est nulla, utpote facta a non Iudice, seu a Iudice suspendi & dormitante.

Et ob eamdem rationem, ut optimè Courtaulias 1. p. §. 10. & communiter Doctores, appellatio post lationem excommunicationis sub conditione sive expressa, sive tacita transgressionis future (ut quando dicitur, *sive, vel si non fulseris intra tre dies, &c.*) interposita ante impletione conditoris, id est ante factam transgressionem, impedit incursionem excommunicationis lata sub conditione, quia scilicet à puncto appellationis latio excommunicationis ex defectu iurisdictionis expedita in Iudice, ac proinde perfici nequit impletione conditoris. Appellatio autem facta à latione excommunicationis lata sub conditione futura transgressionis, fieri potest etiam post decem dies à puncto lationis excommunicationis quoque impleatur conditio; quia quoque impleatur, non est perfecta sententia excommunicationis, ac proinde non comprehenditur sub lata præscribente decem dies ad appellandum inter eos à sententia, quia terminus iste præscribitur pro appellatione à sententia absolvit & simpliciter, ac proinde pro appellatione à sententia perfecta & absoluta.

Ita tamen appellatio legitima interposita ante lationem excommunicationis, sive à sui principio absolutam, sive poste à factam talen impletione conditoris, impedit incursionem excommunicationis, ut etiam impedit, etiam appellatio intra tempus præscriptum ad sequendam appellationem, omnino deseratur, aut ei renuntiatur, ut exprimitur in cap. *Licer.* 14. de Sententia excommunicata, in 6. quia appellatio interposita ante sententiam absolutam ab ipso puncto appellationis impedit ne perficiatur, si lata fuit sub conditione ante appellationem; & impedit valorem sententia, si fuit omnia seu absolvit lata post appellationem ob defectum iurisdictionis expeditæ in Iudice, quia à puncto appellationis iurisdictionis impedit.

Quod si appellatio non sit legitima, seu ex rationabili causa, non impedit incursionem excommunicationis, nisi admittatur à Iudice, qui appellatio fuit nulla: si tamen admittatur, impedit non tam vi sua, quam in voluntate Iudicis illam admittentis, seu ex eis existens ab eo articulo.

Conueniunt Secundò Doctores, appellacionem factam post sententiam excommunicationis lata, & absolutam sive à principio, sive impletione conditoris, quamvis factam intra ipsos decem dies, non impedit incursionem illius quamvis deinde causa ad Iudicem superiorum ad quem appellatur ut constat ex cap. *Is. cm. 20.* de Sententia excommunicata, in 6. & supponitur in dicto cap. *Pastoralis*, quia, ut in eo cap. dicitur, excommunicationis lata secum trahit executionem, ac proinde semel absolute lata incurritur, seu executioni mandatur, ut in eodem dicitur, nec impedit denuniationem excommunicationis lata faciendam. Appellatio tamen à sententia declaratoria excommunicationis non solum deuoluit causam ad superiorum, sed etiam suspendit eam sententiam, quia sententia declaratoria non secum trahit executionem. Ita autem, quod dictum est de appellatione, dicendum etiam est de recusatione Iudicis excommunicantis, quia eadem est ratio.

DIFFICULTAS V.

Vtrum consensu partis impedita incursum Excommunicationis sub conditione latæ.

14

Supponimus, consensum partis, in cuius fauore lata est excommunicationis sub conditione futura transgressionis, absolutè praesumit, eam ante impletionem conditionis omnino impedit absque consensu Iudicis, v.g. consensum creditoris, ad cuius instantiam lata est excommunicationis contra debitorem, si non soluta intra tres dies, omnino impedit incursum excommunicationis absque consensu Iudicis, si intra eos tres dies omnino remittat debitum.

Est tamen difficultas, An consensus partis prorogantis terminum praefixum à Iudice impedit ad tempus, seu suspendat incursum excommunicationis absque novo consensu Iudicis ultra terminum à Iudice praefixum.

Circa quam, vt contra Navarrum, Siluestrum, & Hugolinum optimè Angelus v. Excommunicationis. 1. num. 20. Henriquez lib. 13. cap. 2. & Suarez disp. 3. seet. 6. existimamus suspendere, quia excommunicationis non incurritur nisi ob contumaciam, que non reperitur quando pars consentit, quod non fiat v.g. solutio intra terminum à Iudice praefixum, sed contenta est quod fiat intra terminum ab ipsa parte prorogatum, quia intra terminum prorogatum non peccat non soluendo,

quod solum præcipit Iudex, & sub ea excommunicatione.

Addimus, vt contra Angelum, Siluestrum, Navarrum & Henriquez aduerit Suarez, elapo ter Suarez.

minimo à parte prorogato incurri excommunicationis absque novo consensu Iudicis ex vi præcepti à principio facti, & latonis excommunicationis ei annexæ, quia Iudex qui præfixit terminum (v.g. trium dierum) veintra illum fataliquid (v.g. solutio) non præfixit illum ad finiendum intra illum suum præceptum, & latonem excommunicationis ei annexæ, sed tantum ad finiendum permissionem aut licetum differendi impletionem sui præcepti: ergo etiam post terminum à Iudice præfixum, & post terminum à parte prorogatum, perseverat præceptum Iudicis, & annexis excommunicationis; ac proinde ex vi latonis excommunicationis in principio facti absque novo consensu Iudicis, incurritur excommunicationis, non quia pars directe & potestatiè differat præceptum & latonem excommunicationis, sed quia differendo, seu suspendendo obligationem naturalem in actu secundo (v.g. soluendi) cui Iudex præcepit satisficeri à debito, consequenter & in directe differt & suspendit præceptum Iudicis, & latonem excommunicationis ei annexæ.

Resipicentiam quoque efficacem consilij aut mandati, aut inchoationis operis, aut ipsius operis cui annexa est aut annexatur excommunicationis, siue lute siue præcepto, siue sententia, habitam ante incursum excommunicationis, impedit incursum illius, constat ex Tractatu de Censuris in communi, Difficultate xv.

DISPUTATIO XIV.

De absolutione ab Excommunicatione maior.

DIFFICULTAS I.

Vtrum Excommunicationis possit auferri, aut definire esse absque absolutione.

DIFFICULTAS haec procedit de ablatione excommunicationis ab excommunicato manente viuo: quia si moritur, sola ipsa morte, absque absolutione aliqua, definit esse propriè excommunicatus; quia iam defunctus nequit præceptis & vinculis Ecclesiæ militantis esse ligatus, etiam si dicatur impropriè & indirectè excommunicatus manere, quia alij fideles sunt prohibiti pro eo Sacramentum offerre, & corpus eius Ecclesiasticè sepelire, antequam absoluatur, vt constat ex cap. *A nobis.* 28. de Sententia excomm. Et quamvis excommunicatus sibi morte definit esse propriè excommunicatus, non tamen morte excommunicantis: nec ex eo quod aliter definit esse sub iurisdictione illius; quia quamvis inflictio excommunicationis maioris pendeat à iurisdictione excommunicantis, non tamen perseverantia illius iam inflictæ, quia tantum perseverat sua natura, seu institutione qua creata & instituta est ab Ecclesia.

Procedit ergo difficultas de ablatione excommunicationis excommunicati manentis viui, an possit

absq; absolutione auferri, aut definire esse, & non procedit, quando excommunicationis fuit absolutè lata & incursa, quia tunc certum est non posse absque absolutione auferri; sed tantum procedit, quādo excommunicationis fuit lata vñque ad aliquem certum diem, vel vñque ad aliquem actū, vt quando dicitur, *Excommunico te vñque ad diem Domini*, vel vñque ad satisfactionem; an tunc sit necessaria absolutione, an non, sed ipsa ex se ipsa celestis tempore, vel facto eo actū.

Circa quam Glossa in Clement. I. de Decimis, & Glossa. Navarrus c. 27. n. 165. docent, etiam tunc non auferri absque absolutione (quod etiam tenet Siluestrus. fler, quoad excommunicationem latam à Iudicibus Papa inferioribus) quia in Iure reperitur forma abolitionis præscripta ad auferendam excommunicationem, ergo absque ea nequit excommunicationis auferri.

Couartuñas verò 1. p. 9. 11. Vasquez dub. 18. 3. Egidius disp. 14. nu. 219. & communiter Doctores docent, excommunicationem in casu dicto, à Couartuñas. quocumque sit lata, cessare ex se ipsa absque absolutione finito tempore, vel facto opere vñque ad quod lata fuit, & merito: quia excommunicationis maior est pena lata à Iure, vel à Iudice: ergo non durat amplius quam vult inflictor ipsius: quod etiam ob eamdem rationem contingit in suspensione & interdicto.

Et addimus contra Vasquez & Aegidium, eo modo excommunicandi non fieri implicitè absolutionem, sed tantum fieri excommunicationem usque ad eum terminum absque prolongatione ex voluntate excommunicandi usque ad illum terminum, cum carensia voluntatis prolongandi excommunicationem post illum terminum: quod in rigore non est excommunicatione auferre, & ab ea absoluere, sed tantum est eam non prolongare, & ideo cessat non ex voluntate positiva eam auferendi, sed ex defectu voluntatis eam prolongandi, quia absque voluntate excommunicantis nequit prolongari.

4 Forma autem absolutionis ab excommunicatione in Iure reperta tantum est pro excommunicatione absolutè & absque termino lata.

DIFFICULTAS II.

Vtrum ab solutio ab Excommunicatione possit fieri sub conditione.

5 Conueniunt Doctores, absolutionem ab excommunicatione interiori posse fieri sub conditione de praterito, aut de praesenti; & eo modo quotidie absolvimus ante absolutionem à peccatis, dicendo, *In quantum possum, absoluo te à vinculo excommunicationis majoris & minoris, si foris incurris, & teneris.* Est tamen difficultas, An possit fieri sub conditione de futuro, verbi gratiâ, *si soleris intramensem.*

Antonin. Antoninus 3. p. tit. 24. c. 27. & Silvester v. Absoluto. 3. num. 1. docent, absolutionem sic factam esse illicitam & nullam, quia absolutione Sacramentalis à peccatis, cui videtur aequiparanda, sic facta, est illicita & nulla.

Auila. Auila 2. p. c. 7. disp. 3. dub. 15. docet, absolutionem sic factam esse illicitam, quia est contra rationem, quod maneat in suspense: esse tamen validam, utpote nullo Iure irritam.

Vasquez. Vasquez verò dub. 18. Suarez disp. 7. sect. 8. & Aegidius disp. 4. nu. 218. docent (& merito) posse validè & licet fieri. Posse autem validè fieri, probatur, quia absolutione sic facta nullo Iure irritatur; ac proinde impleta conditione sub qua fuit facta, habebit effectum tollendi excommunicationem. Et quod possit licet fieri, probatur, quia nullo Iure prohibetur, quia non positivo, cum nullum exter; nec naturali, quia sic absoluere non est contra rationem, sicut nec excommunicare sub conditione.

6 Absolutio tamen à peccatis sub conditione de futuro facta, est nulla, quia ex Christi institutione vis Sacramentalis est annexa ipsi prolationi verborum positæ in rerum natura, absque potestate detinendi seu suspendendi effectum Sacramentalis post positionem prolationis: hec autem nequit pendere à futuro, & esse suspensa (sicut nec actio latandi) etiam intentio, ex qua procedit, & quacumque alia actio voluntatis possit elici circa obiectum, ei annexendo conditionem de futuro; ac proinde si quando prolatione verborum finitur, non sunt posita omnia requirata, etiam impletio conditionis, nihil fieri, quia effectus Sacramentalis nequit differri post positionem actionis, cui est annexa à Christo.

DIFFICULTAS III.

Vtrum vt absolutus ab Excommunicatione ad reincidentiam in eam remittat, sit necessaria noua culpa.

7 Vponimus, quod quamvis excommunicationis maior nequeat in se ipsa in rigore suspensio perfuerante, quia ipsa formaliter consistit in peccato communicationis fideliū, ac proinde si ipsa perfuerat, & affectum hominem, nequit homo non esse priuatus communione fideliū; sententia item ipsa, quia excommunicatione feratur, seu impetratur, potest ad tempus suspendi, quoad ipsam excommunicationem, quae est effectus ipsius sententiae in genere causa, aut causationis effectus morales, & suspendi potest ab eo, qui eam potest absolvit & totaliter auferre & extinguere; quia nulla causa est dicta suspensio, id tamen non tollit sententiam excommunicationis secum trahere executionem: quia secum trahere executionem nil aliud est, quam quod, ut executioni mandetur, seu indigatur, non sit necessaria aliqua alia coactio auctoritate iudicis, sicut est necessaria ad executionem pena mortis, aut alterius corporalis, non verò quod sententia semel lata non possit suspendi a suo effectu, quia verè potest, sicut & omnino extinguit; ex auctore, quod sententia excommunicationis suspendi potest, quoad ipsam excommunicationem, etiam dici potest, quod excommunicatione suspendi possit, quia ea tantum significatur excommunicationem cessare ad tempus suspensione sua sententiae. Quod autem dictum est de excommunicatione, & eius sententia, quoad suspensionem eaurum, etiam est verum de aliis duabus censuris.

Hoc ergo supposito, absolutione ab excommunicatione ad reincidentiam dicitur, quia quis non absolvitur omnino & simpliciter ab illa. Quod potest dupliciter fieri: uno modo, ad determinatum tempus, absque illa conditione; ut quando quis absolvitur illa conditione ab solutio ad tres dies his verbis, *Absoluo te ab excommunicatione ad tres dies, & sic sic absolvitur eo tempore transacto iterum incidit in eam, quod quotidie fit ex confusione parti: altero modo fieri potest absolutione ad reincidentiam ad determinatum tempus absque illa conditione, & ultra illud tempus ad totum reliquum & subsequens, sub conditione faciendo aliquid intra illud prius tempus, & si id absolvitur non faciat, remittat in eamdem excommunicationem, his verbis, *Absoluo te ab excommunicatione, ita ut si intra dies non solvas, incidas iterum in eamdem excommunicationem.**

Hoc supposito, Doctores Primo conuenienter videtur, absolutum ab excommunicatione ad reincidentiam priori modo, nempe ad tempus determinatum, absque illa conditione, iterum incidere eam, eo transacto, absq; noua culpa, ob antiqui ex vi prioris sententiae, sicut ex vi eiusdem pericularet, si sententia ipsa aut excommunicatione non suspenderetur (sicut ille cui auferitur pena exiit ad certum tempus, absque illa conditione, in eam reincident, eo transacto, absque noua culpa, ob antiquam ex vi prioris sententiae: quia absolutione facta, non extinguitur omnino sententia aut excommunicatione ex vi prioris sententiae lata, sed tantum suspenditur ad certum tempus; ac proinde

eo transacto iterum in excommunicationem reincidentur: sententia autem excommunicationis suspendi potest (sicut sententia aut pena exilij) & a quo cumque iudice qui excommunicavit (sicut & omnino extingui) quia modus iste suspendendi sententiam aut excommunicationem, & absoluendi ab excommunicatione, nullibi est interdictus, sicut etiam sententia, aut pena corporalis exilij potest suspendi a quo cumque, a quo potest omnino extingui.

10 Conveniunt Secundum Doctores, absolutum ab excommunicatione ad reincidentiam posteriori modo, nempe ab solute ad certum tempus, & ultra illud ad totum reliquum, sub conditione faciendo aliquid, non reincidente in eam absque noua culpa, quando in conditione additur, si commode possit illam implere, aut aliquid aequivalentem, quomodo absoluuntur, qui ob instans periculum mortis, aut ob aliquod legitimum impedimentum compendi coram superiore, ad quem pertinebat ab solutio, absoluuntur ab illo qui non potest absoluere, nisi in eo periculo, aut eo impedimento existente; quia tunc, ut constat ex cap. Eos. 22. de Sententia excommunicationis, in 6. absolutio fit absque conditione pro tempore i impedimenti, & pro reliquo tempore fit saltem implicite sub conditione compendi coram eo, ad quem de Iure pertinebat absolutio, si commode possit fieri comparentia, quia his verbis, si commode possit, aut aliis aequivalentibus, indicatur fieri solutionem sub conditione operis non omisii culpabiliter; ac proinde quamus deficiat opus, si non deficiat seu omittat culpabiliter, perseuerat absolutio.

11 Est tamen difficultas, An absolutus ad reincidentiam posteriori modo, nempe ad tres dies absque conditione, & ad reliquum tempus sub conditione aliquius operis, nullo superaddito, quo indicetur absolutio facta sub conditione operis non omisii culpabiliter (ut quando dicitur, Absoluto te ab excommunicatione ad tres dies, ita ut si intra eos non solvas, reincidentias in eam) an scilicet tunc sic absolutus reincidentia absque noua culpa, id est, si culpabiliter omittat soluere, vel aliud facere, vel quia non potest, vel aliter.

Henriquez, Aula. Egidius.

12 Suarez lib. 13. c. 29. Aula 2. p. cap. 7. disputat. 3. dub. 14. & Egidius disp. 14. num. 216. docent, in eo casu non reincidentia absque dicta noua culpa, quia homo non potest incidere in nouam excommunicationem sine noua culpa, & contumacia, sed reincidentia in excommunicationem incidit in nouam, cum ab altera fuerit vere absolutus, ergo nequit in eam reincidentia absque noua culpa.

Suarez verò disput. 7. sect. 8. & Fillius Tra-
statu 11. cap. 10. quæst. 4. docent, in eo casu reincidentia absque dicta noua culpa, id est, quamus inculpabiliter omittat impletionem conditionis, & merito: quia tunc pro reliquo tempore ultra tempus determinatum, pro quo fuit absque conditione absolutus, non absoluatur ab solute, sed sub conditione operis, nullo superaddito, quo indicetur respectus ad culpam; ergo deficiente conditione, quamus absque culpa deficiat, non perseuerat absolutus, sed reincidentia in excommunicationem: & non aliunde, quia ex vi sententia, quia fuit primò lata, ex vi cuius perseueraret, quamus excommunicatus fieret impotens ad soluendum, vel ad aliud opus sub cuius conditione fuit absolutus pro illo

reliquo tempore; quia excommunicatione primò inducta tantum fuit ablata pro dicto reliquo tempore sub conditione iam dicta, aut potius sententia ipsa, ex vi cuius excommunicatione fuit primò inducta, tantum fuit suspensa pro dicto reliquo tempore fui ea conditione. Et quamvis excommunicatione, in quam reincidentia in rigore, & quasi physice fit distincta, & noua, optimè & instè potest infligi ob antiquam culparum, & ex vi antiquæ sententiae, quia id non est magis, sed minùs puniri, quam si excommunicatione primò inducta perseueraret, & quamvis quasi physice fit numero distincta, moraliter tamen consenserit eadem, quia infligitur ex vi antiquæ sententiae, & ob antiquam culparum.

Ex quo deducitur, hanc reincidentiam non fieri ab absoluente, sed tantum a primò excommunicante, sicut etiam reincidentia priori modo sumpta, quando scilicet absolutio fit tantum ad certum tempus, etiam omnino absolute; quia in utroque casu absoluens tantum suspendit sententiam, ex qua excommunicatione fuit primò inducta. Et idem est, quando reincidentia fit ob nouam culparum; quia etiam tunc fit ex vi antiquæ sententiae, & ob antiquam culparum tamquam ob causam, etiam si tunc requisita fit noua culpa tamquam defectus impletionis conditionis, sub qua, ut respiciente culparum nouam, facta fuit absolutio, & sententia suspensa. Imò id etiam est verum in casu dicti cap. Eos, quando scilicet absolutio fit ob articulura mortis, aut ob aliud legitimum impedimentum, ab eo a quo alias fieri non poterat; quia tunc absolutio fit sub conditione compendi non omisii culpabiliter, etiam si absoluens velit absolute absoluere, quia non habet facultatem, nisi ad absoluendum sub dicta conditione, & ideo in dicto cap. Eos, dicitur non comparentem reincidentia in eamdem excommunicationem, eamdem quidem moraliter, utpote reincidentia ob antiquam culparum, & ex vi antiquæ sententiae, quamvis noua culpa non compendi fit requisita ad reincidentiam tamquam defectus conditionis, sub qua facta fuit perseuerantia ab solutione. Vnde qui potest absolute absoluere, potest etiam ad reincidentiam, ut contra Aulam adiunxit Suarez, quamvis excommunicata non possit; quia absoluens ad reincidentiam non est qui secundò excommunicat, sed ille qui primò excommunicavit.

Vnde excommunicatus, qui non soluit debitum, & absolutus fuit ad reincidentiam ad tres dies sive omnino absolute seu priori modo dicto, sive pro reliquo tempore ultra tres dies, sub conditione aliquius absolute posita absque aliquo indicante respectum ad culpam, non impeditur a reincidentia in excommunicationem ex eo quod pars consentiat, quia consensus partis tantum potest deferire, ut sic absolutus non peccet non soluendo, quod non sufficit ut non reincidentia, quia reincidentia ob antiquam culparum, & ex vi antiquæ sententiae, & absque noua culpa requisita, ut defectu conditionis requisita ad perseuerantiam solutionis; impeditur tamen quando fuit absolutus sub conditione actus omisii culpabiliter, quia consensus partis efficit, ut omisio illius actus sit inculpabilis; ac proinde, ut non deficiat conditio sub qua facta fuit solutionis perseuerantia.

DIFFICULTAS IV.

Quæ forma sit necessaria ad absolutionem
ab Excommunicatione.

16 **S**upponimus, ad validam absolutionem non sufficere voluntatem absoluendi, si absolutione non exprimatur signo aliquo exteriori, quia absq; expessione exteriori, forma absoluendi non est humana, ac prætende nec potens habere effectum absolutionis, qui est humanus.

Hoc ergo supposito, conueniunt Primò Doctores, ad formam absolutionis ab excommunicatione sufficere quæcumque signa exteriora (quamvis non sint verba) quibus sufficienter significetur absolutione: quia ex natura rei sufficiunt quæcumq; signa exteriora, & alias Iure positivo nulla prescribuntur, ut necessaria ad valorem absolutionis; ex consuetudine tamen absolutione fit verbis eam sufficienter significantibus, & non alias signis, contra quam coniurudinem nequit absque necessitate licet fieri, præsertim inter præfentes: id tamen non existimare illicitum mortaliter.

17 Conueniunt Secundò Doctores, cætimonias prescriptas ad absolutionem pro foro iudiciali in cap. *A nobis*. 28. de Sent. excomm. non esse necessarias ad valorem absolutionis, quia non est Iure prescriptum esse sic necessarias; ut tamen absolutione in foro iudiciali licet fiat, standum est consuetudini loci vbi fit absolutione: earum tamen omisso, etiam vbi sunt in vñi, non videtur mortalis, nisi in solemnem aliquam absolutione ad Ecclesiæ satisfactionem facta. Addidimus prescriptas pro foro iudiciali; quia pro foro conscientiae non videtur neecessary, aspicio ut absolutione licet fiat: ante absolutionem tamen etiam in foro conscientiae faciendam exigendum est iuramentum ab excommunicato, quod amplius non committet tale crimen, ut deducitur ex cap. *Ex tenore*. 10. & ex cap. *De cetero*. 11. de Sententia excomm. quamvis non nisi in criminibus horrendis (ut in incendis, & in grauibus percutiionibus Clericorum) ut contra nonnullos docent Henriquez l. 13. c. 18. Auila 2. p. c. 7. disp. 2. dico. 3. & Aegidius disp. 14. dub. 16. quia de eis criminibus est tantum sermo in luce.

Henriquez
Auila.
Aegidius.

DIFFICULTAS V.

Utrum possit quis absoluiri ab Excommunicatione incusa ob iniuriam alteri famam, non facta parte.

18

Conueniunt Primò Doctores, excommunicatum ob iniuriam seu iniustitiam alteri illatam, non posse licet absoluiri etiam a suo Ordinario, nisi prius satisfaciat parti (si possit, & absque graui detimento) ut deducitur ex c. 2. de Sententia excomm. in 6. & ex cap. *Ex parte*. 2. 3. de Verborum significatione.

Conueniunt Secundò, excommunicatum, qui non potest satisfacere saltem absque graui detimento, posse licet absoluiri a Judice ordinario, & etiam a Judice ex priuilegio, quando in eo non additur, quod fiat absolutione facta parte, & etiam a quocumque in articulo mortis, si præstet pignus, aut fidei iusserem, prout maluerit, aut si neutrum possit, si iuret quod satisfaciat statim ac possit, abs-

que graui detimento: quia ex una parte in quocumque absoluente ex tribus dictis est iuris dictio, alias absque limitatione ad absoluendum ab excommunicatione; & ex altera, dicto excommunicato est debita absolutione, quia omnino cessum in eo contumacia, cum sit paratus exhibere omnem satisfactionem quam potest, & amplius non requiritur.

Est tamen difficultas Primò, An quando absolutione facienda est a delegato ex priuilegio (& idem est ex commissione peculiari) quando in eo additur quod fiat absolutione facta parte, ut additur in Bulla Cruciate, possit excommunicatus absoluiri, si re ipsa non est facta satisfactio, quia non possit fieri, aut quia non possit absque graui detimento, si facta est sufficiens cautio, pignorativa videlicet, aut fidei iusseria, aut quando neutra fieri possit, si facta sit iuratoria.

Soritus in 4. dist. 2. 2. q. 2. att. 3. & Corduba Tract. de Indulgentiis, q. 4. 3. docent, non posse licet regi validè absoluiri, quia dicta absolutione efficit non iudicem, quia ei data est iuris dictio non absolute, sed cum ea limitatione, nempe facta parte.

Vasquez verò dub. 20. Henriquez lib. 1. c. 18. Auila 2. p. c. 7. disp. 3. dub. 8. & Aegidius disp. 14. dubio 26. docent posse valide & licet absoluiri, & meritò: quia ea additio de satisfactione pars intelligitur, quando fieri potest, & absque graui detimento, sicut etiam intelligitur pro eis qui iure communi in articulo mortis absoluuntur, quicunque & validè absoluuntur, quamvis non sit facta satisfactio, quando fieri non potest, aut absque graui detimento; quia verba priuilegij accipienda sunt sicut & Iuris communis, quādo in priuilegio non adiubentur speciali cautela, quod non sit in Bulla Cruciate, nec in similibus priuilegiis.

Quod si absoluiri virtute Bullæ Cruciate, aut alterius priuilegij Pontificij, non satisfacit cum primùm possit, iterum incidit in eamdem excommunicationem, ut aduerterit Vasquez ex cap. *Ex quo* 22. de Sententia excommunicata in 6. non verò ille, qui absoluotus fuit a Judice ordinario, posse eum extra articulum mortis, & nullo existente impedimento, absoluere, etiam potens non faciari; quia iste nullo Iure, adhuc dicti cap. *Ex quo* in eam reincident.

Secundò est difficultas, An excommunicatus validè absoluatur, quādo non est facta satisfactio, & commode fieri potest. Supponimus etiam ab Ordinario illicitè absoluiri, ut diximus in principio Difficultatis; & deducitur ex proximè dictis cap.

Circa difficultatem ergo conueniunt Doctores, posse validè absoluiri ab Ordinario Judice, quia illi habet potestatem absque limitatione ad absoluendum: & ob eamdem rationem etiam a delegato, cui absque priuilegio generaliter delegata & commissa est potestas simpliciter, nulla addita limitatione, ad absoluendum, & etiam ab eo cui delegata potestas ad absoluendum, etiam si in commissione addatur. *Prinus* satisfacta parte, si subdat, & alter non absoluat, quia his verbis subdat, absoluatur non irritari, sed tantum prohiberi absoluendum, & inutilè absoluiri, quando in commissione subdat, *alias* absolutione sit nulla.

Est ergo difficultas, An validè absoluatur a delegato ex priuilegio (& idem est ex commissione peculiari) quādo in priuilegio simpliciter additur, facta parte, absq; verbis, quibus denotatur nullitas,

aut valor absolutionis, ut delegatus virtute Bullæ Cruciate, & aliorum priuilegiorum.

Vasquez dub. 20. Suarez disp. 7. sect. 5. & Egidius nu. 211. docent, non absoluvi validè; quia credendum non est, superiorum ordinarium potestatem adeò amplam delegato concedere, ut contra dispositioñem Iuris in duobus illis capitibus absoluat; alias eam sic amplam delegans peccaret, quod non est præsumendum de delegante.

Auila verò 2. p. cap. 7. disp. 3. dub. 9. & alij, quos ipse refert, docent, validè absoluvi ab eo delegato (quod probalissimū iudicat Sancius l. 3. disp. 33.) & meritò; quia prædictis verbis ei conceditur potestas simpliciter ab eo limitatione; quia dicta additione, nempe *satis facta parte*, non limitatur delegato potestas, sed admonetur ut seruet formam Iuris communis, quam etiam delegans seruare debet; quia verba priuilegij accipiēda sunt sicut verba Iuris communis, quando in priuilegio non adhibentur speciali cautela, ut non adhibentur in Bulla Cruciate, nec in similibus priuilegiis. In Iure autem communis dicta verba non irritant absolutionem, etiam si eam illicitam reddant, ergo nec in priuilegio; ac proinde in priuilegio addita, tantum admonent delegatum de obligatione Iuris communis: vnde multò melius erit valida absolutione facta à delegato, quando in priuilegio conceditur facultas simpliciter, nullo addito: in quo contra Ledesimam conuenient communiter Doctores, nec in eo delegans præiudicat parti lœsa, cùm deleget sub obligatione seruandi formam Iuris communis, sicut nec præiudicat qui consert ostium Ordinariorum, ex quo conuenit potestas ad eò ampla, ut absoluvi lœpra diēto modo facta sit valida.

Addimus, ut optimè Auila & Egidius, eum, qui absque dicta satisfactione, aut cautione absoluvi excommunicatum, teneri ad restitutionem damni inde secuti parti lœsa; quia absoluens tenetur ad non absoluendum ante prædicta, attendendo ad fauorem partis lœsa, ut deducitur ex dictis duabus capp. 2. de Sententia excommunicationis, in 6. & ex 28. de Verborum significatione.

Observandum est, nominatum excommunicatum ab homine, aut excommunicatum à Iure, excommunicatione iam deducta ad forum judiciale, & lite pendente, non posse validè absoluvi, adhuc pro foro conscientia, virtute priuilegij absoluendi ab excommunicatione ab homine & à Iure lata (ut conceditur virtute Bulla Cruciate, & cœcessum est Mendicantibus) ut cōtra Auilam dub. 10. aduertit Vasquez nu. 8. quia non est credendum, dicta priuilegia ad id concedi: alias perturbaretur tribunal Iudicis, si verè, & quoad Deum, reus absoluatur. Quod intelligimus, quamus reus sit in loco, in quo excommunicato, & his est ignota, si lis nondum cessavit, & quamus consentiat pars, & quaus sit notabilis aliqua necessitas. Virtute ergo dicti priuilegij tantum potest validè absoluvi ille excommunicatus ab homine & à Iure, cum quo non est lis, vel quia numquam fuit, vel quia si fuit, iam cessavit, ut contingit quando excommunicatus tantum est excommunicatus generaliter, siue ab homine siue à Iure, & etiam quando est specialiter ab homine, si excommunicatio lata fuit pro peccato futuro, & non est declaratus excommunicatus, & lis cessavit, quia absoluvi in his casibus non perturbatur tribunal Iudicis.

DIFFICULTAS VI.

Qua ratione pluribus Excommunicationibus ligatus absoluatur ab illis.

Vpponimus, excommunicatum pluribus excommunicationibus posse absoluvi ab una, absque eo quod absoluatur ab aliis, quia non sunt connexa quod ablationem, sicut sunt peccata mortalia.

Secundò supponimus, quod si quis sit à diuersis Iudicibus excommunicatus, & consequenter diuersis excommunicationibus, nequit validè absoluvi ab omnibus excommunicationibus, nisi ab omnibus illis Iudicibus, & non ab uno tantum, nisi ab illis habeat commissionem, aut sit illis superior.

Tertiò supponimus, absoluente, quamvis ignarum excommunicationis rei, validè absoluere, si habeat animum absoluendi ab illa, si forte sit: & ipsum reum etiam ignarum sua excommunicationis validè absoluvi, immo & inuitu, quamvis contumacia, ob quam lata est excommunicatione, perseveret actuiter, ut quando lata est ob retentionem bonorum alienorum, & non sunt restituta: nisi quando contumacia est cōtra Ius seu legem excommunicantē, quam absoluens nequit tollere; quia tunc etiam si excommunicatus velit absoluvi, & alter absoluere, absoluvi est nulla, quia lex illa continuo excommunicatione ob contumaciam illam actu perseverantem. Et idem est, quando contumacia est contra præceptum excommunicationis, quod nondum cessavit quod fit absoluvi. Sed quamvis absoluvi possit in iusto conferti, collata tamē ab initio Iudice, coacto vi aut meru, est nulla dispositione Iuris in cap. vni-
co, de His quæ vi metu ve cauſa fiant.

His ergo suppositis, dicendum existimamus, eum, qui verbis communibus & indefinitis, nempe, *Absoluvi te a vinculo excommunicationis*, seu ab excommunicatione (ut fieri solet ante absolutionem à peccatis) absoluvi reum pluribus excommunicationibus ligatum, si habeat animum expreßum absoluendi ab omnibus à quibus validè potest, velè ab omnibus absoluvi reum, etiam si reus nullā expimat, omnes sponte tacendo, aut tantum exprimat vnam, reliquas sponte tacendo; quia absoluens habet potestatem ad id, & verè vult, & id efficit verbis, quibus id sufficenter significatur, & silentium, immo & resistentia excommunicati, non obflat valoris absolutionis.

Addidimus Prinò, *absoluente verbis communibus & indefinitis*; quia si absoluat verbis singularris, vnam tantum excommunicationem significatibus, nempe, *Absoluvi te ab hoc vinculo excommunicationis*, seu ab hac excommunicatione, non absoluvi, nisi ab excommunicatione explicata ab excommunicato, & non ab aliis excommunicationibus; & si nullam explicuerit, excommunicatus à nulla absoluvi, si habeat plures; quia non est maius ratio, quare absoluvi ab una, quam ab alia: bene tamen si tantum habeat vnam.

Addidimus Secundò, *si habeat animum expreßum absoluendi ab omnibus*; quia si non habeat animum sicut expreßum, sed talē vi conjecturā sit coniiciendus, censendum est absoluētem verbis communibus, eum, qui pluribus excommunicationibus est ligatus, absoluere ab excommunicationibus

Vasquez.
Suarez.
Egidius.

Auila.
Sancius.

23

Auila.
Egidius.

24

Vasquez.

25

26

27

28

cx-

expressis ab excommunicato, & etiam à naturaliter oblitis, & etiam ab excommunicationibus bona fide tacitis, dum oblite, vel bona fide tacita, possint licet auferri ab absoluente, ut possint, quando non prærequirunt satisfactionem, aut cautio- nem, aut si prærequirunt, iam est facta, non verb ab excommunicationibus malae fide tacitis, nec ab illis à quibus nequit licet de hac tamen relegendi sunt Vasquez dub. 18. Aula 2. p. c. 7. disp. a. Aegidius disp. 14. à n. 221.

DISPUTATIO XV.

De potente absoluere ab Excommunicatione maiori.

DIFFICVLTAS I.

Utrum Clericus non Sacerdos possit absoluere ab Excommunicatione maior.

UPPONIMVS, omnem Sacerdotem habentem iurisdictionem Ecclesiasticam in foro exteriori seu iudiciali, sive ordinariam sive delegatam, posse absoluere ab excommunicatione maiori. Qui autem sint qui eam habeant, diximus Disput. xii. Difficultate 1.

Hoc ergo supposito, Prīmū est difficultas, an Clericus non Sacerdos, qui habet iurisdictionem Ecclesiasticam in foro exteriori seu iudiciali, & qui eo ipso in eo foro potest excommunicare, & ab excommunicatione absoluere, possit etiam vere quad Deum, & in foro interno conscientia abfoluere ab excommunicatione.

Silvester v. *Absolusio*. 1. §. 3. casu 5. & non pauci Canonistæ docent, non posse absoluere verè, & quoad Deum; quod deduci videtur ex cap. *Canonica*. 50. de Sententiæ excommunic. dum dicitur: Statuerit; ut in tali casu per Priorem vestrum, qui Presbyter esse debet, fratribus vestris absolucionis beneficium impendatur.

Antonius vero 3. p. titulo 24. cap. 77. Conarruntur i. p. s. i. i. num. 9. P. Autilia 2. p. cap. 7. disp. i. docent, prædictum posse verè absoluere, & in foro conscientia, & merito: quia Martii. 18. cis, quibus conceditur potestas verè ligandi, etiam conceditur potestas verè soluendi: Clerici autem, quamvis non Sacerdotes, Iure communi capaces sunt iurisdictionis Ecclesiastica in foro exteriori seu judiciali, qua sicut verè & quoad Deum possunt ligare, ita etiam verè & quoad Deum possunt absoluere.

3 In dicto autem cap. *Canonica*, idēc requiritur Presbyter ad absoluendum ab excommunicatio-
ne, quia in eo etiam est sermo de absolutione à
culpa referuā Pontifici, ob quam incursa est ex-
communicatio; à culpa autem nullus, qui non sit
Presbyter, potest absoluere.

Secundò est difficultas, An Clericus non Sacerdos, nullam habens iurisdictionem in foro exteriori, possit existentem in articulo mortis ab excommunicatione absoluere. Supponimus enim, quemcunq; Sacerdotem posse in articulo mortis absoluere ab omni excommunicatione, quando deficit qui extra eum articulum potest, ut dicemus Difficultate 111.

Circa difficultatem ergo Silvester v. *Absolutio*. 1. n. 4 & Angelus v. *Absolutio*. 3. h. 57. parte affirmativa tenuuntur, quia Ecclesia potest eam facultatem concedere; ergo, cum sit pia mater, eam concedit.

nem, aut si prærequirunt, iam est facta; non verb
ab excommunicationibus mala fide tactis, nec ab
illis à quibus nequit licet: de hac tamen rege-
di sunt Vasquez dub. 18. Aulila 2. p. c. 7. disp. 1. &
Ægidius disp. 14. à n. 221.

Suarez verò disp. 7. fect. 7. Vasquez dub. 18. &
communiter Doctores partem negantiam tradit,
& merito: quia ea potestas nullo lute, nec scripta,
nec confutetur habitu, aut confante, concessa
suumenit, nisi solis Sacerdotibus, & solim ex fine
a peccatis absoluunt; quia absolutio a peccatis
est maximè necessaria ad saluationem, non vero
absolutio ab excommunicatione; quia excommu-
nicatio ratione sui non impedit saluationem, imo
id quod post mortem manet excommunicatione,
anferri potest post ipsam mortem. Vnde non est
contra pietatem Ecclesie, quod eam non con-
dat non Sacerdotibus.

Quod verò potestas ad absolvendum ab excommunicatione in eo articulo concessa cuiuscumque sacerdoti sit ob absolutionem a peccatis, non nullum quin ea semel concessa possit uti sacerdos, quem aliquando ob aliquas circumstantias nequeat a peccatis absoluere, ut si excommunicatus in eo articulo nequeat signa contritionis conferre.

DIFFICVLTAS II.

Quis possit absolvere ab Excommunicacione maiori lata à Jure, non resuata.

Contenunt Doctores, ab excommunicatis lata à Iure sue Pontificis sine Synodo, quamvis à Papa confirmato, non referunt, post Episcopum absoluere. Quod efficaciter declaratur ex cap. *Nuper.* 29. de Sententiâ excommunicati, vbi ibi dicitur, quando canonis conditor abolutionem sibi non reseruat, eo ipso videtur condere alii facultatem relaxandi. Et quamvis in cap. tantum si sermo de excommunicatione minori, ratio tamen dicta, & ibi adducta, etiam est maior: & cum ea ratio tantum deseruat Pontificis ad declarandam voluntatem excommunicantia, non ad decernendum; id est vbi eadem fit, idem est dicendum. Is tamen, qui cum iam excommunicato nominatum communicat in crimen ob quod excommunicatus est, quamvis hunc ipso excommunicetur, tamen quod absolucionem censetur excommunicatus nominatum ab homine, ab eo videlicet qui excommunicatus est, cum quo in crimine iam damnato communicauit, & id est solum est abolendum ab eo qui deritur damnatio, aut ab eius superiori, ut dicitur in dicto cap. *Nuper.*

in dicto cap. *Nuper*.
Nomine autem Episcopi, quem dicimus posse
absoluere ab excommunicatione non refutari, le-
ta à Iure, comprehenditur omnis qui habet ini-
dictionem Episcopalem.

Est tamen difficultas, An Sacerdos patet?

etiam possit absoluere à dicta excommunicatione Iuris non reseruata.

Paludanus in 4. dist. 18. quæst. 5. artic. 1. Courritas 1. par. §. 12. numero 5. & plures alij partem negatiuam tenuerunt, quia Parochus non habet ex suo officio iurisdictionem in foro exteriori, que necessaria est ad absolutionem ab excommunicatione maior.

Nauarrus verò cap. 27. num. 39. Vasquez dubio 19. Auila 2. par. cap. 27. disput. 1. dub. 4. & Aegidius dub. 16. partem affirmatiuam tradunt, & merito: quia in dicto cap. Nuper. quod hoc aequiparantur Episcopus & proprius Parochus. Et quidem eo ipso quod excommunicatione non referuatur, eius absolutione committit videtur ei, qui alias potest a peccato, cui annexa est, absoluere, vt non impeditur absoluere a peccato à quo alias potest; quia ad absolutionem a peccato prærequisita est absolutione ab ea excommunicatione, ob quod etiam Confessarius ordinarius non Parochus potest à dicta excommunicatione Iuris absoluere, vt adiutant Nauarrus, Vasquez, Auila, & Aegidius.

Quod autem ab aduersariis dicitur, ad absolutionem ab excommunicatione esse necessariam iurisdictionem exteriorum ex officio, abiecit fundamento est; quia ad absoluendum ab ea, sufficit concessio potestatis exterioris ad id, sicut ex voluntate interpretatio excommunicantur non referuuntur eam absolucionem, declarata à Pontifice in eo cap. Nuper. sive potestas hæc contentio partialis, ad absoluendum videlicet, & non ad ligandum, dicatur ordinaria, vt à nonnullis dicitur, sive delegata, vt dicitur ab aliis.

Absolutione autem à dicta excommunicatione maior non solum ab Episcopo potest fieri extra confessionem, sed etiam à proprio Parochio, & à Confessario ordinario, etiam prædicti remittuntur ob absolutionem a peccatis, seu in ordine ad eam: quia potest quis uti potestate sibi concessa quoad aliquid, & nolle ut ea in totum, vt etiam dicemus Dificul. v. de absolutione ab excommunicatione facta virtute Bullæ Cruciate, aut alterius similis priuilegij.

Et in articulo mortis quicumque Sacerdos (etiam non approbatus, & excommunicatus non toleratus) potest à dicta excommunicatione absoluere, quando deficit qui alias extra eum articulum potest facere, vt constat ex Tridentino sessi. 14. c. 7. eo tamen modo, quo generaliter dicemus de absolutione ab omni excommunicatione, Dificultate sequenti.

DIFFICULTAS III.

Quis possit absoluere ab Excommunicatione lata à Iure reseruata.

Conueniunt Doctores, ab excommunicatione à Iure reseruata tantum posse absoluere eum cui est reseruata, aut eius superiore, aut eum cui ipsi commiserint; quia eo ipso quod reseruatur, non conceditur facultas alius inferioribus.

Pro articulo tamen mortis conceditur omnibus Sacerdotibus, quamvis excommunicatus & non toleratus, facultas ad absoluendum ab omni ex-

communicatione (eriam ab homine, & specialiter lata) quando deficit qui alias extra eum articulum id potest facere, vt patet ex Tridentino sessi. 14. c. 7. Trident. sub conditione tamen, aut sub onere compendi coram eo à quo extra eum articulum erat absoluendus, vt generaliter dicitur in cap. Eos qui. 22. de Sententia excommunicationis, in 6. exigendo tamen prius ab excommunicato (exceptis pueris)

furamentum com parendi, vt adiutant Sancius in *Summa lib. 2. cap. 13. nu. 26. & Aegidius nu. 236. Aegidius.* vt pro absolutione ab excommunicatione ob per- cussionem Clerici exprimitur in cap. *Nostrum. 13.* & in cap. *Quamvis. 58.* de Sententia excommuni- cat. quod etiam Doctores extendunt ad quacumque alias excommunications, adhuc Pontifici re- seruatas.

Episcopis quoque conceditur facultas absoluendi à quacumque excommunicatione Pontifici reseruata, quando excommunicatus est legitimè impeditus adire summum Pontificem, sive aratæ senilis, sive impubertate, sive infirmitate, sive ini- micitia capitali periculosa, sive fragilitate sexus, sive cura familiæ, sive quia est sub cura parentum, sive paupertate in eo qui non solet mendicare, sive quocumque alio impedimento ad arbitrium priu- dentis sufficiens, quamvis possit ad Pontificem mittere, & non mittat, vt pro absolutione ab ex- communicatione ob percuisionem Clerici dicitur in dictis capp. *Quamvis. & Ea noscitur.* quod Doctores extendunt ad quacumque alias excom- municationes reseruatas, vt supponi videtur in di- cto cap. *Eos qui.* sub conditione tamen, aut sub onere compendi cessante impedimento (excep- tio impubertatis) & exigendo prius iuramentum compendi, vt pro absolutione ab excommuni- catione ob percuisionem Clerici exprimitur in dicto cap. *Quamvis.* & à Doctribus extenditur ad quacumque alias Pontifici reseruatas.

Id vero quod addit Nauarrus cap. 27. num. 89. *Summa lib. 2. cap. 11. nu. 10.* nonne, excommunicatum aliquo modo ex dictis *Nauarrus.* impeditum, non posse absoluere ab Episcopo, quan- do potest adire Legatum Pontificis, aut alium ha- bentein priuilegium absoluendi, dicitur abso- lute fundamento; quia nullibi, adhuc in dicto cap. *Quamvis.* amplius requiritur ut possit Episcopus, nisi quod non possit adire Pontificem.

Deinde Episcopis per se, aut per Vicarios ad id specialiter deputatos, in Tridentino sessi. 24. cap. 6. Trident. de Reformatione, conceditur facultas absoluendi suos subditos ab omnibus excommunicationibus reseruatis occulitis, etiam ab excommunicatione hæresi annexa, quamvis ab hac ipsi tantum per se ipsos. Quia Henriquez 7. de Indulgentiis c. 13. *Henriquez.* Sancius in *Summa lib. 2. cap. 11. nu. 10.* exten- *Sancius.* dunt ad Episcopos respectu Religiorum parti- cularium ex licetia Prelati eorum, & respectu ip- forum Prelatorum voluntarie se subiunctum Episcopo, & non absque ratione; quia id est quid favorabile Religiosis, quod non deperdunt per exemptionem quæ est ipsis favorabilis.

Sed an nunc possit Episcopus uti dicta conce- fessione Tridentini quoad causa Bullæ Cena Domini, etiam hæresi, & quoad excommunicationes eis annexas, non conuenit inter Doctores; quia Henriquez libro 6. de Penitentia cap. 14. *Henriquez.* Ledeima, Rodriguez, Lorea disp. 45. Gra- *Ledeima.* *Rodriguez.* nado Tractat. 15. disp. 14. sectione 2. & plures *Lorea.* *Granado.*

Ecc. alij

Paludan.
Coutarr.
Nauarrus.
Valquez.
Auila.
Aegidius.

7

8

Trident.

Aula.

Aegidius.

Tolos.

Azor.

Molina.

Suarez.

alij docent, quod possit, in quod inclinat Aula 2. parte, cap. 7. disputatione 1. dub. 6. & approbat Aegidius numero 243. quoad omnes casus, excepto heretis. Toletus vero in Summa, in Bulla Cœnæ Excommunicationis 14. ad finem, Azor, Molina, Suarez disputat. 21. sezione 4. & plures alij docent, quod non possit ut dicta concessione, quia ei videtur derogari in ultima clausula Bullæ Cœnæ. Vraque tamen pars non caret probabilitate, & non minus pars affirmativa, etiam quoad casum heretis, quam negativa.

Tandem variis religionibus, & aliis variis personis conceditur facultas absoluendi ab omnibus excommunicationibus Papæ reseruatis, & per Bullam Cruciatæ conceditur, vreâ habentes temel in vita, & iterum in articulo mortis possunt absoluî à Sacerdotibus approbatibz ab excommunicationibus Papæ reseruatis, etiam contentis in Bulla Cœnæ, excepta excommunicatione heresi annexa.

Obseruandum est, ut communiter Doctores, quod quando generaliter conceditur facultas absoluendi ab omnibus casibus Papæ reseruatis, non comprehenduntur casus Bullæ Cœnæ; quia isti specialissimè reseruantur, ut patet ex ultima clausula dictæ Bullæ; ac proinde eorum reseruatio non censetur tolli generali concessione, quia, ut habetur in regula 81. Iuris in 6. in concessione generali non veniunt, que quis non effet verisimiliter in specie concessurus: inquit specialissima reseruatio casuum Bullæ Cœnæ Domini derogatur dicta concessione generali, quoad hos casus; quia, ut habetur in regula 34. in 6. generi per speciem derogatur, id est generali concessione per speciem: & ideo Pontifex, quando alicui concedere vult facultatem absoluendi à casibus Bullæ Cœnæ, id exprimit, ut fit in Bulla Cruciatæ.

Et ob eamdem rationem, ut optimè Nauarrus cap. 27. numero 275. & alij contra nonnullos, existimamus, quod non eo ipso, quod conceditur facultas absoluendi à casibus Bullæ Cœnæ, concedatur à casu heretis, quia scilicet iste specialissime reseruatur Pontifici, & sanctæ Inquisitioni.

Addunt quoque communiter Doctores, quod quoties conceditur facultas absoluendi à casibus Pontifici reseruatis, etiam censeatur concedi à casibus reseruatis Episcopo: & merito, cum hæc facultas sit minor, & facilior, quam illa. Et id est manifestum, quando conceditur facultas absoluendi ab omnibus casibus reseruatis, addendo, adhuc summo Pontifici, ut conceditur virtute Bullæ Cruciatæ.

DIFFICULTAS IV.

Vtrum absolutio facta virtute Bullæ Cruciatæ, aut Jubilei, aut alijs priuilegijs, etiam valeat pro foro exteriori & contentioso.

Supponimus, quod quando in priuilegio additur, quod fiat pro foro tantum conscientia, non valet nisi pro eo, quidquid dicat Suarez, quia absque dubio ea additio ad id forum restringet absolutionem; & quod, quando additur quod etiam fiat pro foro exteriori seu contentioso, etiam valet pro eo.

Difficultas ergo hæc procedit, quando in priu-

lego absolutè conceditur facultas absoluendi, nulla posita additione, nec restrictione fori, ut conceditur in Bulla Cruciatæ, & etiâ Mendicantibus.

Suarez dis. 7. scđt. 5. nu. 20. Rodriguez in Bulla 16. §. 9. n. 55. & Medina in Summa lib. 2. c. 12. in fine docent, tunc absolutionem etiam valere pro foro exteriori seu contentioso: quia ex una parte in dicto priuilegio facultas absoluendi absolutè & ab alijs restrictione conceditur, & ex altera est gratis liberalis; ergo non est restringenda & limitanda. Inquit addit Suarez, quod quando in priuilegio dicitur, in foro tantum conscientia, ea restrictione additur, ut ex vi illius absolutus non habeatur absolutus, & immunis ab excommunicatione foro exteriori & contentioso, sed ut iudex possit adhuc de delicto cognoscere, & penitentiam foro contentioso accommodata imponere.

Couarrunias vero 1. p. 9. 11. num. 16. Henriquez in lib. 7. de Indulgent. cap. 13. & Aula 1. pat. cap. 7. dis. 3. dub. 12. & plures alij docent, tunc absoluionem ab excommunicatione non valere pro foro exteriori (ac proinde sic absolum posse à iudice tractari ut excommunicatum) & merito: quia id est contra rigorem Iuris & iurisdictionis Ordinariorum, quo tribunal eorum non perturbatur, quod non est credendum concedere generali & absoluta concessione, præsertim quando in priuilegio dicitur, pro foro tantum conscientia.

DIFFICULTAS V.

Vtrum virtute Bullæ Cruciatæ, & similium priuilegiorum, possit quis absoluiri ab Excommunicatione extra sacramentum Penitentie.

N Auarrus c. 16. n. 31. quem sequi videtur Vaquez du. 20. n. 8. docet, ex vi huiusmodi priuilegij non posse excommunicatum absoluiri ab excommunicatione, nisi in confessione Sacramenti, quia dictum priuilegium conceditur in ordine ad absolutionem à peccatis, quod ob hanc ratione exiliat verum, quamvis in priuilegio non addatur peccatis in confessione auditus, vi in nonnullis priuilegiis additur, & quamvis absoluiri non remittantur Sacerdoti approbato, ut remittitur in Bulla Cruciatæ. Aula vero 2. p. c. 7. dis. 3. du. 3. & Aegidius dant docent, ex vi huiusmodi priuilegij posse excommunicatum absoluiri extra confessionem, & merito: quia absoluiri ab excommunicatione non pender ad sacramentum Penitentie, & absolvit, fundamèto & necessitate ei alligatur; quia non cogit ad hoc, quod facultas absoluendi ab excommunicatione concedatur in ordine ad absolutionem à peccatis, ut conceditur in Bulla Cruciatæ, quia potest quis eis confessus sola absolutione ab excommunicatione, & nolle gaudere priuilegio in totu, & quod principaliter nec quod absoluiri ab excommunicatione remittatur Sacerdoti approbato, ut in eadem Bulla remittitur, quia ei, & non idiota, vult Pontifex eum absolutionem remittere: præsertim cum eam remittat in ordine ad absolutionem à peccatis. Necgetad id, ut predicit docent, quamvis in priuilegio addatur, peccatis in confessione auditus, seu confessio auditus, quia id additur pro absolutione à peccatis, quia principaliter priuilegio intendatur: & quamvis addatur, pro foro tantum conscientia.

& pænitentiali; quia quamvis absolutio ab excommunicatione hat extra confessionem, potest tantum valere pro foro conscientiae, relinquendo Iudici potestatem tractandi excommunicatum ut talem, & puniendi peccatum, ob quod fuit excommunicatio incurta.

DIFFICULTAS VI.

Quis possit absoluere ab Excommunicatione lata ab homine.

Conueniunt Primò Doctores, ab excommunicatione ab homine specialiter lata, sive medio præcepto speciali, sive media sententia speciali, posse absoluere ipsum Iudicem qui excommunicauit (exceptis extraordinariis quibusdam casibus, relatis ab Aegidio numero 256.) & eo superiorem, & etiam eum, cui aliquis eorum commiserit, & non possit alium, quamvis excommunicatione non sit reseruata, quia absolutione à dicta excommunicatione nullo Iure conceditur, & satis congruerter, ut tribunal Iudicis sit ordinariè illæsum, & non turbatum.

Et ob eamdem rationem nec potest ille, cui ex priuilegio conceditur facultas absoluendi ab omni excommunicatione, tam à Iure quam ab homine, ut conceditur in Bulla Cruciate, & Mendi cantibus, ut contra Henriquez libro 13. cap. 28. Aulam 2. p. cap. 7. disputatione 7. dub. 10. & Aegidium numero 255. docent Valquez dub. 10. numero 8. quia id est contra iurisdictionem Iudicium; quia & tribunal eorum aliquando turbabitur, quod non est credendum concedi generali concessione: excipimus tamen excommunicatum specialiter ab homine excommunicatione lata pro peccato futuro, qui non est declaratus excommunicatus, qui diēto priuilegio potest absolvi quando lis cessavit, quia tunc absolutione non turbabitur tribunal.

Tradit. In articulo tamen mortis quicumque Sacerdos potest ab ea absoluere deficiente legitimo Iudice, ut dederit ex Tridentino sell. 14. c. 7. exigendo tamen prius (si tempus non deficiat) iuramentum compendi cum primū commodè possit, eorum eo à quo extra eum articulū potest legitimè absoluī.

Conueniunt Secundò Doctores, ab excommunicatione ab homine generaliter lata, sive media sententia generaliter lata, sive medio præcepto generaliter lato, posse absoluere omnes, quos dimicimus posse ab excommunicatione ab homine specialiter lata, nempe eum qui excommunicauit, & eo superiorem, & eum cui aliquis eorum commiserit; & in articulo mortis quicumque Sacerdotem deficiente legitimo Iudice, & absque dubio etiam cum cui ex priuilegio conceditur facultas absoluendi ab omni excommunicatione, tam à Iure quam ab homine, quia ad minus intelligitur de excommunicatione ab homine generaliter lata.

Est tamen difficultas, An ab hac excommunicatione, lata videlicet generaliter ab homine, quando non reseruatur, posse absoluere qui potest ab excommunicatione à Iure lata non reseruata.

Caietanus v. *Ab solutio ab excommunicatione.* *Caietanus.* §. 2. & Valquez dub. 19. numer 09. docent, non *Valquez.* posse; quia ex una parte eiusdem est absoluere cuius est ligare, & ex altera in cap. *Nuper*, vbi inferioribus supponitur concepta facultas absoluendi ab excommunicatione superioris, tantum est sermo de excommunicatione lata à Iure.

Nauarrus verò cap. 27. nu. 44. Aegidius dub. 16. *Nauarrus.* & communiter Doctores docent posse, & meritò: *Aegidius.* quia cum absoluere à dicta excommunicatione, non turberetur tribunal Iudicis illam ferentis, eo ipso quod eius absolutione non reseruatur, committit videatur cuiuscumque, qui potest absoluere à peccato, ob quod incurrit non minus quam ab soluto ab excommunicatione à Iure lata, quamvis in dicto cap. *Nuper*. id non exprimatur, cum eadem ratio, ob quam id declarauit Pontifex de voluntate legislatoris, lege seu Iure excommunicationis non reseruantis, currat etiam pro excommunicatione lata generaliter ab homine eam non reseruant.

Ex dictis constat, ab excommunicatione maiori lata generaliter ab homine (etiam à Papa ut homine, id est non medio Iure, sed media sententia, aut medio præcepto transitorio) quando non reseruatur, posse absoluere quicumque qui potest à peccato, ob quod imponitur, absoluere.

DISPUTATIO XVI.

De Excommunicatione minori.

VAMVIS olim plures fuerint excommunicationes minores, & que ab homine infligi solebant, vt insinuatur 11. q. 3. per varios canones, iam tamen solum est in usu excommunicatione minor, quae à Iure infligitur ob illicitam communicationem per modum commercij cum excommunicato excommunicatione maiori, iuxta c. Statuum. 3. de Sententia excommunic. in 6. & iuxta can. Cum excommunicato. 11. q. 3. & post Extrauagantem, Ad evitandam scandala. tantum infligitur ob dictam communicationem cum excommunicato denuntiato, aut notoriè excommunicato ob percussione Clerici: & quamvis excommunicatione minor regulariter solo Iure infligitur, potest tamen etiam infligi ab homine, presupponendo tamen ea, quae Disput. xi. i. prærequisita esse diximus ad ferendam excommunicationem maiorem.

DIFFICULTAS I.

De effectu Excommunicationis minoris, que nunc est in usu.

Onueniunt Doctores, excommunicationem minorem direcè tantum priuare receptione, seu passiuam participatione Sacramentorum. Ita dicitur, ablata particula directe, in c. 2. de Exceptionibus, & in cap. vlt. de Clerico excommunicato, & in cap. penult. de Sententia excommunic. quamvis in hoc non ponatur expressè particula tantum.

Vnde sic excommunicatus ad minus est prohibitus Sacra menta suscipere: ac proinde suscipiendo peccat, imò mortaliter (vt de eo, quando celebrat, dicitur in c. vlt. de Clerico excommunicato) quia suscipio Sacramentum est materia graui.

Et tamen difficultas, Primo, An non solum sit prohibitus Sacra menta suscipere, sed etiam sit inhabilis ad validem susceptionem Sacramenti Pœnitentie; quia ad reliqua, cuius baptizatus est capax, non est inhabilis, sicut nec excommunicatus excommunicatione maiori, vt diximus Disputat. iv. Difficultate 11.

Nauarrus. Cirea difficultatem ergo Nauarrus c. 9. num. 3. *Couarruias* 1. p. 6. 2. & plures alij docent non esse inhabilem ad validam susceptionem Sacramenti Pœnitentie, quia nullibi videtur inhabilita.

Vasquez. *Paludanus.* *Adrianus.* *Silvester.* Couarruias 1. p. 6. 2. & plures alij docent non esse inhabilem ad validam susceptionem Sacramenti Pœnitentie, quia nullibi videtur inhabilita. Vasquez vero dub. 4. Paludanus, Adrianus & Silvester docent, esse inhabilem ad validam susceptionem Sacramenti Pœnitentie, & merito: quia à susceptione Sacramentorum remouetur, quantu potest, ab Ecclesia, ac proinde fit inhabilis. Vnde Sacramentum Pœnitentie suscepit à sic excommunicato, quamvis naturaliter oblite excommunicationis, esset nullum, si esset denuntiatus, quod numquam fit.

Addidimus, excommunicatione minorem tantum priuare receptione Sacramentorum, quia sic excommunicatus validè administrat illa (in quo Docto-

res conueniunt) & id ad minus significatur in dicto c. vlt. dum de sic excommunicato dicitur, posse esse remotum a collatione Sacramentorum.

Est tamen Secundò difficultas, An sic excommunicatus administrat illicitè Sacramenta:

Vasquez dub. 4. Aulæ 2. p. 6. disp. 12. dub. 1. Ægidius dub. 17. & Alterius 1. 1. disp. 4. c. 3. Silvester & Armilla docent, sic excommunicatus administrare Sacramenta, quod expressum videtur in dicto c. vlt. dum de excommunicato excommunicatione minore dicitur, peccat, autem inferendo Ecclesiastica Sacramenta. Ex dicti tam Doctribus Valquez, Silvester, & Armilla docent, peccare mortaliter; Aulæ vero, Ægidius, & Al- trius docent, peccare tantum venialiter.

Nauarrus vero cap. 27. n. 24. Suarez disp. 1. sect. 2. Petrus Sotus, & Filiuccius docent, sic excommunicatum non peccare administrando Sacra menta, & merito: quia excommunicatione minor non prohibet, cum non priuet actua administratione Sacramentorum, sed tantum eorum receptione, vt dicitur in tribus prædictis cap.

In cap. autem illo ultimo, dum dicitur, peccat, autem confervendo Sacramenta, tantum est ferme de Sacerdote celebrante, de quo in principio cap. 1. sermo, vt denotatur illa particula autem, quae pertinet ad præteritum: dicitur autem peccare conferendo alii v. g. Ordines sacros & Eucharistia, sed non præcisè quia confert, vt denotatur illa quæntibus verbis, Sed ab eo collata virtus uocata effectu, quia non à collatione, sed à receptione ejusmodi, sed peccat, qui confert celebrando, quamvis etiam suscipit Eucharistiam, in quo peccat. Dicitur autem a Pontifice, quod Sacramenta ab eo collata non careant effectu: quia sic excommunicatus illa administrans, non peccat ex eo quod illa confert, ac proinde alter suscipiens licet & in eum se illa recipit ab eo, quod non fieri, si excommunicatus illa illicite conferret, quia illa, factum excepto Eucharistia, conferret illicite mortaliter, quia collatio illorum, saltem excepta collatio Eucharistie, est materia graui.

Vnde quamvis celebrans peccat mortaliter, non fit irregularis, vt dicitur in eo cap. quia non peccat ipsa actione celebrandi, & effectio Eucharistie, sed tantum eam suscipiendo.

Addidimus etiam, excommunicationem minorem direcè tantum priuare receptione Sacramentorum; quia quamvis etiam priuare passiuam electionem ad beneficium, vt patet ex dicto c. ultimo, non tamen direcè, sed indirectè; quia ex dispositione huius cap. ex eo priuat illa, quia priuat receptione Sacramentorum, ad quam beneficium factum non motè ordinatur, quia ordinatur ad celebrandum, ac proinde ad susceptionem Ordinum & Eucharistie. Priuat autem passiuam electionem, quia inhabilitando; quia electione sic excommunicato facta scienter, est irritanda, vt dicitur in dicto cap. non tamen est irrita, vt contra Couarruiam 1. p. 6. 2. & contra alios docent Vasquez dub. 6. Aulæ & Ægi- dius: imò non est irritanda, quando ignorante.

fit, quamvis ignorantia vincibili. Vnde excommunicatus minori excommunicatione peccat, & mortaliter, acceptando beneficium, & eligens peccarer, si sic excommunicatus esset denuntiatus.

DIFFICULTAS II.

Quis possit absoluere ab Excommunicatione minori.

7 **I**N cap. *Nuper.* 29. de *Sententia excommunicationis* minoris posse absoluere a proprio Episcopo, & a proprio Sacerdote seu Parocho: posse quoque absoluere a Confessario ordinario approbato, constat ex dictis Disputat. x. Difficultate 11.

Est tamen difficultas, An possit absoluere a simplici Sacerdote non approbato, qui non potest a mortalibus, sed tantum a venialibus absoluere.

Vasquez.
Avila.
Egidius.

Vasquez dub. 2. Avila 2. par. cap. 7. disput. 1. dub. 1. Egidius dub. 17. & plures alij docent, non posse; quia ad absolutionem, etiam ab excommunicatione minori, requiritur iurisdictio contentiosa, quia non est a culpa, sed a poena a iudice inflata; in simplici autem Sacerdote non est iurisdictio contentiosa.

Felinus.
Tabiena.
Armillia.

Felinus vero in cap. *A nobis de Exceptionibus*, Tabiena v. *Absoluto.* 2. num. 3. Armilla nu. 38. Nauarrus cap. 27. num. 25. & 39. & Toletus lib. 1. cap. 17. docent posse: quod in primis est verum, quando sic excommunicatus non habet peccatum mortale, vt limitant Nauarrus & Toletus, quia eo ipso quod absoluere ab excommunicatione minori non reseruatur, potest fieri a quo cumque potente absoluere sic excommunicatum a peccatis, vt possit eum a peccatis absoluere; quia absoluere ab excommunicatione minori est prærequisita ad absolutionem a peccatis, & ob hanc causam in dicto cap. *Nuper* dicitur, possit fieri a proprio Sacerdote, & tamen iste alias non habet iurisdictiōnem contentiosam; & ob eamdem causam id etiam concedimus Confessario ordinario. Ergo cum simplex Sacerdos possit sic excommunicatum, non habentem peccatum mortale, absoluere a suis peccatis, poterit illum absoluere ab excommunicatio-

ne minori, quamvis alias non habeat iurisdictiōnem contentiosam; & non solum in confessione Sacramentali, sed etiam extra, vt de absolutione ab excommunicatione maiorī a iure non reseruata, id concessimus proprio Sacerdoti, & Confessario ordinario, Disput. xv. Difficultate 11. & a referuata id concessimus delegato virtute Bullæ, aut alterius simili priuilegiij.

Quod vero in c. *Nuper* tantum dicatur, posse absoluere ab Episcopo, & a proprio Sacerdote, & non dicatur posse ab aliis, non obstat, quia predicti id non possunt ex vi alicuius delegationis in e. c. a Pontifice illis factæ, sed tantum id possunt ex voluntate superioris excommunicantis, & non reseruantes a Pontifice in eo cap. declarata, ex eo quod eam non reseruerunt; & quia causa, ob quam id ab excommunicante interpretariè conceditur proprio Sacerdoti, vt scilicet possit sic excommunicatum a peccatis absoluere, etiam conuenit Confessario ordinario generaliter, & simplici Sacerdoti respectu sic excommunicati non habentis mortale, id est absoluere ab ea excommunicatione conuenit Confessario ordinario generaliter, & simplici Sacerdoti respectu sic excommunicati non habentis mortale, quamvis alias non habeat iurisdictiōnem contentiosam, ea sola parte iurisdictiōnis contentiosas ad absoluendum concessa interpretariè a superiore excommunicante.

Addimus, excommunicationem minoris incursum ob peccatum veniale, etiam posse absoluere a simplici Sacerdote, quamvis sic excommunicatus habeat peccatum mortale, vt indicant Tabiena & *Armillia*. At illa, cum ille possit absoluere a peccato ob quod fuit incursa, sicut etiam proprius Sacerdos & Confessarius ordinarius possunt ab illa absoluere, quamvis sic excommunicatus habeat alia peccata mortalia reseruata, a quibus non possunt absoluere, ex eo quod, quantum est ex se, possunt absoluere vere a peccato ob quod fuit incursa. Imo posse absoluere a simplici Sacerdote, quamvis sit incursa ob mortale, indicat *Felinus* & *Armillia*, quod non est omnino a ratione alienum; quia cum excommunicatione minor non exigat ad sui incursum peccatum mortale, non videtur exigere absoluendum potentem absoluere ab eo peccato mortali.

